

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Dotační politika v zemědělství

Nosková Lucie

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lucie Nosková

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Dotační politika v zemědělství

Název anglicky

Subsidy policy in agriculture

Cíle práce

Hlavním cílem práce rozbor nástrojů Společné zemědělské politiky aplikované v prostředí ČR se zaměřením na dotační systém. Nedílnou součástí bude identifikace změn pro revidované období 2023-27.

Dílní cíle:

- charakteristika základních principů Společné zemědělské politiky EU
- rozbor nástrojů dotačního systému SZP
- identifikace systémových změn při přechodu do programovacího období 2023-27
- hodnocení vlivu Zelené dohody pro Evropu na SZP EU

Metodika

V teoretické části práce bude nejprve na základě sekundární analýzy s využitím odborných pramenů provedena literární rešerše v oblasti Společné zemědělské politiky EU. V navazující praktické části budou analyzovány dílní nástroje dotačního systému a jejich úpravy při přechodu na nové programovací období a současném vlivu Zelené dohody pro Evropu. Nedílnou součástí bude metodický návod pro vyplnění Jednotné žádosti o dotace v nových podmínkách ČR. Na závěr bude provedena analýza hospodaření vybraného zemědělského podniku a vyhodnocení vlivu zemědělských dotací na tento subjekt.

Doporučený rozsah práce

50 str.

Klíčová slova

Zemědělství, dotace, zemědělská politika, zelená dohoda, dotační politika, Portál farmáře, Jednotná žádost

Doporučené zdroje informací

BUCKWELL, Allan E., et al. The costs of the common agricultural policy. Routledge, 2019.

Kontrola podmíněnosti, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2019, ISBN: 978-80-7437-510-4

PE'ER, Guy, et al. A greener path for the EU Common Agricultural Policy. Science, 2019, 365.6452: 449-451.

Strnadová, Z.: Co by měl vědět příjemce dotace, 1. vydání, Nakladatelství Grada, Praha, 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9

SYNEK, M. – KISLINGEROVÁ, E. *Podniková ekonomika*. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-274-8.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Michal Malý, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 02. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Dotační politika v zemědělství" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13.3.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu této bakalářské práce panu Doc. Ing. Michalovi Malému, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

Dotační politika v zemědělství

Abstrakt

Hlavním cílem bakalářské práce je rozbor nástrojů Společné zemědělské politiky. V teoretické části jsou pomocí obsahové analýzy rozebrány dotace všeobecně, přiblížena problematika zemědělství, prozkoumána Společná zemědělská politika, její historie a reformy. Podrobně je popsáno dotační období pro roky 2014-2020 a SZP po roce 2020. Poslední částí je deskripce Zelené dohody pro Evropu.

V praktické části dochází ke komparaci nástrojů Společné zemědělské politiky, které byly účinné v letech 2014-2020 s nástroji, které jsou v platnosti v novém dotačním období 2021-2027. Následně je zhodnocen vliv Zelené dohody pro Evropu na Společnou zemědělskou politiku. Pro žadatele o zemědělské dotace je vypracován metodický návod pro vyplnění Jednotné žádosti. V závěru praktické části práce je provedena finanční analýza zemědělského podniku ZEOS Lomnice a. s. a posouzen vliv dotací na jeho hospodaření.

Komparací původních a současných dotačních programů je potvrzen záměr nové SZP podporovat malé a střední zemědělce. Dochází ke zjištění, že Zelená dohoda má významný vliv na Společnou zemědělskou politiku. Výstupem finanční analýzy je tvrzení, že bez dotační politiky by byl podnik ZEOS Lomnice neefektivní a ztrátový.

Klíčová slova: Dotace, dotační politika, finanční analýza, Jednotná žádost, nový dotační program, Společná zemědělská politika, Zelená dohoda pro Evropu, zemědělství

Subsidy policy in agriculture

Abstract

The main objective of the bachelor thesis is to analyse the instruments of the Common Agricultural Policy. In the theoretical part, subsidies in general are analysed by means of content analysis, agricultural issues are presented, the Common Agricultural Policy, its history and reforms are examined. The subsidy periods 2014-2020 and the CAP after 2020 are presented in detail. The last part is a description of the Green Deal for Europe.

The practical part compares the CAP instruments that were in force in 2014-2020 with those that are in force in the new subsidy period 2021-2027. Subsequently, the impact of the Green Deal for Europe on the CAP is assessed. A methodological guide for applicants for agricultural subsidies is drawn up for the completion of the Single Application Form. The practical part of the thesis concludes with a financial analysis of the agricultural enterprise ZEOS Lomnice Plc and assesses the impact of subsidies on its management.

A comparison of the original and current subsidy programmes confirms the intention of the new CAP to support small and medium-sized farmers. It concludes that the Green Deal has had a significant impact on the Common Agricultural Policy. The financial analysis concludes that without the subsidy policy, ZEOS Lomnice would be inefficient and loss-making.

Keywords: Subsidies, subsidy policy, financial analysis, Single Application, new subsidy programme, Common Agricultural Policy, Green Deal for Europe, agriculture

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika.....	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	14
2.2.1 Sekundární analýza	15
2.2.2 Obsahová analýza	15
2.2.3 Komparace.....	15
2.2.4 Analýza a syntéza	15
2.2.5 Finanční analýza	16
3 Teoretická východiska	26
3.1 Dotace	26
3.2 Zemědělství	27
3.3 Společná zemědělská politika	32
3.3.1 Historie SZP.....	32
3.3.2 Reformy SZP	33
3.3.3 SZP pro období 2007-2013.....	36
3.3.4 SZP 2014-2020	38
3.3.5 SZP po roce 2020.....	45
3.4 Zelená dohoda pro Evropu	59
4 Praktická část	61
4.1 Porovnání nástrojů SZP 2014-2020 a SZP 2023-2027	61
4.2 Vliv Zelené dohody pro Evropu na SZP	65
4.3 Jednotná žádost	70
4.4 Finanční analýza zemědělského podniku.....	72
4.4.1 Firma ZEOS Lomnice a.s.	73
4.4.2 Absolutní ukazatele.....	76
4.4.3 Rozdílové ukazatele.....	77
4.4.4 Poměrové ukazatele	78
5 Závěr	88
6 Citovaná literatura.....	92
7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	98
7.1 Seznam obrázků	98
7.2 Seznam tabulek	98
7.3 Seznam grafů.....	99

7.4	Seznam použitých zkratk.....	100
8	Příloha 1 Rozvaha ZEOS Lomnice 2019-2021	102

1 Úvod

Zemědělství doprovází lidskou civilizaci již od počátku věků. Neolitická revoluce neboli přechod pravěkého lovce ke společnosti, proběhl již kolem roku 10 000 – 8 000 let před naším letopočtem, a to zejména proto, že se oteplilo a skončila tak doba ledová. Začala mladší doba kamenná neboli neolit (odtud pramení pojmenování neolitická revoluce). Člověk se začal usazovat a zjišťovat, že plodiny si dokáže vypěstovat i sám a nemusí být odkázán jen na to, co mu poskytne příroda. Mezi první rostliny, které se takto začaly pěstovat, řadíme zejména obilniny a luštěniny. K tomuto přelomu došlo někde na území tzv. úrodného půlměsíce, někdy také zvaného zelený půlměsíc - je to termín, kterým se označuje území dnešního Iráku, Sýrie, Libanonu, Jordánska, Palestiny a Izraele, Egypta a Turecka. Vedle pěstování plodin začala i domestikace divokých zvířat. Lidé pochopili, že mohou zvířata chovat a rozmnožovat. Tím zajistili potravu pro více lidí. To vedlo i k zakládání osad a položilo tak základy k zemědělství. Od této doby však prošlo zemědělství značnými reformami, aby se dopracovalo až do dnešní podoby. Dělíme ho na dvě základní složky. A to rostlinnou a živočišnou produkci. Rostlinná výroba se zabývá pěstováním rostlin, mezi hlavní řadíme obiloviny, ovoce, zeleninu nebo třeba luštěniny. Živočišné odvětví se pak zabývá chovem hospodářských zvířat. Hlavním cílem této výroby je produkce masa, mléka, vajec nebo vlny, ale i dodávání surovin pro další průmyslové zpracování. Zvířata se využívají také pro práci nebo přepravu. Nedílnou součástí zemědělství je ale i péče o krajinu a zachování životního prostředí.

Zemědělství závisí na velkém počtu proměnných. Kromě podmíněnosti na kvalifikaci pracovníků, kulturní úrovni, úrovni průmyslu nebo vyspělosti obyvatelstva je nejzásadnější závislost na přírodních podmínkách. Ty totiž nelze ovládnout a podřítit svým potřebám. A tak musí zemědělci umět pracovat s rozmary přírody jako je počasí (teplo, světlo, srážky, živelní pohromy), ale svou roli hraje i nadmořská výška, terén nebo úrodnost půdy. Pro zachování, podporu a rozvoj zemědělství jsou zemědělcům v České republice k dispozici dotační programy. Mají možnost využít financování ze dvou zdrojů. Prvním zdrojem jsou národní dotace poskytované Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF). Druhým zdrojem jsou po vstupu do Evropské unie (EU) v roce 2004 i dotační programy Společné zemědělské politiky (SZP). Tu má na starosti Ministerstvo

zemědělství společně se Státním zemědělským intervenčním fondem. A právě problematikou SZP se bude zabývat tato bakalářská práce.

Význam zemědělství je v dnešní době značně opomíjen. Málokdo si uvědomuje, že dříve se o zajišťování potravy staral celý kmen, kdežto dnes dokáže pouhé jedno procento zemědělců uživit celý národ. Z toho plyne, že v době, kdy se začínalo rozvíjet zemědělství, začalo se rozvíjet i lidstvo samo, více lidí se mohlo věnovat řemeslům a obchodu a vznikala tak civilizovaná společnost. Ačkoliv z ekonomického hlediska je význam zemědělství zanedbatelný, na hrubém domácím produktu (HDP) se podílí pouze necelými třemi procenty, z pohledu priorit státu by se mělo řadit na přední příčky. Je nepostradatelnou součástí našich každodenních životů, stojí na základě všech lidských potřeb, bez něj bychom jen těžko přežili, rozhoduje nejen o kvalitě potravin, kterými se živíme, pokrývá více než 50% krajiny kolem nás a zaměstnává bezmála sto tisíc obyvatel, a proto je vhodné se zabývat financováním tohoto sektoru.

Téma zemědělství a dotační politiky bylo autorem zvoleno hned z několika důvodů. Zemědělství je autorovi velice blízké, protože od malička vyrůstal na venkově, kde jeho rodina vlastní malé hospodářství. Nově získané vědomosti by tak rád uplatnil při udržení a rozvoji této farmy, jejíž nedílnou součástí jsou právě dotace. Toto téma koresponduje i se studiem na České zemědělské univerzitě – jak vidíme, zemědělství má ve svém názvu již zakomponované. Souvisí ale i se samotným oborem Veřejná správa a regionální rozvoj. Zemědělská činnost je základní součástí venkova, plní sociální a regionální funkci, díky ní se nejen osídluje venkov, ale zajišťuje i nová pracovní místa a má vliv na regionální rozvoj. Studium tohoto programu autorovi umožňuje zpracovat toto téma a splnit cíl bakalářské práce a uplatnit tak své doposud získané vědomosti. Současně si autor své znalosti rozšiřuje a obohacuje.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je rozbor nástrojů Společné zemědělské politiky aplikované v prostředí ČR se zaměřením na dotační systém. Nedílnou součástí bude identifikace změn pro revidované období 2023-27.

Dílčí cíle:

- charakteristika základních principů Společné zemědělské politiky EU
- rozbor nástrojů dotačního systému SZP
- identifikace systémových změn při přechodu do programovacího období 2023-27
- hodnocení vlivu Zelené dohody pro Evropu na SZP EU
- analýza vybraného zemědělského podniku

Společná zemědělská politika byla zavedena již v roce 1962. Jejím hlavním cílem je podporovat a chránit zemědělce, aby byli schopni a ochotni se této činnosti věnovat a zajistili tak stabilní a soběstačnou produktivitu potravin pro všechny. Zároveň udržením zemědělství hlavně ve venkovských oblastech jsou zajišťována pracovní místa pro mnohé obyvatele nejen v zemědělském sektoru, ale i v přidružených odvětvích. Neopomenutelným cílem je i zachování venkovských oblastí a péče o životní prostředí. Tato politika je společná pro všechny členské státy EU a z jejího rozpočtu je také financována. K naplnění cílů používá řadu nástrojů. Patří k nim přímé platby, které kompenzují snižování cen na trhu a mají zajistit zemědělcům dostatečné příjmy a přiměřenou životní úroveň. Dalšími nástroji jsou cenová regulace, regulace zahraničního obchodu nebo produkční kvóty, které stanovují maximální množství produkce.

Společná zemědělská politika má programovací období dlouhé 7 let. Česká republika se do této politiky zapojila po vstupu do EU v roce 2004, ze stávajícího programu mohla čerpat do roku 2006. Od roku 2007 do roku 2013 byl v působnosti program SZP, který byl zaměřen primárně na rozvoj venkova. Roku 2013 začala platit nová reforma na období do roku 2020. Následující sedmileté období je však rozděleno na dvě části. Ta první je pro

roky 2021 a 2022, kdy pro všechny země EU bylo stanoveno přechodné období. Stalo se tak proto, že kvůli zpoždění schvalování legislativy na evropské úrovni, nebyl uzavřený stávající legislativní rámec, což je podmínkou pro to, aby bylo možné předložit nový strategický plán SZP. Toto období upravuje přechodné nařízení. Příslušné předpisy prodlužují platnost většiny pravidel SZP z předcházejícího období. Od roku 2023 přijde v platnost nový strategický rámec SZP, který bude trvat do roku 2027.

Dalším dílčím cílem je zhodnocení vlivu Zelené dohody pro Evropu na SZP EU. Evropská unie v čele s Evropskou komisí vytvořila plán s názvem Zelená dohoda pro Evropu, který má zajistit udržitelnost hospodářství v EU. Jejím hlavním cílem je dosáhnout toho, aby Evropa byla do roku 2050 klimaticky neutrální – tedy dosáhnout nulových čistých emisí skleníkových plynů. Má toto nějaký vliv na Společnou zemědělskou politiku EU?

Posledním cílem této bakalářské práce je analýza hospodaření zemědělského podniku. Pro tento účel byl vybrán podnik ZEOS a.s. se sídlem v Lomnici nad Popelkou. Bude provedena finanční analýza a zhodnocen vliv dotací na tento subjekt.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je na základě sekundární analýzy s využitím odborných pramenů provedena literární rešerše v oblasti Společné zemědělské politiky EU. Autor nahlíží do historie SZP a rozebírá reformy, kterými SZP od svého počátku prošla. Dále je provedena obsahová analýza cílů Společné zemědělské politiky.

V navazující praktické části práce jsou analyzovány dílčí nástroje dotačního systému. Je provedena komparace nástrojů, které byly účinné v programovacím období 2014-2020 s novými nástroji, které jsou v platnosti od roku 2023 do roku 2027. Pro roky 2021 a 2022 bylo stanoveno takzvané přechodné období. Dále je provedena analýza a syntéza vlivu dopadů Zelené dohody pro Evropu na SZP. Nedílnou součástí je metodický návod pro vyplnění Jednotné žádosti o dotace. Na závěr je provedena analýza hospodaření

vybraného zemědělského podniku a vyhodnocení vlivu zemědělských dotací na tento subjekt.

2.2.1 Sekundární analýza

Sekundární neboli druhotná analýza (také reanalýza) patří mezi analytické metody. Jedná se o studium a rozbor již shromážděných dat, tentokrát však někým jiným a s jiným výzkumným záměrem (Kohoutek, 2005-2023)

2.2.2 Obsahová analýza

Obsahová neboli věcná analýza také patří mezi analytické metody. Jedná se o „*analýzu obsahu dokumentu zahrnující metody a pravidla pro stanovení tematiky dokumentu, příp. časového a prostorového hlediska, čtenářského určení a formy dokumentu. Slovní vyjádření obsahu dokumentu v přirozeném jazyce je transformováno do věcných selekčních údajů v procesu věcného pořádkání nebo do vět v procesu sémantické redukce textu dokumentu*“ (Balíková, 2003)

2.2.3 Komparace

Dle Širokého (2011) je komparace neboli srovnání jednou z nejčastěji používaných vědeckých metod. Díky této metodě se zjišťují shody nebo rozdíly různých předmětů, jevů, objektů, úkazů či ukazatelů. Srovnávat lze věcně, časově či prostorově. Na základě komparace lze vyslovit vědecký závěr, avšak nelze tuto metodu použít jako přímý vědecký důkaz.

2.2.4 Analýza a syntéza

Analýzu a syntézu popisuje ve své knize Jan Široký (2011) takto: „*Obecnou definicí analýzy (rozkladu) je myšlenkové rozložení zkoumaného jevu na dílčí složky, které se stávají předmětem dalšího bádání. Cílem analýzy jako rozkladové metody je vysvětlit daný problém zevrubným prozkoumáním jeho složek. Syntéza (skládání) je myšlenkové*

spojení jednotlivých částí v celek. Při syntéze se sledují vzájemné podstatné souvislosti mezi jednotlivými složkami jevu či objektu, což napomáhá k odhalení vnitřních zákonitostí fungování a vývoje jevu či objektu bádání. Syntéza je postup, kdy se formulují závěry na základě výchozích zjištění.“

2.2.5 Finanční analýza

Účel finanční analýzy

Finanční analýza neboli finanční zdraví podniku má zhodnotit finanční situaci podniku. Existuje řada definic, podle doktorky Růčkové (2019) je „*v zásadě nejvýstižnější ta, která říká, že finanční analýza představuje systematický rozbor získaných dat, která jsou obsažena především v účetních výkazech.*“ Získaná data nám dávají informace o minulosti podniku, zhodnocují přítomnost, ale pomáhají nám i předvídat, co se může ve firmě odehrát v budoucnu a dávají nám tak podklady pro lepší řízení firmy v oblasti finančního managementu.

Tato data jsou důležitá pro vnitřní fungování podniku, manažeři z nich čerpají spousty informací, které jim usnadňují pozdější rozhodování při řízení firmy. Nejdůležitější data vypovídají o finančních slabínách firmy. Ty by totiž mohly vést k následným problémům v budoucnu, kterým je díky této metodě možné předcházet. Podle Knápkové a spol. (2017) je stejně důležitá finanční analýza podniku i pro vnější uživatele, ať už se jedná o zaměstnance firmy, kteří tak mohou zjistit, zda je podnik schopen jim i nadále zajistit práci a stabilní příjmy, nebo mluvíme-li o věřitelích, které zajímá likvidita a zda je firma způsobilá splácet své obchodní závazky. Pozornost výsledkům finanční analýzy věnuje i stát, kterého zajímá zisk firem a z něho odvod daní do státního rozpočtu. Finanční analýza přináší důležité informace i pro investory, ti se interesují o zhodnocení svých vložených prostředků. Svou úlohu plní i v případě bank, auditorů, odborné veřejnosti a dalších. Každá cílová skupina se však zajímá o podnik z trochu jiného úhlu, využívá se tedy různých finančních ukazatelů.

Zdroje informací pro finanční analýzu

Základním zdrojem dat pro finanční analýzu je účetnictví, respektive účetní výkazy podniku. Ty nejzásadnější jsou: rozvaha, výkaz zisku a ztrát, cash flow (neboli přehled o peněžních tocích), výkaz o změnách vlastního kapitálu a příloha účetní závěrky. Existují i další zdroje, ze kterých lze informace čerpat, například výroční zpráva nebo zprávy vedení podniku, z ekonomických statistik, z odborného tisku a podobně. Pro srovnání s ostatními, hlavně tedy konkurenčními podniky, se využívají i externí informace jako například údaje ze Statistické ročenky ČSÚ, z Obchodního věstníku, z Prospektu emitenta cenných papírů SCP a jiné (Synek, a další, 2006).

Rozvaha je základní účetní výkaz, který je povinný pro všechny účetní jednotky. Je dán závaznou formou. Rozvaha je přehledem o finanční situaci podniku. Jsou v ní zachyceny údaje o stavu majetku na jedné straně (aktiva) a zdrojů jeho krytí (pasiva) na straně druhé. Stejně tak výkaz zisku a ztráty je dán závaznou formou a je povinností každé účetní jednotky. Tento dokument nám podává ucelený přehled o veškerých nákladech a výnosech daného podniku za určité období. Kdežto výkaz cash flow, který udává tok peněžních prostředků a přehled o změnách vlastního kapitálu, kde nalezneme informace o zvýšení či snížení vlastního kapitálu, nejsou povinny sestavovat všechny účetní jednotky. Jak říká doktorka Růčková (2019) všechny tyto zdroje dat by měly být kvalitní a komplexní, aby mohla být finanční analýza co nejvíce úspěšná a prospěšná. Je tedy nutno podchytit co nejvíce dat, která by mohla nějakým způsobem zkreslit výsledky hodnocení finanční analýzy podniku.

Metody finanční analýzy

Dle Knápkové, Pavelkové, Remeše a Štekera (2017) k základním metodám využívaným při finanční analýze patří zejména:

- Analýza stavových (absolutních) ukazatelů – analýza majetkové a finanční struktury, horizontální a vertikální analýza
- Analýza tokových ukazatelů – především výnosů, nákladů, zisku a cash flow
- Analýza rozdílových ukazatelů – čistý pracovní kapitál

- Analýza poměrových ukazatelů – ukazatelé likvidity, rentability, aktivity, zadluženosti, produktivity, ukazatelé kapitálového trhu, analýza ukazatelů na bázi cash flow a další
- Analýza soustav ukazatelů – analýza dílčích aspektů finanční situace a jejich vliv na souhrnný ukazatel hodnocení
- Souhrnné ukazatele hospodaření – bankrotní a bonitní modely

Při výběru metody postupujeme s ohledem na (Růčková, 2019):

- Účelnost – metoda musí odpovídat předem stanovenému cíli a zadání
- Nákladnost – analýza potřebuje kvalifikovanou práci, která zabere spoustu času, s tím souvisí celá řada nákladů, které by však měly přiměřeně odpovídat návratnosti takto vynaložených nákladů
- Spolehlivost – čím spolehlivější budou vstupní data, tím spolehlivější by měly být výsledky finanční analýzy

Ukazatele finanční analýzy

Knápková, Pavelková, Remeš a Šteker (2017) ukazatele finanční analýzy rozdělují. Mluví o **absolutních ukazatelích** jako o údajích v účetních výkazech, které lze použít přímo. Údaje jsou vedeny buď k určitému okamžiku, těm říkáme „stavové ukazatele“ a jsou uvedeny v rozvaze, nebo jsou data zaznamenávána za daný časový interval a pak mluvíme o „tokových ukazatelích“. Ty najdeme ve výkazu zisku a ztráty jako náklady a výnosy. Pakliže od sebe stavové ukazatele odčítáme, jedná se o **rozdílové ukazatele**. Je-li jeden údaj dán do poměru s jiným údajem jde o **poměrové ukazatele**.

Analýza ukazatelů

1. Absolutní ukazatele

Horizontální analýza

„Poskytuje informace o vývoji majetkové a finanční situace podniku a dílčích složek, které ji tvoří, kvantifikuje změny v těchto položkách a celkové situaci. Tyto změny lze využít k hodnocení vývoje procesů za uplynulé období (stav na konci a na začátku účetního období) nebo k identifikaci obecnějších vývojových tendencí v majetkové a finanční situaci podniku za delší období.“ (Kubičková, a další, 2015)

Kalouda (2019) nazývá tuto analýzu „analýzou po řádcích“ a říká se jí též analýza časových řad. Jedná se tedy o analýzu, která nám ukazuje vývoj finančních ukazatelů v závislosti na čase.

Výpočet (Knápková, a další, 2017):

$$\text{absolutní změna} = \text{ukazatel}_t - \text{ukazatel}_{t-1} \quad (2.1)$$

$$\% \text{ změna} = (\text{absolutní změna} \times 100) / \text{ukazatel}_{t-1} \quad (2.2)$$

Vertikální analýza

„Postihuje složení zkoumaných veličin (aktiv, kapitálu, nákladů, výnosů, hospodářského výsledku ad.) a umožňuje tak posoudit změny této struktury jako důsledek procesů realizovaných v účetním období.“ (Kubíčková, a další, 2015)

Dle Kaloudy (2019) „analýza po sloupcích“, pracující se strukturou zvolených ukazatelů. Jako základ (tedy 100 %) se bere celková suma analyzovaného ukazatele.

Formalizovaný postup výpočtu (Kubíčková, a další, 2015):

$$P_i = \frac{B_i}{\sum B_i} \times 100 \quad (2.3)$$

Kde P_i je podíl i -té položky (v %),

B_i - velikost i -té položky,

$\sum B_i$ - souhrn položek,

i - pořadové číslo položky

2. Rozdílové ukazatele

Knápková a spol (2017) definují tyto ukazatele jako metodu sloužící k analýze a řízení finanční situace podniku. Zaměřují se hlavně na jeho likviditu. Za nejvýznamnější rozdílový ukazatel je považován čistý pracovní kapitál (ČPK).

Čistý pracovní kapitál (ČPK)

Je definován jako rozdíl mezi oběžným majetkem a krátkodobými cizími zdroji. Čím vyšší je čistý pracovní kapitál, tedy firma disponuje dostatečnou výší volného kapitálu, tím likvidnější firma je.

Postup výpočtu (Kubíčková, a další, 2015):

$$\text{ČPK} = \text{Oběžná aktiva} - \text{Krátkodobé závazky} \quad (2.4)$$

nebo počítáme-li z položek na straně pasiv

$$\text{ČPK} = \text{Vlastní kapitál} + \text{Cizí kapitál dlouhodobý} - \text{Stálá aktiva} \quad (2.5)$$

3. Poměrové ukazatele

Dle Knápkové a spol (2017) jsou poměrové ukazatele základním nástrojem finanční analýzy. Díky těmto ukazatelům je možné získat rychlou představu o finanční situaci ve firmě, proto se jedná o jednu z nejoblíbenějších metod. Lze dát do poměru různé položky rozvahy, výkazu zisku a ztráty a cash flow a získat tak velké množství ukazatelů. Nejpoužívanější však jsou ukazatele zadluženosti, likvidity, rentability, aktivity a ukazatele kapitálového trhu.

Jak uvádí Miloslav Synek a kol. (2006), analýza poměrovými ukazateli obvykle probíhá v následujících krocích:

- Výpočet poměrových ukazatelů
- Porovnání výsledků s odvětvovými průměry
- Hodnocení ukazatelů v čase
- Komparace vzájemných vztahů mezi jednotlivými ukazateli
- Návrh na opatření

Ukazatele zadluženosti

Udávají vztah mezi cizími a vlastními zdroji financování podniku a měří jeho zadluženost. (Sedláček, 2011). Dle Synka a kolektivu měří rozsah, v jakém podnik užívá k financování dluhu (2006)

a) Celková zadluženost

Dle Růčkové (2014) nazývána jako ukazatel věřitelského rizika. Je to poměr celkových závazků k celkovým aktivům. Čím nižší je hodnota tohoto ukazatele, tím nižší je riziko věřitelů.

$$\text{Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (2.6)$$

Doporučená hodnota se pohybuje mezi 30 a 60 %.

b) Míra zadluženosti

(Kubíčková, a další, 2015): Ukazuje míru zadluženosti vlastního kapitálu, tedy kolik jednotek cizího kapitálu připadá na jednu jednotku vlastního kapitálu. Je-li výsledná hodnota větší než 1, znamená to, že vlastní kapitál by nestačil na úhradu dluhů.

$$\text{Míra zadluženosti} = \frac{\text{Cizí kapitál}}{\text{Vlastní kapitál}} \quad (2.7)$$

Ukazatele likvidity

Tyto ukazatele charakterizují schopnost podniku dostát svým závazkům. Dávají do poměru to, čím je možno platit (čítatel), s tím, co je nutno zaplatit (jmenovatel) (Sedláček, 2011).

a) Běžná likvidita

(Knápková, a další, 2017): Tento ukazatel udává, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky podniku a při jeho výpočtu by měla být zvažena struktura zásob. Doporučená hodnota ukazatele je v rozmezí 1,5 – 2,5.

$$\text{Běžná likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (2.8)$$

b) Pohotová likvidita

Vyjadřuje schopnost podniku dostát svým závazkům bez prodeje zásob, které jsou považovány za nejméně likvidní (Kalouda, 2019).

$$\text{Pohotová likvidita} = \frac{\text{Oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobá pasiva}} \quad (2.9)$$

Doporučené hodnoty jsou dle Kubičkové a Jindřichovské (2015) v intervalu 0,5 – 1,5. Hodnota 1 je mezní hodnotou, výsledná suma by však měla být vyšší.

c) Peněžní likvidita

Je to nejpřísnější ukazatel likvidity, který poměruje nejlikvidnější složky oběžných aktiv s krátkodobými závazky.

Výpočet je možný dvěma způsoby (Kubičková, a další, 2015):

$$\text{Peněžní likvidita} = \frac{\text{Krátkodobý finanční majetek}}{\text{Krátkodobé závazky}} \quad (2.10)$$

Doporučené hodnoty se liší, obvykle jsou udávány v rozmezí od 0,2 – 1.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{Peněžní prostředky}}{\text{Okamžitě splatné závazky}} \quad (2.11)$$

Nejpřísnější ukazatel likvidity, je třeba stanovit interval pro okamžitou splatnost.

Hodnoty by se měly pohybovat okolo 1.

Ukazatele rentability

(Růčková, 2019): Slouží k hodnocení celkové efektivnosti dané činnosti. Rentabilita neboli česky výnosnost vloženého kapitálu, měří schopnost podniku dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu a vytvářet tak nové zdroje. Vyjadřujeme jako poměr zisku k částce vloženého kapitálu. Zisk rozdělujeme do tří kategorií – **EBIT** – zisk před odečtením úroků a daní, **EAT** – zisk po zdanění (= čistý zisk) a **EBT** – zisk před zdaněním snížený nebo zvýšený o finanční a mimořádný výsledek hospodaření, od kterého ještě nebyly odečteny daně.

Způsoby výpočtů dle Knápkové a spol. (2017):

a) Rentabilita tržeb – ROS

Ukazatel vyjadřuje ziskovou marži, která je pro hodnocení podnikání důležitá.

Zisk může mít podobu EBIT, EAT nebo EBT a je vztažen k tržbám.

$$\text{Rentabilita tržeb (ROS)} = \frac{\text{zisk}}{\text{tržby}} \quad (2.12)$$

b) Rentabilita celkového kapitálu – ROA

Tento ukazatel měří produkční sílu podniku neboli jeho výkonnost. EBIT v čitateli je použit proto, aby bylo možno počítat bez vlivu zadlužení a daňového zatížení.

$$\text{Rentabilita celkového kapitálu (ROA)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{aktiva}} \quad (2.13)$$

c) Rentabilita vlastního kapitálu – ROE

Ukazatel vyjadřuje výnosnost kapitálu vloženého vlastníky podniku. Výsledná hodnota by měla být vyšší, než jsou úroky z dlouhodobých vkladů.

$$\text{Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)} = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (2.14)$$

d) Rentabilita investovaného kapitálu – ROI

Ukazatel měřící výnosnost dlouhodobého kapitálu vloženého do majetku podniku (u tohoto ukazatele neexistuje jednoznačná shoda, ale nejčastěji je pojmán jako ukazatel měřící výnosnost dlouhodobého kapitálu, dle Růčkové, viz níže, je nazýván jako ROCE).

$$\text{Rentabilita investovaného kapitálu (ROI)} = \frac{\text{zisk}}{\text{dlouhodobý kapitál}} \quad (2.15)$$

Výpočty dle Růčkové (2019):

e) Rentabilita celkového investovaného kapitálu – ROCE

Ukazatel vyjadřující míru zhodnocení všech aktiv společnosti, které jsou financovány vlastním i cizím dlouhodobým kapitálem. Mezi dlouhodobé dluhy patří emitované obligace a dlouhodobé bankovní úvěry.

$$\text{Rentabilita celk. invest. kap. (ROCE)} = \frac{\text{zisk}}{(\text{dlouhodobé dluhy} + \text{vlastní kapitál})} \quad (2.16)$$

f) Nákladovost – ROC

Doplňkový ukazatel k ukazateli rentability tržeb. Ukazuje kolik prostředků bylo vynaloženo na tvorbu 1 Kč tržeb. Čím nižší je výsledná hodnota, tím lepší je výsledek hospodaření, protože 1 Kč tržeb byla vytvořena s nižšími náklady.

$$\text{Nákladovost (ROC)} = 1 - \frac{\text{zisk}}{\text{tržby}} \quad (2.17)$$

g) Rentabilita nákladů

Vyjadřuje kolik zisku přinesla 1 Kč vynaložených prostředků.

$$\text{Rentabilita nákladů} = \frac{\text{zisk}}{\text{náklady}} \quad (2.18)$$

Ukazatele rentability budou použity pro zhodnocení vlivu dotací na hospodaření zemědělského podniku. Toho bude docíleno, když od zisku podniku odečteme hodnotu přijatých dotací.

Ukazatele aktivity

Tyto ukazatele udávají, jak efektivně podnik hospodaří se svými aktivy. Má-li firma více aktiv, než je potřebné, vznikají jí tím náklady navíc a připravuje se o vyšší zisky (Sedláček, 2011).

Možnosti ukazatelů a jejich výpočty (Sedláček, 2011):

a) Vázanost celkových aktiv

Podává informaci o intenzitě využívání aktiv k dosažení tržeb. Čím je ukazatel nižší, tím lépe, značí to, že firma se rozvíjí, aniž by musela používat další finanční zdroje.

$$\text{Vázanost celkových aktiv} = \frac{\text{aktiva}}{\text{roční tržby}} \quad (2.19)$$

b) Obrat celkových aktiv

Tento ukazatel značí, kolikrát se aktiva obrátí za rok. Pokud je skutečné využívání aktiv nižší než vypočtená suma, je zapotřebí snížit hodnotu aktiv, nebo zvýšit tržby.

$$\text{Obrat celkových aktiv} = \frac{\text{roční tržby}}{\text{aktiva}} \quad (2.20)$$

c) Obrat zásob

Ukazatel je jinak nazýván jako ukazatel intenzity využití zásob. Říká nám, kolikrát se daná položka v daném časovém intervalu (rok) prodá a kolikrát je znovu naskladněna.

$$\text{Obrat zásob} = \frac{\text{roční tržby}}{\text{zásoby}} \quad (2.21)$$

d) Doba obratu zásob

Tento ukazatel nám říká, jaký je průměrný počet dnů, kdy jsou zásoby vázány v podnikání do doby jejich spotřeby nebo prodeje.

$$\text{Doba obratu zásob} = \frac{\text{průměrná zásoba}}{\text{denní spotřeba}} \quad (2.22)$$

nebo

$$\text{Doba obratu zásob} = \frac{\text{zásoby}}{\text{tržby za rok}/360^1} \quad (2.23)$$

e) Doba obratu pohledávek

Jedná se o průměrnou dobu splatnosti pohledávek, tedy počet dnů, kdy je inkaso peněz za každodenní tržby uvedeno v pohledávkách.

$$\text{Doba obratu pohledávek} = \frac{\text{obchodní pohledávky}}{\text{denní tržby na fakturu}} \quad (2.24)$$

f) Doba obratu závazků

Tento ukazatel udává, jak dlouho trvá firmě uhradit závazky svým dodavatelům.

$$\text{Doba obratu závazků} = \frac{\text{závazky vůči dodavatelům}}{\text{denní tržby na fakturu}} \quad (2.25)$$

¹ Podle konvence se při výpočtu počítá 360 dní v roce místo 365 (Sedláček, 2011)

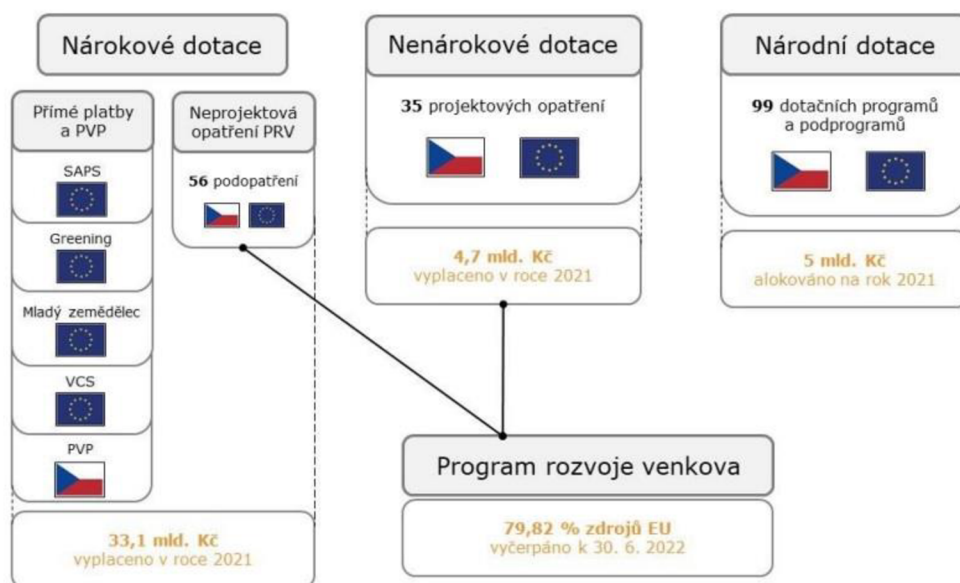
3 Teoretická východiska

3.1 Dotace

Co jsou to vlastně dotace? Dle zákona číslo 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (Ministerstvo zemědělství, 2000) se dotací rozumí peněžní prostředky poskytované ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu, které jsou přiděleny právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel. Účelovost je povinná a musí být dodržena i při jejím čerpání. Nedodržení této povinnosti může vést k zahájení řízení podezření na porušení rozpočtové kázně, podezření na spáchání přestupku dle zákona o zadávání veřejných zakázek, nebo podezření na spáchání trestného činu a následné nutnosti finanční prostředky použité na jiný účel, než ke kterému byly určeny, vrátit (Strnadová, 2019). Na dotace nemají právnické ani fyzické osoby právní nárok, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Jedná se tedy o finanční podporu pro zemědělce ze strany státu nebo Evropské unie. Dotace jsou velice významným zdrojem financování zemědělské produkce. Chce-li zemědělec čerpat z dotačních titulů, musí vynaložit nemalé úsilí. Žádost o dotaci a její získání je po administrativní stránce nelehká záležitost.

Obrázek 1 - Struktura zemědělských dotací v ČR

Zdroj: (SZIF, 2022)

Dle dokumentu Zemědělské dotace v ČR (SZIF, 2022) je systém zemědělských dotací v České republice rozdělen na tři části. První částí jsou **Nárokové dotace**, ty jsou z finančního pohledu nejobjemnější. Zemědělec na ně má nárok vždy, musí pouze podat žádost o dotaci (tzv. Jednotná žádost) a dodržet podmínky, které má daná podpora stanovené. Tyto dotace zahrnují přímé platby a plošná opatření rozvoje venkova. Mezi přímé platby řadíme Jednotnou platbu na plochu (SAPS), Greening, Mladý zemědělec, Dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS, podpora citlivých komodit jako například brambory, ovoce, zelenina, telata, dojnice a další) a Přejídné vnitrostátní podpory (PVP, pomáhají chovu krav bez tržní produkce mléka, koz nebo ovcí, jsou plně hrazeny z národních zdrojů). Neprojektová opatření Programu rozvoje venkova (PRV) v sobě zahrnují podporu v podobě vyrovnávacího příspěvku (podpora v méně příznivých nebo jinak znevýhodněných oblastech) nebo kompenzační platby (podpora ekologického hospodaření a ochrana životního prostředí, podpora dobrých životních podmínek zvířat a další). **Nenárokové dotace** jsou druhou částí systému zemědělských dotací v ČR. Říká se jim také projektové dotace, protože při žádání o tyto subvence musí zájemce vypracovat projekt. V rámci SZP jsou tyto dotace vázány na Program rozvoje venkova a zaměřují se primárně na podporu konkurenceschopnosti v zemědělském sektoru a lesnictví, nakládání s přírodními zdroji a klimatická opatření, rozvoj zemědělských podniků nebo na podporu územního rozvoje venkova a venkovských komunit (LEADER). Třetí částí tohoto systému jsou **Národní dotace**. Jsou financovány z národních zdrojů a zahrnují podporu restrukturalizace, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a rozvoj venkovského prostoru. Vše je přehledně zachyceno v obrázku číslo 1.

3.2 Zemědělství

Zemědělství je zásadním prvkem našeho hospodářství a společnosti. Avšak neslouží jen k produkci potravin. Je navázáno na širokou škálu dalších činností. Zemědělci pečují o krajinu kolem nás, snaží se zachovat její přírodní ráz, věnují pozornost životnímu prostředí a chrání venkovský způsob života. Úlohu zemědělství si jen málokdo uvědomuje. Se zemědělstvím na venkově je spojeno i mnoho pracovních míst. Ať už se jedná o výrobce zemědělské techniky, stavební firmy, které budují zemědělské objekty, zdravotní péči o zvířata, výrobce hnojiv, dovozce pohonných hmot nebo osoby zabývající

se přípravou, zpracováním, balením, skladováním, přepravou a prodejem potravin. Zemědělství v EU eviduje přibližně 11 milionů farem, které zaměstnávají 22 milionů osob, zemědělské a potravinářské odvětví dohromady pak zajišťuje práci pro bezmála 44 milionů lidí (Evropská komise, 2017). Ačkoliv se tato čísla zdají velká, procento osob, kteří pracují v samotném zemědělství v České republice, tak velké bohužel není. Pohybuje se kolem pouhých dvou procent, jak ukazuje tabulka číslo 1 a každým rokem klesá. V následující tabulce jsou údaje o celkové zaměstnanosti v České republice, zaměstnanosti v zemědělském sektoru a podílu zaměstnanců v zemědělství na celkové zaměstnanosti. Data jsou za posledních 5 let.

Tabulka 1 - Zaměstnanost v zemědělství

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Celkem zaměstnaní v ČR (v tis.)	5221,6	5293,8	5303,1	5234,9	5213,4
Zaměstnanci v zemědělství (v tis.)	96,5	96,6	93,2	92,8	93,2
Podíl zaměstnanců v zemědělství (v %)	1,85	1,82	1,76	1,77	1,79

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ (EU, 2022)

Dle Ministerstva zemědělství ČR (2022) se našemu zemědělství v loňském roce 2021 (navzdory pandemii COVID-19 a africkému moru prasat) dařilo. Zisk v zemědělském sektoru v roce 2021 vzrostl na 21,99 mld. Kč, což je o 15,6 % více než v roce předcházejícím. Počet pracujících v zemědělství je poměrně stabilizovaný, v minulém roce v tomto odvětví pracovalo 97 800² lidí, jejich průměrná mzda činila 29 851 Kč, což je 79 % průměrné mzdy v ČR³. Objem vyplacených dotací z EU činil 36 mld. Kč a jednalo se tak o nárůst 9,8 % oproti minulému období. Tato data přehledně zobrazuje tabulka číslo 2. S ohledem na pandemii COVID-19 vyhlásilo Ministerstvo mimořádný dotační program Agricovid Potravinářství, aby zmírnilo negativní ekonomické dopady. V rámci něho bylo vyplaceno 206,2 mil. Kč. Každým rokem narůstají ekofarmy, výrobci biopotravin a zvyšuje se podíl ekologického zemědělství, jinak tomu nebylo ani v uplynulém roce, což je pro naše hospodářství velice pozitivní.

² Data se dle jednotlivých zdrojů nepatrně liší

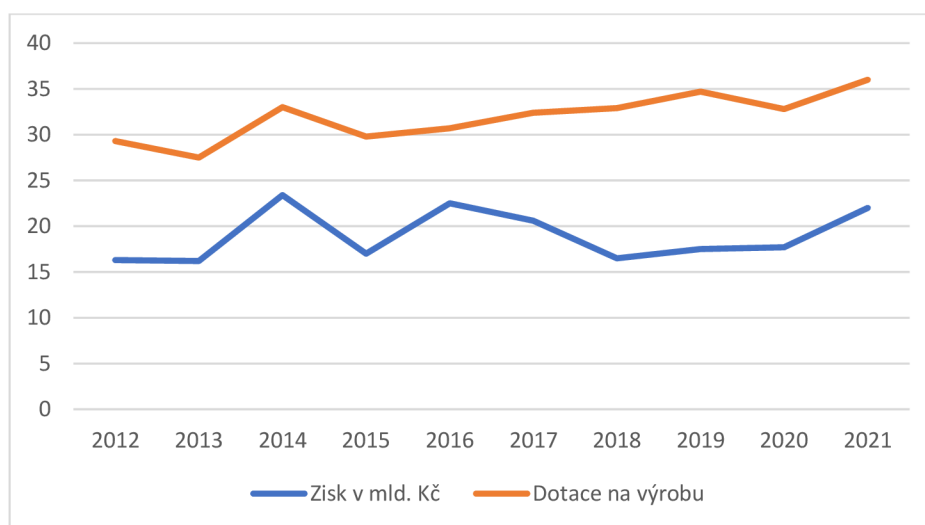
³ Průměrná mzda v zemědělství je dlouhodobě pod národní úrovní.

Tabulka 2 - Zemědělství v České republice v roce 2021

Zisk v zemědělském sektoru	21,99 mld. Kč
Počet pracovníků v zemědělství	97 800
Průměrná mzda v zemědělství	29 851 Kč
Dotace pro zemědělský sektor	36 mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, data MZČR (2022)

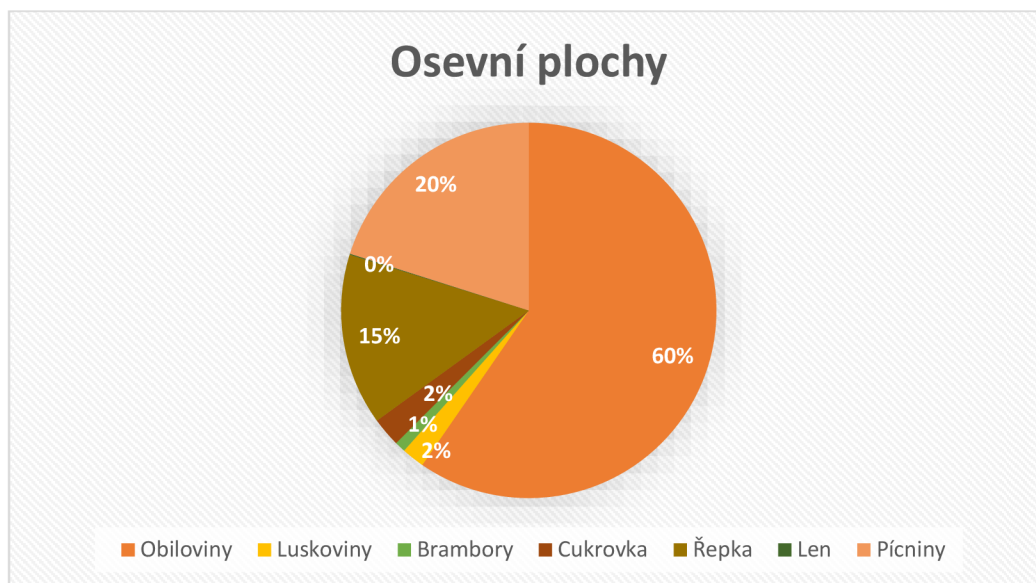
Graf 1 - Vývoj zisku v zemědělství v závislosti na dotacích

Zdroj: vlastní zpracování, data Publikace zemědělství (Ministerstvo zemědělství, 2021)

V grafu číslo jedna je uveden vývoj zisků v zemědělském sektoru za roky 2012-2021 a zároveň vývoj dotací za stejné období. Křivka zisků v zemědělství téměř kopíruje tvar křivky poskytnutých dotací z Evropské unie. Z tohoto grafu lze nepochybně konstatovat, že tyto dvě proměnné jsou na sobě závislé.

Graf 2 - Osevní plochy v ČR v roce 2022

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ (EU, 2022)

Dle ČSÚ (EU, 2022) zemědělská plocha v České republice zaujímá 3.530.423 hektarů, což je necelých 45 % celkové rozlohy. Na ornou půdu připadá 2.481.225 ha. Nejvíce pěstovanými plodinami u nás jsou obiloviny (pšenice, ječmen, kukuřice, ...) dále pak pícniny (kukuřice na zeleno a siláž, vojtěška, jetel a další) a hned za nimi následují technické plodiny zejména řepka. Ostatní komodity jako luskoviny, brambory, cukrovka nebo len mají jen zanedbatelné procento osevní plochy. Procentuální rozdělení je graficky znázorněno v grafu číslo 2. Rostlinná produkce v roce 2021 převažovala nad živočišnou a dosahovala 60,6 %, jak je uvedeno v publikaci Zemědělství Ministerstva Zemědělství (Ministerstvo zemědělství, 2021).

Dle publikace Ministerstva zemědělství (Ministerstvo zemědělství, 2021) pro rok 2021 u nás živočišná produkce v daném roce dosahovala 33,6 % celkové produkce. V našem státě se nejvíce chová drůbež. Více než čtvrtina drůbeže je takzvaných nosnic, tedy slepic chovaných za účelem produkce vajec. Průměrná snáška jedné nosnice dosáhla 312 ks vajec za rok. Dále v této kategorii najdeme kuřata určená na chov, kachny, krůty a kohouty. Za posledních 30 let výrazně ubyl stav prasat chovaných v České republice, a to téměř o 70 %. Ještě v roce 2000 byla ČR v produkci vepřového masa soběstačná, kdežto v roce 2021 bylo na naše území dovezeno 288 tisíc tun této komodity. U skotu pozorujeme

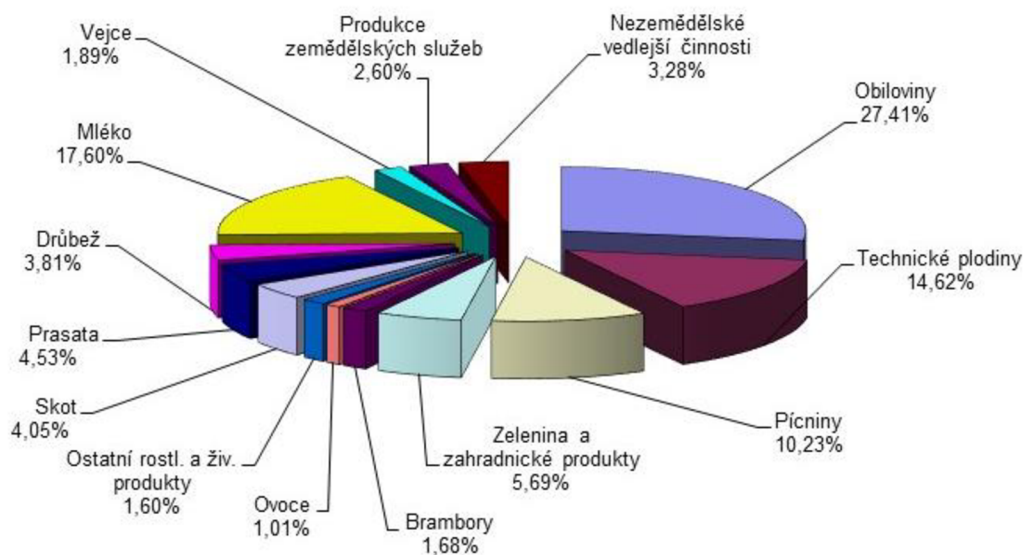
dlouhodobou klesající tendenci, která ale od roku 2015 začala mírně stoupat. V současné době se na území našeho státu chová bezmála 1,5 milionu kusů skotu. Ve srovnání s rokem 1992 je to téměř polovina. Přestože se počet kusů meziročně zvýšil, v kategorii dojených krav došlo k poklesu. Jejich podíl dosáhl 61,2 %. Krav v systému chovu bez tržní produkce mléka bylo evidováno 38,8 %. U této komodity je ČR soběstačná. U ovcí i koz byl zaznamenán meziroční pokles stavu chovu přibližně o 10 %, kdežto u koní si lze všimnout rostoucí tendence chovu. Tato tvrzení dokazuje tabulka číslo 3, kde jsou uvedeny kusy hospodářských zvířat za roky 1992, 2002, 2012 a 2022.

Tabulka 3 - Počty kusů hospodářských zvířat chovaných v ČR v daných letech

Rok	Skot	Prasata	Ovce	Kozy	Koně	Drůbež
1992	2 949 574	4 609 149	342 669	42 668	21 370	30 756 308
2002	1 520 136	3 440 925	96 286	13 574	20 891	29 946 846
2012	1 353 985	1 578 827	221 014	23 620	33 175	20 691 308
2022	1 421 254	1 432 824	174 196	24 607	37 087	23 026 197

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ (EU, 2022)

Graf 3 - Celková struktura produkce zemědělského odvětví v ČR za rok 2021

Zdroj: (Agrární komora ČR, 2022)

V grafu číslo 3 je uvedena celková struktura produkce zemědělského odvětví České republiky za rok 2021. Zde je viditelné tvrzení, že rostlinná produkce přesahovala nad živočišnou.

3.3 Společná zemědělská politika

3.3.1 Historie SZP

Společná zemědělská politika je nejdůležitější politikou Evropské unie. Po druhé světové válce nebyla situace na trhu potravin a v agrárním sektoru zrovna pozitivní a společnost nebyla schopna zajistit dostatečné zásobování zemědělskými komoditami. Tuto produkci bylo třeba podpořit a zajistit potravinovou soběstačnost a v souvislosti s tím se začíná hovořit o Společné zemědělské politice. Funguje jako partnerství mezi zemědělstvím a společností, mezi Evropou a jejími zemědělci. Její vznik datujeme do roku 1962, ačkoliv se o ní už v roce 1957 zmiňuje Římská smlouva (Fojtíková, a další, 2008). Pro šest signatářů této smlouvy (západní Německo, Francie, Itálie, Nizozemí, Belgie a Lucembursko) bylo prvním významným krokem vytvoření společného trhu odstraněním překážek obchodu uvnitř Společenství (Buckwell, a další, 2019). Dle Šejvla a kolektivu (2009) byly cíle SZP formulovány takto:

- *„zvýšení produktivity práce v zemědělství*
- *zajištění životní úrovně zemědělských výrobců, zejména zvyšováním individuálních příjmů osob pracujících v zemědělství*
- *stabilizace zemědělských trhů*
- *zajištění plynulého zásobování*
- *zajištění dodávek potravin pro spotřebitele za rozumné ceny a zemědělských surovin pro zpracovatele“*

SZP byla postavena na třech hlavních principech, které dle Plchové a dalších (2010) jsou:

- *„princip jednotného trhu představuje volný pohyb zemědělských produktů mezi jednotlivými členskými státy*
- *princip preference Společenství zahrnuje přednost odbytu zemědělských produktů vyrobených v členských zemích*

- *princip finanční solidarity znamená financování zemědělské politiky ze společného rozpočtu*

V plnění svých cílů byla SZP úspěšná, dokonce v plnění cíle „zvýšit produktivitu práce v zemědělství“ byla úspěšná až tak moc, že došlo k nadprodukcí některých zemědělských komodit a začaly problémy s uskladňováním, likvidací a odbytem. SZP se tak stala velice nákladnou, podíl zemědělské politiky na rozpočtu EU byl kolem 75 %, rok od roku se měnil, ale nikdy nebyl nižší než 70 % (Buckwell, a další, 2019). Bylo tedy nutné přistoupit k reformám SZP.

3.3.2 Reformy SZP

McSharryho reforma – byla první významnou reformou, proběhla v roce 1992 a byla pojmenována podle tehdejšího komisaře pro zemědělství. Jak uvádí Fojtíková a Lebieczik (2008) hlavním cílem této reformy bylo snížení finančních nákladů na SZP, podniknout kroky proti nadprodukcí, ale i zvýšení konkurenceschopnosti evropského zemědělství. Přišly tak první průlomové změny. Opatření měla snížit přímou cenovou podporu a to proto, aby se zemědělská produkce EU mohla stát konkurenceschopnou na světových trzích. Toto snížení intervenčních cen mělo být zemědělcům kompenzováno formou přímých plateb. Ty nejsou přímo vázané na produkci, ale byly podmíněny uváděním půdy do klidu (tzv. úhorování). Tato reforma obsahovala i návrhy na využívání půdy pro jiné účely, než je zemědělství. Například pro agroturistiku, zalesňování, výrobu bionafty apod. Tím, že bude půda využita tímto způsobem, si slibovali snížení produkce. Další změnou bylo snižování výrobních kvót u mléčných výrobků. Jako další úsporu viděli v podpoře odchodu starších zemědělců do předčasného důchodu. Ačkoliv byla tato reforma považována za úspěšnou, finanční náročnost SZP se nepodařilo snížit. Avšak reforma byla významná, týkala se téměř 75 % produkce, dosáhlo se snížení cen obilovin o 30 %, hovězího masa o 15 % a mléčných výrobků o 5 % (König, a další, 2004).

Agenda 2000 za silnější a širší Evropu – tato reforma se uskutečnila v roce 1997 a vidíme v ní velké změny v oblasti myšlení. Nezaměřuje se již jen na produkci a zemědělství jako takové, ale i na životní prostředí a ekologii. Dokument byl přijat

s ohledem na připravované rozšíření EU o země střední a východní Evropy. Tato reforma se měla týkat let 2000–2006. Zaměřuje se na hlavní zemědělské komodity tedy hovězí maso, mléko a víno. Dle Fojtíkové a Libiedzika (2008) byly cíle stanoveny takto:

- „*snížení cenových podpor u obilovin (o 15 %), hovězího masa (o 20 %) a od roku 2005 také u mléka (o 15 %) s cílem zajistit konkurenceschopnost evropského zemědělství*
- *zajištění slušné životní úrovně zemědělců, kdy příspěvky k příjmům nejsou vázány na objem produkce*
- *podpora tržní orientace zemědělců s dopadem na účast EU v mezinárodním obchodě se zemědělskou produkcí*
- *větší důraz kladen na nezávadnost a kvalitu potravin, čímž se zohledňuje zájem spotřebitelů o zvýšenou ochranu životního prostředí a o zacházení se zvířaty (animal welfare)*
- *začlenění ekologických cílů do SZP*
- *péče o rozvoj venkova s cílem zachovat evropské kulturní dědictví“*

Lacina a kol. (2016) uvádí, že velkou změnou, která nastala touto reformou, bylo rozdělení SZP na dva pilíře. První pilíř obsahoval systém přímých plateb, které byly poskytovány zemědělcům nezávisle na produkci. Tyto přímé platby měly vyrovnávat náklady vzniklé dodržováním přísných standardů EU. Druhý pilíř nebyl ekonomicky zaměřen, ale zabýval se politikou rozvoje venkova. Pro zemědělce byla připravena finanční podpora za účelem nákupu nových technologií a na náklady spojené s péčí o krajinu a ochranu životního prostředí. Na zemědělce se tak začalo nahlížet i z jiného úhlu, nejenom jako na producenty potravin, ale i jako na ochránce krajiny. Tato reforma byla společností pozitivně vnímána.

Fischlerova reforma z roku 2003, nazývána též The Mid-Term Review, byla pojmenovaná po Evropském komisaři pro zemědělství Franzi Fischlerovi. Karel Tomšík (2009) ve své knize uvádí, že původně Evropská komise zveřejnila pouze hodnotící zprávu v polovině působení reformy Agenda 2000. Zpráva měla analyzovat reformní kroky a navrhnout její další vývoj, avšak na základě této hodnotící analýzy se změnila v další zásadní reformu.

Hlavní cíle této SZP byly formulovány takto (Tomšík, 2009):

- „*konkurenceschopné zemědělství EU*
- *environmentálně příznivé výrobní metody a kvalitní potraviny pro spotřebitele*
- *zabezpečení životního standardu a příjmové stability v zemědělství*
- *diverzifikace zemědělských aktivit, podpora venkovských komunit a udržení vybavenosti*
- *zjednodušení zemědělské politiky a sdílení zodpovědnosti mezi Komisí a členskými státy*
- *kompenzace za služby, které od zemědělců očekává veřejnost“*

„*Reforma z roku 2003 se pokouší o úplné oddělení finanční podpory zemědělství od produkce (**decoupling**) zakotvením přímých plateb v podobě jednotné platby na farmu (single payment scheme, SPS), kterýžto princip nahrazuje dosavadní používané metody jednotné platby na plochu (single area payment scheme, SAPS) či na jednotku (v živočišné výrobě), na který postupně přecházejí v rámci reformy jednotlivé členské země“* (Dočkal, a další, 2006). Místo několika plateb tak zemědělec získává pouze jednu platbu. Cílem je snížit objem produkce, která byla v přímé vazbě na dotace stále vysoká (Fojtíková, a další, 2008).

Dalším významným opatřením byl tzv. **Cross-compliance** neboli podmíněnost nebo také křížový soulad – přímé platby představují základ pro podmíněnost, která vyžaduje, aby zemědělci EU plnili zákonné požadavky na hospodaření a udržovali půdu v dobrých zemědělských a ekologických podmínkách (Sorrentino, a další, 2016). Tedy zemědělec může získat přímou platbu pouze za předpokladu, že splní dané požadavky související s životním prostředím, zdravím zvířat, ekologií a podobně. Tímto opatřením se mělo přiblížit k naplnění environmentálních cílů a k trvalé udržitelnosti zemědělství.

Modulace bylo další opatření, které mělo silněji podporovat oblast rozvoje venkova. Tento nástroj měl částečně přesouvat finanční prostředky, které byly v prvním pilíři SZP (tedy prostředky určené pro přímé platby), do druhého pilíře, tedy na rozvoj venkova (Tomšík, 2009). Záviselo však na velikosti podniku, většina farmářů, kteří dostávali od Unie podporu do 5 000 EUR byla z tohoto opatření vyňata. Tento systém měl odstranit

nerovnováhu v rozdělování prostředků, kdy 80 % pomoci ze SZP směřuje pouze do 20 % farem (Fojtíková, a další, 2008).

Další novinkou, kterou Fischlerova reforma přinesla, bylo postupné zavádění tzv. **zemědělského poradenského systému**. V prvních letech měl sloužit k realizaci a aplikaci principu cross compliance v podnicích (Tomšík, 2009). Od roku 2007 musí členské země nabídnout farmářům dobrovolný poradenský systém neboli audit farem. Tento systém by měl zjistit, zda jsou na farmách dodržována pravidla správného hospodaření (Fojtíková, a další, 2008).

Dle Plchové a kolektivu (2010) byly reformy úspěšné, výsledkem bylo snížení podílu zemědělské politiky na rozpočtu EU. Ten se pohyboval v roce 2007 kolem 40 %. Struktura dotací se změnila od podpory trhu a vývozních subvencí k rozvoji venkova. Přímé platby se podílejí na celkových dotacích více než ze dvou třetin. Finanční pomoc se tak vyplácí bez ohledu na to, kolik zemědělci vyprodukují. Tím jsou pro ně zajištěny stabilní příjmy.

„Kontrola stavu“ – neboli health check jak uvádí Tomšík (2009) ve své publikaci. V roce 2008 se ministři zemědělství dohodli na kontrole stavu Společné zemědělské politiky. Jejím hlavním cílem bylo SZP zefektivnit a zjednodušit. Zhodnotili efektivitu opatření Fischlerovy reformy z roku 2003 a byly provedeny určité změny. Byla posílena modulace, zrušena povinnost nechat část půdy ležet ladem, mělo dojít k postupnému odstraňování mléčných kvót, došlo ke změnám v intervenčním mechanismu atp.

3.3.3 SZP pro období 2007-2013

Do roku 2006 byl rozvoj venkova součástí politiky soudržnosti, v tomto období se ale vyčlenil a přešel pod druhý pilíř SZP. Program rozvoje venkova je nástroj pro získání podpory z EU, konkrétně pomocí nově vytvořeného fondu - Evropského zemědělského

fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)⁴. Evropská komise pro toto období formulovala těchto šest oblastí, které se zaměřují na venkovský rozvoj (Fojtíková, a další, 2008):

- „zlepšování konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví
- zlepšování životního prostředí a života na venkově
- zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podporování diverzifikace
- výstavba místních kapacit pro růst zaměstnanosti a diverzifikaci výroby
- přenesení priorit do dílčích programů
- komplementarita mezi nástroji Společenství“

Naplnění těchto bodů je v ČR realizováno v rámci 4 os (Plchová, a další, 2010):

Osa I – hlavní zaměření této osy je na podporu konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví a patří sem například modernizace zemědělských podniků, investice do lesů, pozemkové úpravy, další odborné vzdělávání a informační činnosti, zahájení činnosti mladých zemědělců atd.

Osa II je zaměřena na zlepšování životního prostředí a krajiny a mezi její opatření patří platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských a jiných oblastech (LFA, agroenvironmentální opatření, zalesňování zemědělské půdy a další).

Osa III se zaměřuje na kvalitu života ve venkovských oblastech a diverzifikaci ekonomických aktivit a patří do ní podpora cestovního ruchu, obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova, vzdělávání a informace atp.

Osa IV Leader je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření os I-III. Patří do ní opatření jako Místní akční skupina, realizace místní rozvojové strategie a realizace projektů spolupráce.

⁴ Pro financování tržních a dalších opatření byl zřízen Evropský zemědělský záruční fond (EAGF) (Tomšík, 2009), EAFRD = EZFRV

Tabulka 4 - Alokace finanční pomoci v rámci Programu rozvoje venkova v ČR v letech 2007-2013

Osy	Veřejné výdaje (mil.EUR)	Příspěvky z EAFRD (%)	EAFRD (mil. EUR)	Podíl na EAFRD (%)
Osa I	840	75,00	630	22,39
Osa II	1 945	79,88	1 554	55,20
Osa III	635	75,00	477	16,93
Leader	175	80,00	140	5,00
TP*	18	75,00	13	0,48
Celkem	3 615	77,87	2 815	100,00

*TP – technická pomoc

Zdroj: (Fojtiková, a další, 2008)

Jak vidíme v tabulce číslo 4, Česká republika dostala pro roky 2007-2013 finanční pomoc určenou na rozvoj venkova ve výši 3.615 mil. EUR. Rozdělení v rámci jednotlivých programů vidíme ve druhém sloupci tabulky. Z fondu EAFRD (tedy z EU) bylo přiděleno 2.815 mil. EUR, tedy téměř 78 %. To si můžeme ověřit ve třetím a čtvrtém sloupci. Zbýlých 22 % bylo z národních zdrojů. Poslední sloupec nám pak ukazuje podíl jednotlivých opatření na celkových výdajích financovaných z Evropské unie. Z tabulky je tedy patrné, že největší podíl finanční podpory je určený pro Osu II, tedy na zlepšování životního prostředí a krajiny. Tento program je v kompetenci Ministerstva zemědělství České republiky (MZe) a platební agenturou je Státní zemědělský intervenční fond (SZIF).

3.3.4 SZP 2014-2020

V tomto programovacím období dále pokračovalo rozdělení na dva pilíře. Hlavními cíli této reformované SZP je například podpořit mladé začínající zemědělce, aby byli ochotni pracovat v tomto sektoru, dále investice pro lepší konkurenceschopnost. Tento program podporuje inovace zemědělských podniků, ale také klade větší důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí a krajině (= režim ozelenění neboli greening). Zabývá se agroenvironmentálními opatřeními, pomocí kterých je snaha o obnovu, zachování a zlepšení ekosystémů, které jsou na zemědělství závislé (eAgri, 2022).

Tabulka 5 - Výdaje na zemědělství z EU na období 2014-2020

	Částka (mld. EUR)	%
Přímé platby	291,273	71,3
Rozvoj venkova	99,587	24,4
Tržní opatření	17,453	4,3
Celkem	408,313	100

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Evropský parlament, 2022)

V tabulce 5 vidíme výdaje na zemědělství v celé Evropské unii. Celkem je alokováno více než 408 mld. EUR. Největší podíl mají přímé platby, které jsou zastoupeny ze 71 % a jejich celková výše dosahuje 291,273 mld. EUR. Na program Rozvoj venkova EU uvolní 99,587 mld. EUR, což je 24 % z celkových výdajů. Pouze 4 % jsou poskytnuta na tržní opatření a jedná se tak o cca 17 mld. EUR.

Tabulka 6 - Alokace plateb pro zemědělský sektor pro ČR v letech 2014-2020

	mil. EUR
Přímé platby	6 114,70
Rozvoj venkova	2 170,33
Celkem	8 285,03

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Ministerstvo financí ČR, 2021)

V tabulce číslo šest můžeme vyčíst, že Česká republika mohla čerpat z EU v letech 2014-2020 pro zemědělský sektor celkem téměř 8,3 mld. EUR, z toho 2,17 mld. EUR na Rozvoj venkova a 6,14 mld. EUR v rámci přímých plateb.

1. Pilíř – Přímé platby zemědělcům

Přímé platby jsou rozebrány dle Metodické příručky k novým podmínkám poskytování přímých plateb v roce 2015 v České republice od Ministerstva zemědělství (2015).

Do této oblasti putuje největší část podpor, které jsou vypláceny z Evropské unie. Žadatel musí splňovat dané podmínky, jako například být zemědělským podnikatelem, splňovat podmínku aktivního zemědělce, v Jednotné žádosti uvést veškerou

obhospodařovanou zemědělskou půdu, která na něho musí být evidována v LPIS, dodržovat podmínky Podmíněnosti⁵ a další.

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

- Představuje zhruba 55 % částky určené na přímé platby
- Žádost se podává pomocí Jednotné žádosti do 15. května příslušného roku
- Minimální výměra, na kterou bude poskytnuta podpora, je 1 ha zemědělské půdy
- Zemědělská půda, na kterou se žádost vztahuje, musí být na daného žadatele evidována v LPIS
- Podpora je poskytována na hektar zemědělské půdy

Platba pro mladé zemědělce

- Pro FO nebo PO, která mají nárok na platbu v rámci SAPS
- Nárok pro FO, která poprvé zřizuje zemědělský podnik jako vedoucí, nebo ho zřídila v uplynulých pěti letech a není jí více než 40 let
- Platba se poskytuje maximálně na 90 ha zemědělské půdy a nejvýše na pět let

Platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (ozelenění, greening)

- Greening je nedílnou součástí dotačního opatření SAPS, každý žadatel o SAPS je povinen toto opatření dodržovat
- Podmínky ozelenění se nevztahují na subjekty hospodařící v ekologickém zemědělství
- Obsahuje tři základní složky
 - a) Diverzifikace plodin – základní podmínky jsou odvozeny od velikosti podniku, podnik s více než 10 ha, ale méně než 30 ha orné půdy musí pěstovat minimálně 2 plodiny zároveň a hlavní plodina nesmí zabrat více než 75 % orné půdy. Podnik s více než 30 ha orné půdy musí pěstovat minimálně 3 plodiny,

⁵ Dle brožury Ministerstva zemědělství Kontrola podmíněnosti (2019) se jedná o „... udržování půdy v Dobrém zemědělském a environmentálním stavu, dodržováním povinných požadavků na hospodaření v oblasti Životního prostředí, změna klimatu a dobrý zemědělský a environmentální stav půdy, Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin a Dobré životní podmínky zvířat.“ Plnění těchto povinností je kontrolováno a pokud se zjistí, že žadatel podmínky nedodržuje, může mu být podpora snížena, nebo neposkytnuta vůbec.

hlavní plodina nesmí zabrat více než 70 % orné půdy a zároveň hlavní dvě plodiny v součtu nesmí zabrat více než 95 % orné půdy. Z podmínek jsou vyjmuty subjekty plnící podmínky ekologického zemědělství, podniky s méně než 10 ha orné půdy a některé další případy.

- b) Trvalé travní porosty (TTP) – tedy půda, na které se pěstují trávy nebo jiné bylinné pícniny a tato půda nebyla zahrnuta do střídání plodin po dobu pěti a více let. TTP mají pozitivní vliv na životní prostředí, protože na sebe váží uhlík. Důraz je kladen na nezvyšování míry zornění.
- c) Plochy využívané v ekologickém zájmu (EFA) – pokud má žadatel více než 15 ha orné půdy, musí být alespoň 5 % vyčleněno jako plocha v ekologickém zájmu. Zemědělec pak tyto plochy uvádí v Jednotné žádosti a musí být větší než 0,01 ha.

Dobrovolná podpora vázaná na produkci

- Obsahuje celkem 12 dotačních opatření, které podporují citlivou produkci, a na které je možné žádat podporu. Jedná se o bílkovinné plodiny (hrách, bob, lupina, sója, vojtěška a další), dojnice, masná telata, bahnice a kozy, brambory určené pro výrobu škrobu, konzumní brambory, cukrová řepa, ovocné druhy s velmi vysokou pracností (jabloň, meruňka, hrušeň, třešeň), ovocné druhy s vysokou pracností (slivoň, broskvoň, višěň, rybíz černý i červený, maliník, jahodník), zeleninové druhy s velmi vysokou pracností (například mrkev, rajče, cibule, celer řapíkatý a další), zeleninové druhy s vysokou pracností (hrách, tykev, špenát, ...) a chmel.

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP)

- Jsou to doplňkové platby k platbě SAPS
- Jsou hrazené plně z rozpočtu ČR
- Patří sem platba na zemědělskou půdu, chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí či koz, dále historické platby (k 31. 3. 2007): na chmel, brambory pro výrobu škrobu a na přežvýkavce

2. Pilíř – Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova je financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV), doplněný o podpory z národního rozpočtu.

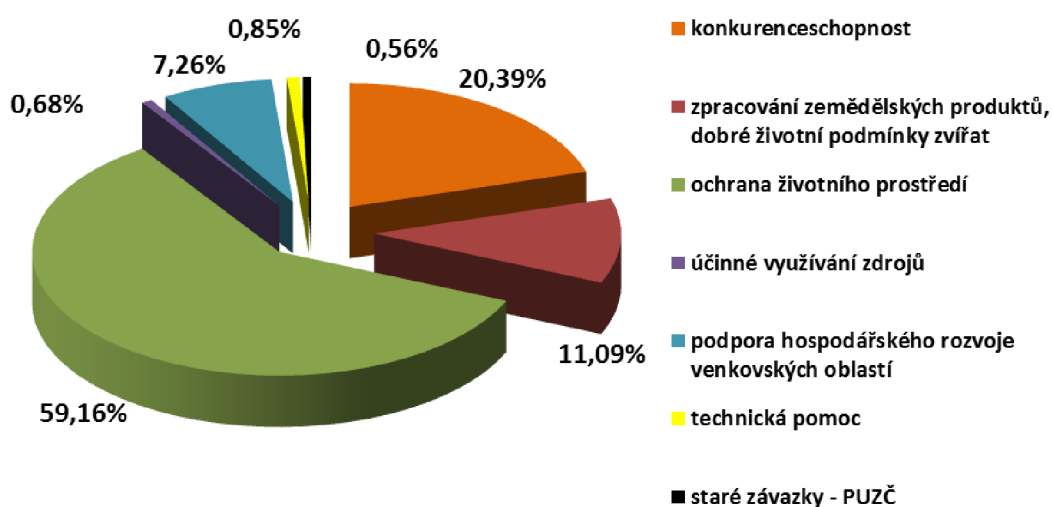
Obecné cíle jsou podrobněji popsány v těchto šesti prioritách platných pro celou EU (SZIF, 2022):

- *„Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech*
- *Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů*
- *Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství*
- *Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím*
- *Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu*
- *Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech“*

Program rozvoje venkova se zaměřuje primárně na ekosystémy závislé na zemědělství prostřednictvím agroenvironmentálních opatření, jejich obnovu, zachování a zlepšení. Podněcuje vstup mladých lidí do zemědělství, zvyšuje konkurenceschopnost, podporuje inovaci zemědělských podniků a zajímá ho i krajinná infrastruktura (SZIF, 2022).

České zemědělství díky tomuto programu mohlo čerpat téměř 3,5 miliardy EUR (více než 96 miliard korun). Evropská unie poskytla 2,3 miliardy EUR (62 miliard korun), z národních zdrojů bylo 1,2 miliardy EUR (34 miliard korun) (SZIF, 2022).

Graf 4 - Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí (2014-2020)

Zdroj: (SZIF, 2022)

V grafu číslo 4 vidíme rozdělení finančních prostředků do jednotlivých oblastí v programovém období 2014-2020. Největší část, tedy téměř 60 %, bylo určeno na ochranu životního prostředí, 20 % finančních prostředků putovalo do programu konkurenceschopnosti, 11 % na zpracování zemědělských produktů a dobré životní podmínky zvířat, 7 % bylo určeno na podporu hospodářského rozvoje venkovských oblastí a necelé procento na účinné využívání zdrojů.

PRV se dělí na dvě části. První částí jsou opatření prováděná z nařízení vlády a druhá část obsahuje projektová opatření. Tato opatření jsou rozebrána dle informací dostupných na internetových stránkách Eagri.cz (Ministerstvo zemědělství, 2009-2023) a SZIF.cz (2013).

PRV z nařízení vlády:

- M10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO)

Cílem tohoto opatření je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností.

- M11 Ekologické zemědělství (EZ)

Cílem opatření je podporovat hospodaření, které je šetrné k životnímu prostředí. Chce posílit prevenci degradace půdy, cílí na ekologickou stabilitu a estetickou

hodnotu krajiny a snaží se zachovat a obnovit druhovou různorodost zemědělské půdy.

- M12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě
Toto opatření chce pomoci zemědělcům, kteří jsou znevýhodněni zemědělskou půdou v oblasti Natura 2000, jedná se o cenné plochy, kde dochází k omezení například hnojení pro zachování cennosti půdy, nebo jiné přírodně znevýhodněné plochy. Opatření poskytuje kompenzační platby na dodatečné náklady a ušlé příjmy.
- M14 Dobré životní podmínky zvířat (DŽPZ)
Cílem tohoto opatření je zlepšení podmínek hospodářských zvířat, zejména dojeného skotu a prasat. Cílí na zajištění potřebného komfortu zvířat, přispívá k zavádění nových postupů a technologií jejich chovu.
- M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů
Cílem je zachování současné optimální dřevinné skladby lesů.

Do projektových opatření patří:

- M01 Předávání znalostí a informační akce
Má za úkol posílit a předávat znalosti v zemědělství, potravinářství a lesnictví.
- M02 Poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství
- M04 Investice do hmotného majetku
Opatření pro zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků.
- M06 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti
Cílem je vytvořit nová pracovní místa v zemědělství a zajistit tím práci pro více osob, udržet stávající pracovní místa a napomoci generační obnově v zemědělství.
- M08 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů
Účelem je zvýšení konkurenceschopnosti podniků a dosažení udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a jejich ochranu.
- M16 Spolupráce
Cílem je posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací a zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků
- M19 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER
Cílem je intenzivní podpora rozvoje venkova pomocí Místních akčních skupin

Hodnocení Programu rozvoje venkova 2014-2020 ke konci roku 2018 dle eAgri (2019): (vybraná hodnocení)

- k 31.12.2018 bylo čerpáno 42,9 % z celkové alokace na PRV
- nejvyšší věcný pokrok byl zjištěn u operací Investice do zemědělských podniků, Zahájení činnosti mladých zemědělců a Technické vybavení dřevozpracujících provozoven
- naopak nízký implementační pokrok byl zaznamenán u počtu účastníků na vzdělávacích akcích, dále pak u operací Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů, Sdílení zařízení zdrojů a další
- opatření ekologické zemědělství přesahuje cílovou hodnotu a vykazuje plnění na 107 %
- platby pro horské a méně příznivé oblasti (LFA, nově oblasti s přírodním znevýhodněním ANC) jsou plněny na 100 %
- na venkově vzrostla zaměstnanost o 0,42 % oproti roku 2005
- za období 2015-2018 se snížil počet lidí ohrožených chudobou o 3,8 % vlivem PRV
- díky PRV vzrostlo HDP na obyvatele venkovských oblastí o 0,4 %
- negativně jsou hodnoceny projekty zaměřené na ekologická a protierozní opatření a projekty přispívající k tvorbě nových pracovních míst

Nicméně občané EU se shodli na tom, že SZP stále dostatečně neřeší pokračující zhoršování životního prostředí a změnu klimatu (92 % nezemědělců, 64 % zemědělců) (Pe'er, a další, 2019). Bude se tomuto tématu nová SZP věnovat více?

3.3.5 SZP po roce 2020

Společná zemědělská politika pro následující období, tedy pro roky 2021-2027 byla rozdělena na dvě části. Ta první je pro roky 2021 a 2022, kdy pro všechny země EU bylo stanoveno přechodné období. Stalo se tak proto, že kvůli zpoždění schvalování legislativy na evropské úrovni nebyl uzavřen stávající legislativní rámec, což je podmínkou pro to, aby bylo možné předložit nový strategický plán SZP. Toto období upravuje přechodné

nařízení. Příslušné předpisy prodlužují platnost většiny pravidel SZP z předcházejícího období.

Společnou zemědělskou politiku reprezentuje 10 hlavních cílů, na jejichž základě si každá země EU navrhne svůj strategický plán. Jsou jimi (Directorate-General for Agriculture, 2022):

- zajištění spravedlivých příjmů pro zemědělce
- zvýšení konkurenceschopnosti
- zlepšení postavení zemědělců v potravinovém řetězci
- opatření v oblasti změny klimatu
- péče o životní prostředí
- ochrana krajiny a biologické rozmanitosti
- podpora generační výměny
- dynamické venkovské oblasti
- ochrana kvality potravin a zdraví
- podpora znalostí a inovací

Strategický plán SZP⁶ pro roky 2021-2027 v ČR vláda schválila teprve 12.10.2022, způsobilý je od 1.1.2023. *„Hlavním záměrem je zajištění rozvoje celého sektoru při zachování původních směrů SZP, kterými je zejména stabilizace zemědělských příjmů a rozvoj konkurenceschopnosti a dostatečné zajištění bezpečných potravin za rozumné ceny pro spotřebitele. Ale zároveň také stále důležitější podpora reagující na změnu klimatu a směřující k udržitelnému zemědělství a lesnictví, k udržitelnému hospodaření s vodními zdroji odolnému vůči klimatickým změnám a v neposlední řadě k rozvoji venkova“* (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022).

Na následujícím obrázku jsou rozepsány konkrétní cíle Společné zemědělské politiky v České republice. Od obecných cílů EU se téměř vůbec neliší.

⁶ Strategický plán SZP je programový dokument, o který se opírá nové vyplácení podpor jak z prvního, tak i z druhého pilíře, oba fondy nyní patří pod jedno (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022).

Obrázek 2 - Cíle Společné zemědělské politiky v ČR 2023-2027

Zdroj: (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022)

Dle informační brožury o SZP od Ministerstva zemědělství dostupné na stránkách eAgri (2009-2022) obsahuje Strategický plán Společné zemědělské politiky 3 oblasti intervencí⁷:

a) Přímé platby

zemědělci budou moci pomocí Jednotné žádosti žádat o tyto intervence:

- Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)
- Platba pro malé zemědělce
- Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)
- Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce
- Podpora příjmu vázaná na produkci
- Režimy pro klima a životní prostředí

⁷ Nové společné označení pro druh podpory

b) Sektorové intervence

Zde se vyskytují tři intervence, a to Organizace producentů v sektorech ovoce a zeleniny, vajec, brambor a okrasných rostlin, dále pak Víno a Včely

c) Rozvoj venkova

V této kategorii jsou intervence rozděleny do dvou skupin. První skupinou jsou plošné intervence a intervence cílené na chov hospodářských zvířat, druhá skupina je označována jako Projektové intervence. Obě skupiny budou podrobněji rozebrány dále.

Tabulka 7 – Alokace plateb z EU do ČR

	mld. EUR	mld. Kč	v %
Přímé platby	4,28	107	54,31
Rozvoj venkova	1,30	32	16,47
Národní rozpočet	2,3	57	29,22
Celkem	7,87	196	100

Zdroj: vlastní zpracování, data (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022)

V tabulce číslo 7 vidíme, že z fondu EZZF pro Přímé platby bude čerpáno 4,28 miliard EUR, což v závislosti na kurzu koruny bude v přepočtu něco kolem 107 miliard korun českých a jedná se tak o podporu větší než 54 % z celkových dotačních příjmů. Z fondu EZFRV poplyne do ČR na Rozvoj venkova 1,3 miliard EUR, tedy cca 32 miliard Kč a podíl z národního rozpočtu bude dle rozhodnutí české vlády cca 2,3 miliardy EUR, v přepočtu na koruny cca 57 miliard. Celkově tak rozpočet Strategického plánu SZP pro Českou republiku činí necelých 8 miliard EUR, což dosahuje téměř 200 miliard korun. Státy EU budou moci až 25 % přidělených plateb převádět z Přímých plateb na Rozvoj venkova a opačně, aby mohly lépe přizpůsobit výdaje konkrétním prioritám svého zemědělského odvětví. Rozpočet na oblast Sektorové intervence je 50 mil. EUR + 20 mil. EUR pro víno + 20 mil. EUR pro včely (uváděno s kofinancováním). Pro organizace producentů je připraven rozpočet zvlášť, a to ve výši 50 mil. EUR.

Přímé platby

Rozebrání Přímých plateb dle příručky „Strategický plán SZP 2023-2027 – Přímé platby od roku 2023“ od Ministerstva zemědělství ČR (2009-2022):

Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Nástupce dosavadní Jednotné platby na plochu. Žadatel musí být aktivní zemědělec, řádně zemědělsky obhospodařovat alespoň 1 ha zemědělské půdy a musí splňovat podmínky podmíněnosti, pak může čerpat podporu formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Cílem je stabilizace příjmů aktivních zemědělců.

Platba pro malé zemědělce

Nová platba pro malé zemědělce, kteří jsou aktivními zemědělci a řádně zemědělsky obhospodařují minimálně 1 ha zemědělské půdy, žádost však může být podána maximálně na 4 ha. Nelze kombinovat s jinou přímou platbou. Podpora je poskytována formou roční platby na hektar. Za cíl má stabilizovat příjmy nejmenších podniků.

Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)

Nová platba pro všechny zemědělce na prvních 150 ha zemědělské půdy. Žadatel musí být aktivní zemědělec, vlastnit minimálně 1 ha řádně zemědělsky obhospodařované půdy, dodržovat požadavky podmíněnosti a mít nárok na platbu BISS. Podpora je poskytována formou roční platby na hektar. Cílí primárně na malé zemědělce.

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce

Navazuje na stávající platbu pro mladé zemědělce. Je určena pro mladé zemědělce, kteří ke dni podání žádosti nedosáhli věku 41 let a poprvé zakládají zemědělský podnik, nebo ho přebírají od starších zemědělců. Žadatel musí být aktivní zemědělec, mít alespoň 1 ha zemědělské půdy, kterou musí řádně zemědělsky obhospodařovat, musí dodržovat požadavky podmíněnosti, mít nárok na platbu BISS, mít alespoň minimální zemědělskou kvalifikaci a splnit podmínky „vedoucího podniku“. Platba se poskytuje formou roční platby na hektar a je stanoven limit maximálně na 90 ha zemědělské půdy. Může žádat FO i PO.

Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

Navazuje na platbu VCS a podporuje tak pěstování citlivých komodit, jako například chmele, zeleniny, ovoce, cukrové řepy, mléka, hovězího masa a dalších. Podmínky se liší dle druhu podporované komodity. Podpora bude poskytována formou roční platby na hektar využívané půdy nebo roční platby na počet chovaných dobytčích jednotek.

Ekoschéματα

Ekoschéματα nejsou určena k podpoře produkce, jejich cílem je motivovat zemědělce k vyšší péči o životní prostředí a klima. Zdroj informací – příručka „SZP - Přímé platby – ekoschéματα“ od Ministerstva zemědělství (2009-2022).

Nahrazuje platbu Greening, jedná se o jednoletý, dobrovolný motivační nástroj. Žadatel musí být aktivní zemědělec, vlastnit minimálně 1 hektar zemědělské půdy evidované v LPIS a plnit minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Dělí se na dvě skupiny – Celofaremní ekoplatba a Precizní zemědělství.

Celofaremní ekoplatba

Skládá se ze dvou úrovní – základní a prémiová.

Základní úroveň celofaremní ekoplatby

Nutností je dodržení požadavků a specifických podmínek na všech jednotlivých obhospodařovaných zemědělských kulturách. Výše dotace pro tuto intervenci je stanovena na 65,47 EUR/ha. Zde následuje stručné vymezení podmínek u jednotlivých kultur:

- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA TRVALÉ TRAVNÍ POROSTY (T) – žadatel provádí agrotechnické zásahy ve vymezeném časovém úseku, ponechá neposečené plochy, v případě rozorání plochy dodrží povinnost zatravnění za náhradu.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA STANDARDNÍ ORNÁ PŮDA (R) – žadatel zajistí diverzifikaci plodin, udržitelně hospodaří s organickou hmotou v orné půdě a zajistí vyčlenění ochranného pásu podél vodního toku.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA ÚHOR (U) – žadatel zajistí, že nebudou na kulturu aplikována žádná hnojiva ani přípravky na ochranu rostlin, úhor nesmí být sklizen ani spasen, porost musí být pouze ze stanovených plodin a další podmínky. Alternativa je Zelený úhor.

- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA TRAVNÍ POROST NA ORNÉ PŮDĚ (G) – žadatel zachová zemědělskou kulturu G, případně převede na typ T a provádí agrotechnické zásahy ve vymezeném časovém úseku.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA TRVALÁ KULTURA SAD (S) – žadatel zajistí pokryvnost 100 % meziřadí a manipulačních prostor.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA TRVALÁ KULTURA VINICE (V) – žadatel zajistí pokryvnost 50 % meziřadí a manipulačních prostor.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA CHMELNICE (C) – žadatel udržuje chmelové meziřadí a manipulační prostory chmelnic s omezenými vstupy.
- ZEMĚDĚLSKÁ TRVALÁ KULTURA JINÁ KULTURA (J) – KRAJINOTVORNÝ SAD – žadatel zajistí pokryvnost 100 % meziřadí, manipulačního prostoru a příkmenného pásu.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA PLOCHA S VÍCELETÝMI PRODUKČNÍMI PLODINAMI – žadatel udržitelně hospodaří s organickou hmotou.
- ZEMĚDĚLSKÁ TRVALÁ KULTURA RYCHLE ROSTOUCÍ DŘEVINY (D) – žadatel zajistí, aby manipulační prostory okolo plantáže byly pokryty travním porostem.
- ZEMĚDĚLSKÁ KULTURA ŠKOLKY (K) – žadatel udržuje meziřadí s omezenými vstupy.
- NEPRODUKČNÍ PLOCHY - VYČLENĚNÍ ZE ZEMĚDĚLSKÝCH KULTUR STANDARDNÍ ORNÁ PŮDA (R), ÚHOR (U) A TRÁVY NA ORNÉ PŮDĚ (G) - Žadatel vyčlení neprodukční plochy a dodrží požadavky.

Prémiová úroveň celofaremní ekoplatby

Cílem je navýšení zastoupení neprodukčních ploch v zemědělské krajině a přispění k ochraně vodních toků. Jedná se o nadstavbu Celofaremní ekoplatby, žadatel současně plní podmínky základního stupně Celofaremní ekoplatby. Výše dotace je stanovena na 360 EUR/ha. Prémiové ekoplatby lze plnit následujícími způsoby:

- vyčlenění plochy pásů podél vodních toků
- vyčlenění neprodukční plochy ve výši 7 % z orné půdy podniku
- kombinací obou opatření

Precizní zemědělství

Jedná se o „moderní způsob produkce potravin. Jde o ucelený systém agrotechnických opatření zavádějících takové metody a techniku, které umožní ekologicky, energeticky a ekonomicky nejlepší výsledky při zachování dlouhodobé udržitelnosti krajiny. Cílem je optimální využití zemědělské půdy s ohledem na její přirozené produkční schopnosti, a to při využití moderních technologií, jako jsou například navigační systémy (GPS, Glonass), dálkové průzkumy země, výnosové mapy, využívání bezpilotních dronů, zapojení autonomních robotů atd.“ (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022).

Žadatel na dotčených plochách dílů půdních bloků dodržuje podmínku plošně diferencované aplikace N hnojiv a aplikace zásobního hnojení (P, K, Mg, Ca) prostřednictvím aplikační mapy a zpracuje bilanci dusíku. Předběžná výše dotace je 43,40 EUR/ha.

Sektorové intervence

Sektorové intervence jsou rozebrány dle dokumentu „SZP – Sektorové intervence“ od Ministerstva zemědělství. Dokument je dostupný na stránkách eAgri.cz (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022).

ORGANIZACE PRODUCENTŮ

Organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny

Má za cíl zajištění plánování produkce, soustředění nabídky a používání pěstitelských postupů a produkčních technologií šetrných k životnímu prostředí.

Organizace producentů v odvětví mléka

Umožňuje producentům mléka vyjednávat o cenách a smluvních podmínkách a tím se snaží vytvořit rovnováhu vyjednávací síly a spravedlivější rozdělení přidané hodnoty v řetězci.

Organizace producentů pro další odvětví

VÍNO

Restrukturalizace a přeměna vinic

Budou podporována podopatření Restrukturalizace a přeměna vinic, Změna typu opěrné konstrukce a Technika zlepšující obhospodařování vinic.

Investice do výroby vína

Nákup lisů na hrozny, dřevěných sudů o objemu min. 600 l, speciálních kvasných nádob s aktivním potápěním matolinového klobouku a filtrů na víno.

VČELY

V roce 2021 se včelařství stalo součástí Společné zemědělské politiky a obsahuje tyto intervence:

Poradenská činnost a školení pro včelaře a jejich organizace

podpora výuky teoretického a praktického chovu včel

Investice do hmotného majetku a nehmotného majetku

podpora technického zázemí pro chovatele včel

Boj proti včelím škůdcům a nemocem, zejména varroáze

podpora nákupu léčiv pro chovatele včel

Racionalizace kočování včelstev

podpora využívání včelí pastvy ze vzdálenějších lokalit

Obnova včelstev v unii a plemenářská práce

podpora chovatelů včel, kteří chovají včelí matky plemene včely kraňské

Podpora laboratoří pro analýzu včelích produktů

podpora různých druhů rozborů medu

Rozvoj venkova

Intervence jsou rozděleny na Plošné intervence a intervence cílené na chov hospodářských zvířat a na Projektové intervence. Rozebrány jsou dle dokumentů „SZP – Environmentální opatření od roku 2023“ a „SZP – Projektové intervence“ od Ministerstva zemědělství (2009-2022), obojí dostupné na eAgri.cz.

PLOŠNÉ INTERVENCE A INTERVENCE CÍLENÉ NA CHOV HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

Cílem tohoto opatření je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Opatření je formou závazku na pět let. Žadatel se zavazuje dodržovat minimální požadavky na hnojiva a přípravky na ochranu rostlin a dodržovat podmínky Cross Compliance a ostatní podmínky dané platnou evropskou a národní legislativou.

Patří sem podopatření:

- Zatravňování orné půdy
- Ošetřování extenzivních travních porostů
- Meziplodiny
- Krajinotvorné sady
- Biopásy
- Ochrana čejky chocholaté
- Druhově bohaté pokrytí orné půdy
- Integrovaná produkce ovoce, révy vinné, zeleniny, chřestu, jahodníku a brambor

Výše jednotlivých sazeb je uvedena v tabulce níže.

Tabulka 8 - Sazby pro jednotlivé tituly AEKO

Podopatření / titul	EUR/ha
Zatravňování orné půdy	
Zatravňování erozně ohrožených půd běžnou směsí	312
Zatravňování erozně ohrožených půd druhově bohatou směsí	348
Zatravňování erozně ohrožených půd regionální směsí	1. rok 1.114 od 2. roku 237
Zatravňování podél vodního útvaru běžnou směsí	337
Zatravňování podél vodního útvaru druhově bohatou směsí	390
Zatravňování podél vodního útvaru regionální směsí	1. rok 1.136 od 2. roku 259
Zatravňování infiltračních oblastí	312
Zatravňování drah soustředěného odtoku	482
Ošetřování extenzivních travních porostů *	
Obecná péče o extenzivní louky a pastviny	91
Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené	166
Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené	185
Horské a suchomilné louky hnojené	170
Horské a suchomilné louky nehnojené	171
Trvale podmáčené a rašelinné louky	691
Ochrana chřástala polního	199
Ochrana modrásků	174
Suché stepní trávníky a vřesoviště a Málo úživné pastviny	352
Druhově bohaté pastviny	211
Platba na výsledek	148
Meziplodiny	
Meziplodiny pro zlepšení struktury půdy	154
Meziplodiny proti utužení půdy	152
Krajinotvorné sady	116
Biopásy	
Krmné biopásy	676
Nektarodárné biopásy	597
Kombinované biopásy	639
Ochrana čejky chocholaté	630
Druhě bohaté pokrytí orné půdy	417
Integrovaná produkce ovoce	460
Integrovaná produkce révy vinné	
Základní titul	334
Nadstavobý titul	672
Doplňková platba	248 (zelené hnojení) 110 (úplný zákaz aplikace herbicidů)

Zdroj: Vlastní zpracování, údaje převzaty ze SZP – Environmentální opatření od roku 2023 (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022)

Ekologické zemědělství (EZ)

Cílem je podporovat ekologické zemědělství šetrné k životnímu prostředí. Forma závazku je na pět let. Žadatel musí být zemědělský podnikatel a registrovaný ekologický podnikatel, obhospodařovat minimálně 0,5 ha zemědělské půdy evidované v LPIS, musí dodržovat požadavky Cross Compliance a minimální požadavky na hnojiva a přípravky na ochranu rostlin a bude povinen zúčastnit se alespoň jednou za dobu závazku školení o vhodných praktikách v EZ. Do EZ patří podopatření Trvalý travní porost, Orná půda, Trvalé kultury. Výše jednotlivých sazeb je uvedena v tabulce níže.

Tabulka 9 - Sazby pro jednotlivé tituly EZ

Druh zemědělské kultury	Hospodaření	Výše sazby v EUR/ha	
		Přechodné období	Ekologická produkce
Trvalý travní porost	Trvalý travní porost	106	100
Orná půda	Pěstování zeleniny, speciálních bylin nad 6 ha CV *	660	638
	Pěstování zeleniny, speciálních bylin do 6 ha CV	680	660
	Pěstování víceletých píceňin	137	120
	Pěstování trav na semeno	137	120
	Pěstování ostatních plodin	323	239
	Pěstování jahodníku	660	638
	Travní porost na orné půdě	137	120
Trvalá kultura	Ovocný sad - intenzivní	896	850
	Ovocný sad - ostatní	536	510
	Vínice	900	847
	Chmelnice	900	847

* CV = celkové výměry

Zdroj: Vlastní zpracování dle příručky „SZP – Environmentální opatření od roku 2023“ (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022)

Dobré životní podmínky zvířat (DŽPZ)

Cílem je zlepšení dobrých životních podmínek vybraných kategorií dojeného skotu a prasat. Žadatel musí splňovat určité podmínky, jako například chovat určitý počet VDJ

hospodářských zvířat, dodržovat podmínky CC, chovat veškerá hospodářská zvířata tak, aby nedocházelo k jejich týrání nebo usmrcování nepovoleným způsobem, nesmí být zařazen v systému ekologického zemědělství a další.

Podopatření:

- Zlepšení stájového prostředí v chovu dojeného skotu – dojnice a nově telata dojeného skotu do 2 měsíců věku.
Výše dotace: 60 EUR/VDJ
- Zvětšení lehacího prostoru v chovu dojnic.
Výše dotace: 16 EUR/VDJ
- Zajištění přístupu do výběhu pro krávy stojící na sucho.
Výše dotace: 44 EUR/VDJ
- Zlepšení životních podmínek v chovu prasat - pro prasničky.
Výše dotace: 52 EUR/VDJ
- Zlepšení životních podmínek v chovu prasat - pro prasnice.
Výše dotace: 82 EUR/VDJ
- Zvětšení plochy pro odstavená selata.
Výše dotace: 75 EUR/VDJ

Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací (AMR)

Cílem je snížit používání antimikrobik v chovu prasat. Sazba se odvíjí od druhu onemocnění, proti kterému bude chovatel vakcinovat.

Platby pro oblasti s přírodními či jinými omezeními (ANC)

Cílem této platby je udržet zemědělství v oblastech s horšími produkčními vlastnostmi půdy, zvýšenou náročností na zpracování půdy a omezenými možnostmi využití půdy. Žadatel musí vlastnit minimálně 1 hektar zemědělské půdy evidované v LPIS v oblastech ANC a splňovat podmínky aktivního zemědělce. ANC se člení na Horské oblasti (H), Ostatní oblasti (O) a Specifické oblasti (S). Výše sazeb pro jednotlivé typy ANC jsou uvedeny v tabulce číslo 10.

Tabulka 10 - Vyše dotace podpory ANC v EUR/ha⁸

Typ ANC	Faremní systém převažující	
	rostlinná výroba	živočišná výroba
H1	91	216
H2	86	203
H3	60	143
H4	73	173
H5	55	130
O1	54	126
O2	42	99
O3	31	74
S	27	65

Zdroj: SZP - Environmentální opatření od roku 2023 (Ministerstvo zemědělství, 2009-2022)

Platby v rámci Natura 2000 na zemědělské půdě (Natura 2000)

Cílem je podpora hospodaření (kompenzace ušlých příjmů) v oblastech, kde je právně omezeno zemědělské hospodaření z důvodu ochrany životního prostředí. Žadatel musí vlastnit minimálně 1 hektar trvalého travního porostu evidovaného v LPIS v rámci oblastí NATURA 2000. V rámci tohoto opatření je na území NP poskytována platba se sazbou ve výši 56 EUR/ha trvalého travního porostu a na území 1. zóny CHKO se poskytuje sazba ve výši 95 EUR/ha trvalého travního porostu.

Zalesňování zemědělské půdy

Cílem je podpora zalesnění zemědělské půdy a následná péče o ni.

Agrolesnictví

Jedná se o platbu na podporu pěstování dřevin na jednom pozemku spolu se zemědělskými plodinami na orné půdě nebo na travních porostech. Je poskytována platba 4 353 EUR/ha na založení agrolesnického systému a 754 EUR/ha za následnou péči po dobu 5 let od založení agrolesnického systému.

⁸ sazba bude krácena na základě celkové výměry zemědělského podniku (snížení platby až o 30 %)

Lesnicko-environmentální platby - biodiverzita, genofond

Cílem je kompenzovat zemědělcům zvýšené náklady a ušlé příjmy, které mají se zachováním porostního typu hospodářského souboru v oblastech Natura 2000 a v ZCHÚ nebo habitatových stromů v hospodářských lesích. Sazba je stanovena u Zachování porostního typu u hospodářského souboru na 195 EUR/ha, u Zachování habitatových stromů na 143 EUR/ha a u Genofondu na 71 EUR/ha.

Lesnická projektová opatření

- Investice do obnovy kalamitních ploch – 2,8 tis. – 1,5 mil. EUR/projekt
- Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin – 755 – 37,7 tis. EUR/projekt
- Vodohospodářská opatření v lesích – 3,7 tis. – 302 tis. EUR/projekt
- Neproduktivní investice v lesích – 3,7 tis. – 113,2 tis. EUR/projekt
- Přeměna porostů náhradních dřevin – 3,7 tis. – 1,5 mil. EUR/projekt

3.4 Zelená dohoda pro Evropu

Evropská unie v čele s Evropskou komisí vytvořila plán s názvem Zelená dohoda pro Evropu, který má zajistit udržitelnost hospodářství v EU. Jejím hlavním cílem je dosáhnout toho, aby Evropa byla do roku 2050 klimaticky neutrální – tedy dosáhnout nulových čistých emisí skleníkových plynů. Všechny 27 států EU se k tomuto zavázalo a jejich prvním úkolem je snížit emise do roku 2030 alespoň o 50 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. Zemědělství v tom hraje důležitou roli, protože obnova přírody a rozkvět biodiverzity umožňuje absorpci a ukládání uhlíku. Je proto nutné obnovit lesy, půdy, mokřady a rašeliniště, to zvýší absorpci CO₂ a životní prostředí se tak stane odolnější vůči změně klimatu. Starý cíl pro přirozené odstraňování uhlíku byl -225 Mt, momentálně jsme na -268 Mt a nový je cíl -310 Mt (Directorate-General for Agriculture, 2022).

Zelená dohoda má za cíl poskytnout (Directorate-General for Communication, 2023):

- čerstvý vzduch, čistou vodu, zdravou půdu a biologickou rozmanitost
- zrekonstruované, energeticky úsporné budovy

- zdravé a cenově dostupné jídlo
- více veřejné dopravy
- čistší energie a špičkové čisté technologické inovace
- produkty s delší životností, které lze opravit, recyklovat a znovu použít
- budoucí pracovní místa a školení dovedností pro přechod
- globálně konkurenceschopný a odolný průmysl

Pro sektor zemědělství připravila Evropská unie v rámci Zelené dohody pro Evropu strategii „Farm to Fork“ v překladu „Z farmy na vidličku“ u nás známou jako „Od zemědělce ke spotřebiteli“. Jak sám název napovídá, tato strategie má za cíl zkrátit cestu produktů od zemědělce ke spotřebiteli a udělat ji tím ekologičtější, protože dovoz potravin vytváří velké množství emisí skleníkových plynů.

Hlavní cíle této strategie jsou (Evropská unie, 2022):

- *„zajistit dostatečné dodávky cenově dostupných a výživných potravin v rámci omezených možností naší planety*
- *snížit o polovinu používání pesticidů a hnojiv a prodej antimikrobiálních látek*
- *zvýšit rozlohu půdy, která je obhospodařována ekologicky*
- *podporovat udržitelnější spotřebu potravin a zdravou výživu*
- *omezit potravinové ztráty a plýtvání potravinami*
- *bojovat proti podvodům v dodavatelském řetězci*
- *zlepšit životní podmínky zvířat“*

4 Praktická část

V praktické části práce je provedena komparace nástrojů, které byly účinné v programovacím období 2014-2020 s novými nástroji, které jsou v platnosti od roku 2023 do roku 2027. Dále je provedena analýza a syntéza vlivu dopadů Zelené dohody pro Evropu na SZP. Nedílnou součástí je metodický návod pro vyplnění Jednotné žádosti o dotace. Protože žádost pro nové období stále není k dispozici, je popsáno vyplnění poslední aktuální formy žádosti tedy z roku 2022. Na závěr je provedena analýza hospodaření vybraného zemědělského podniku a vyhodnocení vlivu zemědělských dotací na tento subjekt.

4.1 Porovnání nástrojů SZP 2014-2020 a SZP 2023-2027

Porovnání nástrojů Společné zemědělské politiky, které byly v účinnosti v období od roku 2014 do roku 2022 (původně 2020) s nástroji, které jsou v účinnosti od roku 2023, bylo provedeno na malé rodinné farmě. Tato farma se nachází v Městysi Libštát. Vlastníkem je Monika Jínová, právní forma je Zemědělský podnikatel – fyzická osoba. Zabývá se rostlinnou a živočišnou výrobou a vznikla v roce 2015. Paní Monika Jínová momentálně vlastní necelých 20 hektarů zemědělské půdy a počet chovaného dobytka se pohybuje kolem dvaceti kusů. Tento podnik byl vybrán vzhledem k poskytnutí všech potřebných údajů od majitele firmy (daňové přiznání, Jednotná žádost, Rozhodnutí k jednotné žádosti) a dále proto, že nová SZP má podporovat hlavně malé a střední zemědělce.

Pro porovnání byl vybrán rok 2021, kdy stále ještě platily podmínky SZP, které měly být účinné do roku 2020. Roky 2021 a 2022 byly stanoveny jako takzvané přechodné období, kdy byly v platnosti podmínky předchozího dotačního programu. V tabulce níže jsou rozepsány dotace pro zemědělský podnik paní Moniky Jínové, které čerpala ze Společné zemědělské politiky v roce 2021.

Tabulka 11 - Dotace pro zemědělskou jednotku za rok 2021

	ha (VDJ)	kč/ha (VDJ)	částka	vyplacená částka	rozdíl
AEKO	15,89	2 519,23	40 030,56	40 030,56	
ANC	19,72	2 571,71	50 714,12	50 714,32	
Greening	19,72	1 833,32	36 153,07	35 553,32	599,75
SAPS	19,72	3 331,68	65 700,73	65 456,68	244,05
VCS	2,80	7 979,53	22 342,68	21 972,03	370,65
Celkem			214 941,17	213 726,91	1 214,26

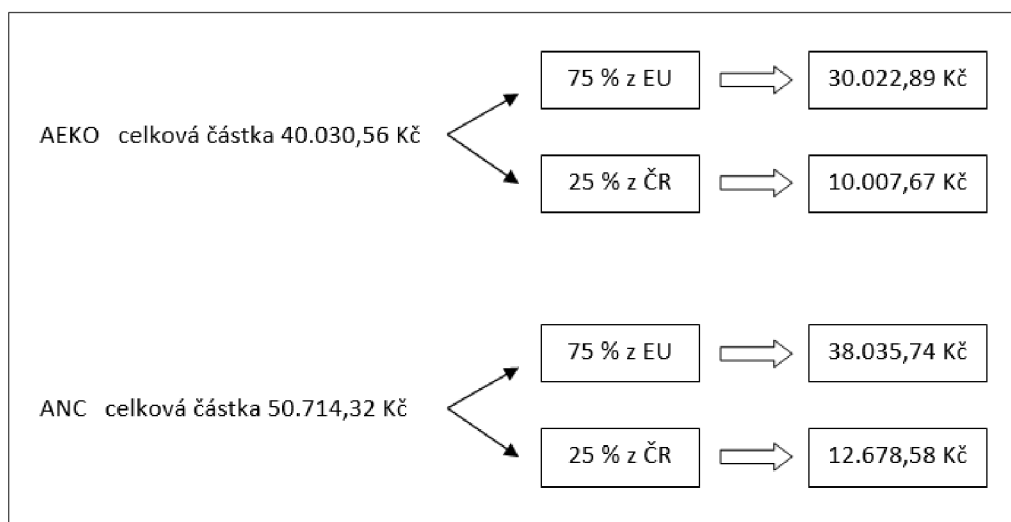
Zdroj: vlastní zpracování na základě poskytnutých dokumentů zemědělskou jednotkou

V tabulce číslo 11 vidíme veškeré dostupné informace ohledně dotačních titulů pro zemědělskou jednotku paní Jínové, které její farmě byly poskytnuty za rok 2021 z programů Společné zemědělské politiky. V prvním sloupci je název dotačního titulu, ve druhém sloupci počet hektarů, ke kterým se dotace vztahuje, v případě titulu VCS (Podpora na chov telete masného typu) je to VDJ (velká dobytčí jednotka, která je přepočítána ze 7 kusů telat). Ve třetím sloupci vidíme sazbu, která je určena na hektar zemědělské půdy, případně na VDJ. Tyto sazby jsou přepočítány z původní částky, která je uváděna v Eurech, dle platného kurzu⁹. V následujícím sloupci je pak vypočítána částka, která byla z daného dotačního titulu žadateli Fondem přiznána. Avšak v důsledku finanční kázně bylo nutné finanční podporu snížit, protože celková částka přímých plateb, na kterou žadateli vznikl nárok pro rok 2021, byla vyšší než 2.000 EUR (50.990 Kč). K tomuto snížení došlo u plateb Greening, SAPS a VCS a to o 1,658907 % z částky daného titulu. Celkovou reálně vyplacenou částku vidíme v následujícím sloupci. Zemědělec měl tak původně nárok o 1.214 Kč více za daný rok viz poslední sloupeček tabulky. Protože nevíme, jaké snížení by podnik čekalo v roce 2023, použijeme pro porovnání původní částku dotací bez snížení - tedy **214.941,17 Kč**.

Dotační tituly AEKO a ANC jsou spolufinancovány z fondů České republiky. 75 % z částky hradí Fondy EU, zbylých 25 % je hrazeno z Fondu ČR. O jaké konkrétní částky se v tomto případě jedná je vidět na následujícím obrázku.

⁹ Pro tituly SAPS, Greening a VCS byl kurz za rok 2021 25,495 Kč/Euro a pro tituly ANC a AEKO 26,242 Kč/Eur.

Obrázek 3 - Spolufinancování AEKO a ANC

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 12 - Očekávané dotace pro rok 2023

	ha (ks)	kč/ha (ks)	Částka Kč
AEKO	15,89	2 388,00	37 945,32
ANC	19,72	2 598,00	51 232,56
Ekoschémata	19,72	1 729,30	34 101,80
BISS	19,72	1 847,90	36 440,59
RP	19,72	3 923,70	77 375,36
VCS	7,00	3 276,60	22 936,20
Celkem			260 031,83

Zdroj: vlastní zpracování na základě poskytnutých dokumentů, Kalkulátor dotací (Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2022)

V tabulce číslo 12 je rozpis očekávaných dotací pro rok 2023 v nových zemědělských dotačních podmínkách. U jednotlivých intervencí jsou použity stejné výměry a kurzy jako pro rok 2021.

Tabulka 13 - Porovnání dotací 2021 x 2023

2021				2023		
	Kč/ha (VDJ)	Kč			Kč/ha (ks)	Kč
AEKO	2 519,23	40 030,56	→	AEKO	2 388,00	37 945,32
ANC	2 571,71	50 714,12	→	ANC	2 598,00	51 232,56
Greening	1 833,32	36 153,07	→	Ekoschéma	1 729,30	34 101,80
SAPS	3 331,68	65 700,73	↘	BISS	1 847,90	36 440,59
				RP	3 923,70	77 375,36
VCS	7 979,53	22 342,68	→	VCS	3 276,60	22 936,20
Celkem		214 941,17	→	Celkem		260 031,83

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce číslo 13 je přehledně vidět rozdíl mezi dotacemi, které měl subjekt přijmout v roce 2021 a předpokladem, na jaké dotace by měl nárok v roce 2023 v případě splnění podmínek a podání Jednotné žádosti. U intervence AEKO zůstává stejný název a sazba, která připadá na hektar zemědělské půdy, se nepatrně snížila. Naopak u podpory ANC je sazba o 26 Kč/ha více. Dotační titul Greening změnil název na Ekoschéma a částka na hektar zemědělské půdy se snížila o necelých 100 Kč. Jednotná platba na plochu SAPS se rozdělila do dvou podskupin, a to na Základní podporu příjmu pro udržitelnost (BISS) a Doplňkovou redistributivní podporu příjmu pro udržitelnost (CRISS, zde značeno jako RP). Redistributivní platba je vázána na platbu BISS, tedy pokud má žadatel nárok na platbu BISS, automaticky má nárok i na redistributivní platbu, avšak pouze na prvních 150 hektarů zemědělské půdy. Má tedy podporovat hlavně malé a střední podniky. A právě zde je patrná největší změna pro tohoto zemědělce. Oproti roku 2021, kdy měl nárok na platbu SAPS v částce 65.700 Kč, v roce 2023 by měl mít nárok celkově na 113.816 Kč v rámci intervencí BISS a RP, což je o téměř 50.000 Kč více. U plateb VCS došlo ke změně propočtu. Dosud se počet telat přepočítával na Velké dobytčí jednotky (VDJ), nově je sazba stanovena na skutečné kusy telat. Celková částka se však u této intervence téměř vůbec neliší.

Zemědělská jednotka paní Jínové měla v roce 2021 nárok na 214.941 Kč, v roce 2023 by měla mít nárok na 260.031 Kč, celkový rozdíl v podpoře tedy činí 45.090 Kč, což pro takhle malou farmu není malá částka. Pomohla by například kompenzovat zvýšené náklady vynaložené na pohonné hmoty, které jsou zapotřebí k obhospodaření zemědělství.

Cena nafty se za poslední rok radikálně zvýšila a pro zemědělce to tak značí nezanedbatelné náklady navíc. Za rok 2021 byla průměrná cena nafty 30,80 Kč/l, kdežto v roce 2022 už to bylo 42,91 Kč/l. Dle informací zemědělského podniku paní Jínové spotřebují za rok cca 1.500 litrů nafty pro zemědělské účely. Při této spotřebě a výše zmíněných cenách by byl rozdíl mezi roky 2021 a 2022 přes 18.000 Kč. Větší finanční injekci by tedy jistě uvítali.

Výše podpory však velmi záleží na kurzu koruny vůči Euru. Koruna v poslední době velmi posílila, což ovšem pro zemědělské dotace není příliš příznivé. Pokud by byl tento stejný příklad počítán s dnešním kurzem, který k 22.1.2023 činí 23,92 Kč/Euro, vyšel by rozdíl téměř 20.000 Kč. Tato zemědělská jednotka by tedy za rok 2023 dostala o 20.000 Kč méně na daných dotačních programech oproti výše uvedenému příkladu. Zemědělec by tak oproti roku 2021 dostal pouze o 25.000 Kč více, což je vzhledem k výši inflace a tím pádem i ke zvýšeným cenám pohonných hmot, krmiv, léků, hnojiv a ostatních potřeb, nedostatečná kompenzace a mohlo by dojít k neefektivnosti podnikání.

Dle výše uvedeného příkladu na zemědělské jednotce paní Jínové je tedy znát rozdíl mezi dotacemi poskytnutými v roce 2021 a vyšší dotací, na které má podnik nárok v roce 2023. Argument, že nová Společná zemědělská politika podporuje malé a střední podnik, je v tomto případě pravdivý. Farma by skutečně měla dostat vyšší částku podpory.

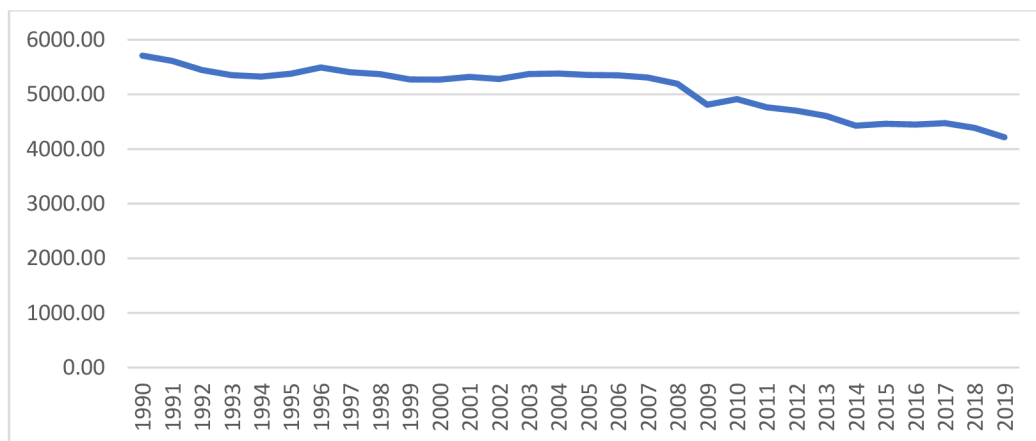
4.2 Vliv Zelené dohody pro Evropu na SZP

Evropská unie v čele s Evropskou komisí vytvořila plán s názvem Zelená dohoda pro Evropu, který má zajistit udržitelnost hospodářství v EU. Jejím hlavním cílem je dosáhnout nulových čistých emisí skleníkových plynů do roku 2050. Prvním úkolem je snížit emise do roku 2030 alespoň o 50 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. V grafu číslo 5 jsou údaje o vývoji emisí skleníkových plynů v Evropské unii od roku 1990 do roku 2019¹⁰. Jejich trend je klesající. V tomto sledovaném období došlo ke snížení emisí

¹⁰ Rok 2020 není uveden, protože z EU vystoupila Velká Británie a data jsou z původní EU 28

o 26 %. Za zbývajících 11 let je tedy nutné snížit tyto emise o další 24 %, aby byl první krok k uhlíkové neutralitě splněn.

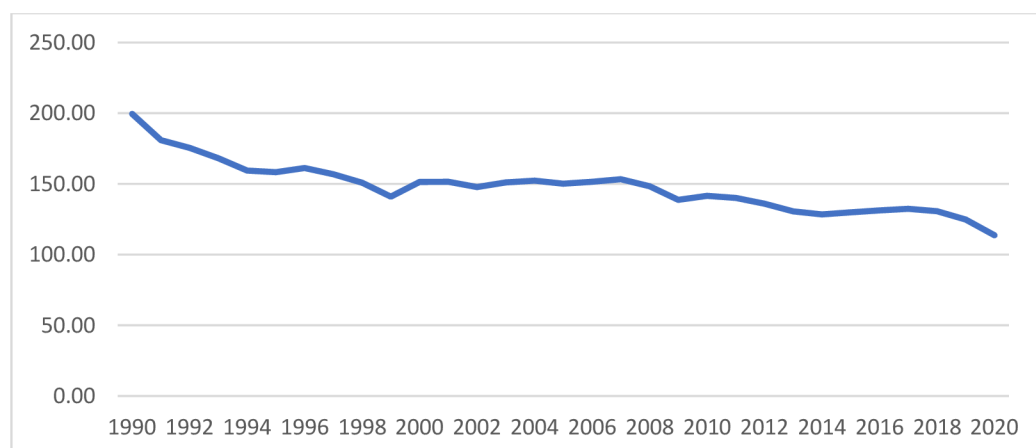
Graf 5 - Emise skleníkových plynů v EU 1990-2019 v mil. tun

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Eurostat, 2022)

V následujícím grafu číslo 6 je zaznamenán vývoj emisí skleníkových plynů v České republice¹¹. I zde je trend klesající a od roku 1990 do roku 2020 došlo ke snížení o 43 %. Naše republika je tedy schopna tyto emise do roku 2030 snížit o 50 %, ale budou takto svědomité i ostatní země?

Graf 6 - Emise skleníkových plynů v ČR 1990-2020 v mil. tun

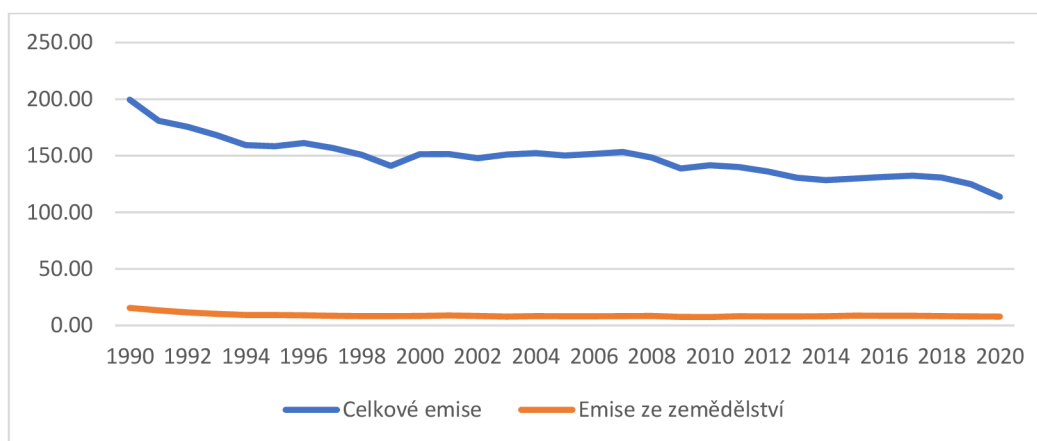

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Eurostat, 2022)

¹¹ Česká republika se na emisích skleníkových plynů Evropské unie podílí pouhými dvěma procenty.

Jak je vidět v grafu číslo 7, podíl emisí skleníkových plynů v České republice ze samostatného zemědělství na celkových emisích je minimální. V roce 1990 to bylo 7,8 %, v roce 2020 jen 6,9 %.

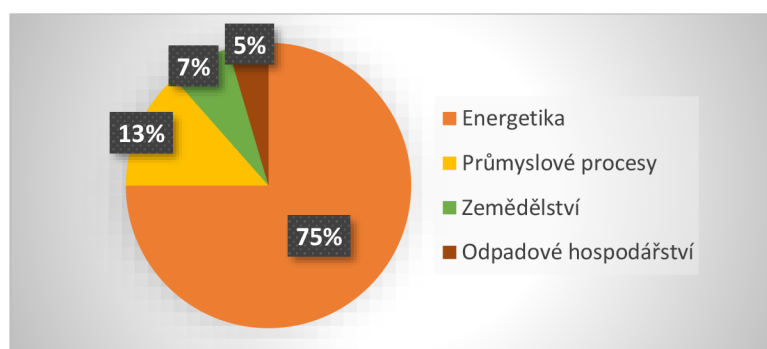
Graf 7 - Podíl emisí ze zemědělství na celkových emisích ČR v mil. tun

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Eurostat, 2022)

Graf číslo 8 zobrazuje procentuální podíl jednotlivých odvětví České republiky na emisích skleníkových plynů. Největší podíl má energetika, a to hned ze tří čtvrtin. Následují průmyslové procesy, které se na celkových emisích podílejí ze 13 %, poté zemědělství 7 % a odpadové hospodářství 5 %. Zemědělský sektor tedy v tvorbě emisí nehraje důležitou roli, ale může hrát klíčovou úlohu v boji proti změně klimatu tím, že pohlcuje uhlík z atmosféry. Nejdůležitější úkony jsou například vysazování keřů nebo stromů, pěstování luštěnin, používání meziplodin a krycích plodin, provozování ochranného zemědělství a udržování rašelinišť a zalesňování a obnova lesů.

Graf 8 - Podíl jednotlivých odvětví na emisích skleníkových plynů

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Eurostat, 2022)

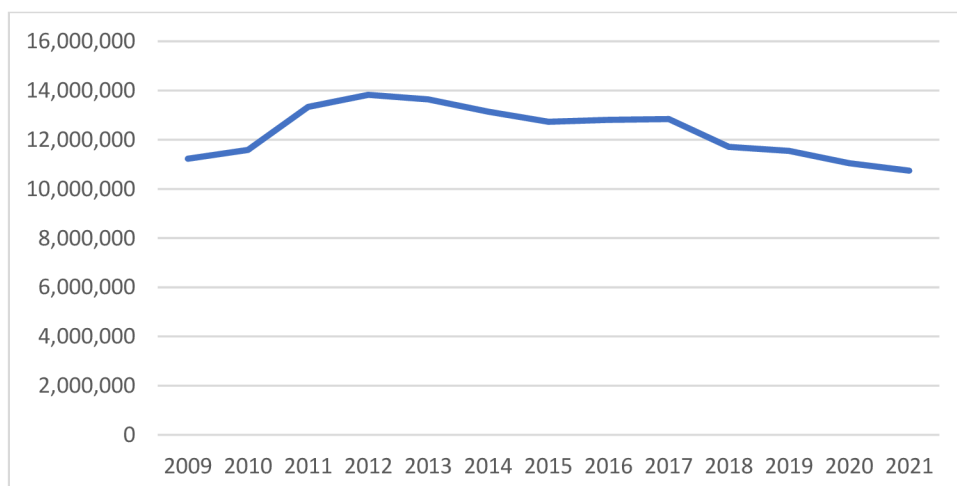
Zelená dohoda je v sektoru zemědělství v České republice známá jako strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“. Anglický název je „Farm to fork“ v překladu je to „Z farmy na vidličku“.

V rámci této strategie jsou vytyčeny následující cíle:

- Obnova evropských lesů, půdy, mokřadů a rašelinišť
- Snížení pesticidů o 50 %
- 25 % zemědělské půdy v ekologickém zemědělství
- Snížení prodeje antimikrobiálních látek o 50 %
- snížení hnojiv o 20 %

V grafu číslo devět můžeme vidět spotřebu přípravků na ochranu rostlin v České republice od roku 2009 do roku 2021. V rámci strategie Od zemědělce ke spotřebiteli je třeba snížit spotřebu pesticidů o 50 % v porovnání s průměrnou spotřebou za roky 2015, 2016 a 2017. Průměrná spotřeba v těchto třech letech byla 12.794.355 kg, v roce 2021 10.741.687 kč, bylo tedy dosaženo snížení o 16 %. Česká republika je již na kuse cesty, avšak je nutné, aby se cíle pro jednotlivé země Evropské unie stanovovaly zvlášť. V některých zemích docházelo v minulých letech ke zvyšování spotřeby pesticidů a ČR by tak byla ve značné nevýhodě.

Graf 9 - Spotřeba přípravků na ochranu rostlin v kg

Zdroj: Vlastní zpracování, data (Ministerstvo zemědělství, 2009-2023)

Že je Společná zemědělská politika provázaná se Zelenou dohodou pro Evropu, o tom není pochyb na první pohled. Stačí nám se podívat na hlavní cíle SZP pro nové období a vidíme hned několik bodů, které se Zelené dohody týkají. Jedná se primárně o cíle:

- Opatření v oblasti změny klimatu
- Péče o životní prostředí
- Ochrana krajiny a biologické rozmanitosti
- Ochrana kvality potravin a zdraví

Z konkrétních dotačních programů se Zelené dohody dotýkají intervence zvané Ekoschématá. Cílem této platby je motivace zemědělců k vyšší péči o životní prostředí a klima. Žadatel musí splňovat přísnější kritéria ohledně používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Zde je použit termín Precizní zemědělství, který je se Zelenou dohodou úzce spojen. Jedná se o moderní způsob produkce potravin, kdy jsou zaváděny takové metody a techniky, které umožní ekologicky, energeticky a ekonomicky nejlepší výsledky při zachování dlouhodobé udržitelnosti krajiny.

Také Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) mají k Zelené dohodě pro Evropu velice blízko. Jejich cílem je podpořit využití zemědělské půdy způsobem, který je v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny. Také zde jsou přísná pravidla pro používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Toto opatření podporuje zatravnění, ošetřování extenzivních travních porostů, druhově bohaté pokrytí zemědělské půdy, meziplodiny nebo biopásy. Ekologické zemědělství už svým názvem hovoří za všechno. Cílem je podporovat ekologické zemědělství, které je šetrné k životnímu prostředí. I zde se musí dodržovat minimální požadavky na hnojiva a přípravky na ochranu rostlin. Stejně tak opatření „Dobré životní podmínky zvířat“ nebo „Zalesňování zemědělské půdy“ a další jsou se Zelenou dohodou úzce spojené.

4.3 Jednotná žádost

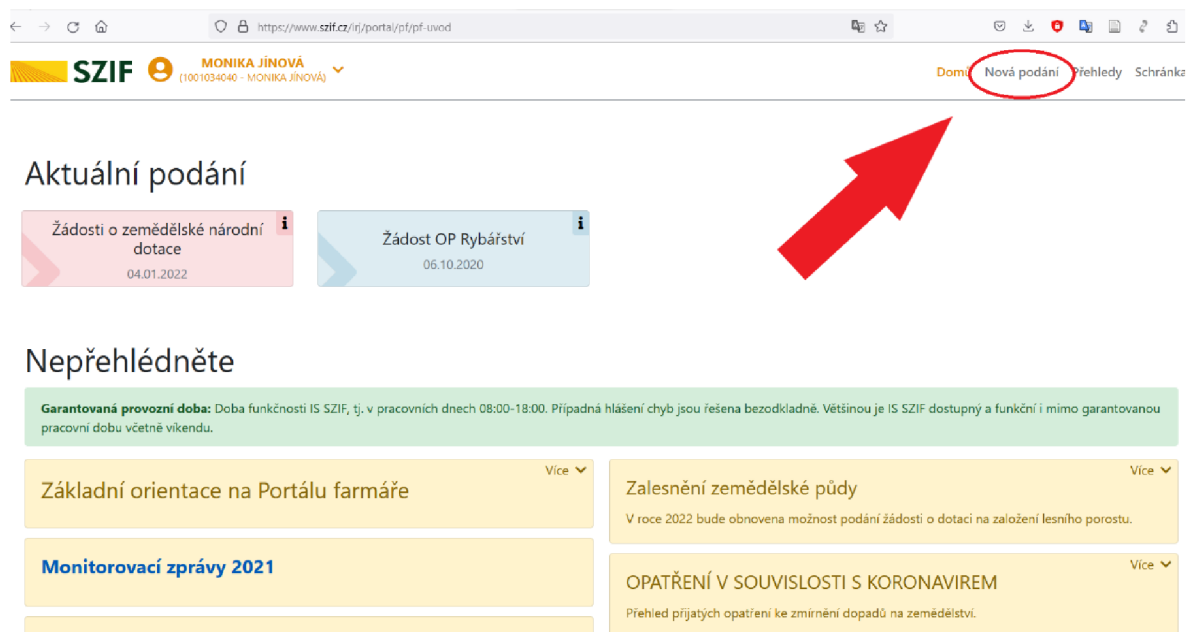
Prostřednictvím Jednotné žádosti (JŽ) zemědělec žádá o Přímé platby a neprojektová opatření Programu rozvoje venkova. Žádost se obvykle podává do 15. května toho roku, na který je žádost určena. Tedy pro platby na rok 2022 se Jednotná žádost podávala v květnu roku 2022 (protože 15. květen vycházel na neděli, byl řádný termín podání JŽ přesunut na následující první pracovní den, tedy na 16.5.). V případě, že žadatelé tento termín nestihli, mohli využít 25denní lhůtu pro pozdní podání žádosti, avšak v tomto případě již hradí sankci 1 % za každý pracovní den. Ministerstvo zemědělství pořádá každý rok bezplatné webináře pro zemědělské podnikatele s pokyny k vyplnění Jednotné žádosti. SZIF pak vydává příručku pro žadatele.

Nejjednodušší způsob podání Jednotné žádosti je přes Portál farmáře. V první řadě je žadatel povinen zadat a zkontrolovat všechna data, která má v Evidenci využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů LPIS (v případě žádosti o dotace na zemědělskou půdu) a která jsou v Integrovaném zemědělském registru IZR (v případě žádosti na zvířata). Na základě těchto dat je Žádost vytvořena. Přístup k individuálním informacím a službám na Portálu farmáře SZIF mají pouze registrovaní uživatelé, proto je dobré se jako zemědělec zaregistrovat.

Postup podání Jednotné žádosti

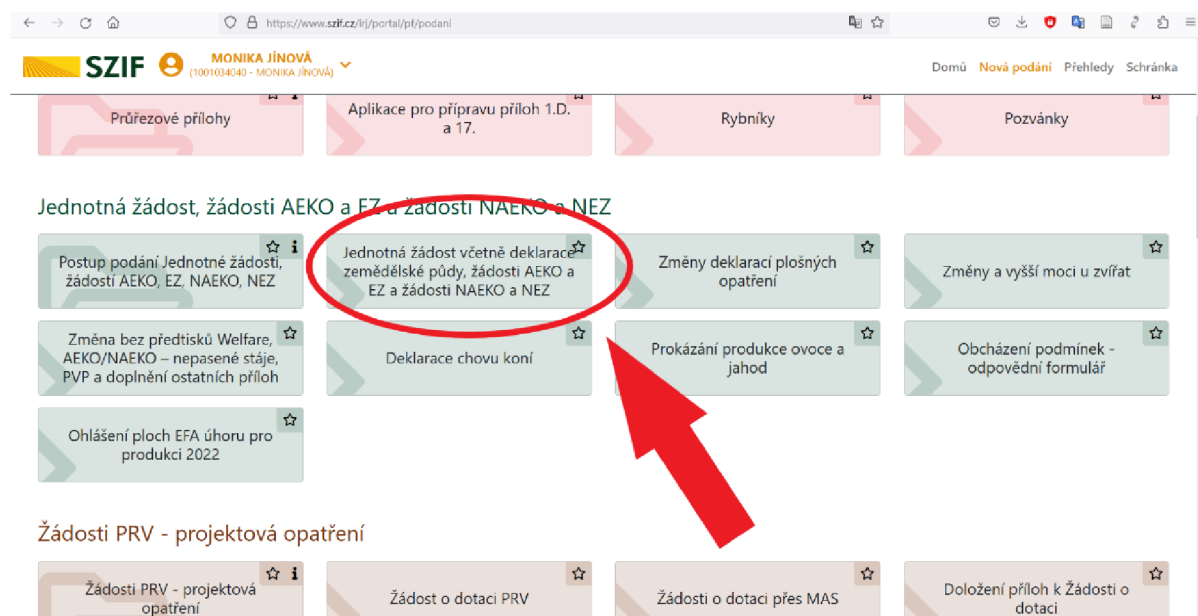
Žadatel se prostřednictvím stránky <https://www.szif.cz/cs/> přihlásí do Portálu farmáře. V pravém horním rohu zvolí „Nová podání“ (viz obrázek číslo 4) a následně vybere možnost „Jednotná žádost včetně deklaráce zemědělské půdy, žádosti AEKO a EZ a žádosti NAEKO a NEZ“ (viz obrázek číslo 5).

Obrázek 4 - Nové podání Jednotné žádosti I

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 5 - Nové podání Jednotné žádosti II

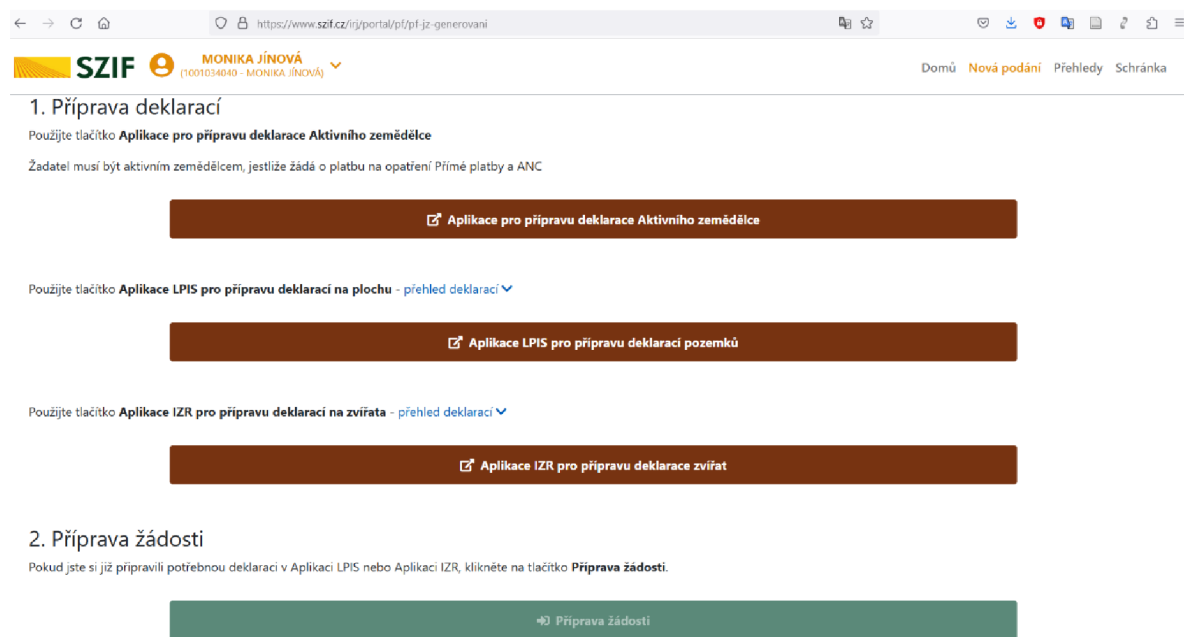

Zdroj: Vlastní zpracování

Zobrazí se mu stránka, která ho navádí, jak postupovat (viz obrázek číslo 6). První krok je příprava deklarací. Postupně otevře všechna tři nabízená pole a zadá, zkontroluje, případně opraví potřebné informace. Bude převeden do aplikace LPIS i do IZR, kde jsou

dostupná veškerá data o jeho zemědělství. Případné nedostatky má možnost opravit právě zde. Na základě těchto informací je generována Jednotná žádost. Následující krok je „Příprava žádosti“.

Obrázek 6 - Nové podání Jednotné žádosti III

Zdroj: vlastní zpracování

Po stisknutí tlačítka Příprava žádosti se zobrazí stránka, kde jsou vidět datové sady z aplikace LPIS a IZR a soupis žádosti. Následně bude vygenerován předtisk Jednotné žádosti, kde jsou osobní data a data o půdních blocích a o zvířatech automaticky vložena. Žadatel si daná data zkontroluje. Zkontroluje také své osobní údaje a doplní bankovní spojení. V přílohách najdeme Mapy půdních bloků, které jsou generovány z aplikace LPIS. Má-li žadatel vše takto připravené, stiskne tlačítko „Vygenerovat předtisky JŽ“. Ty jsou v PDF souboru a zemědělec má poslední možnost kontroly. Následně pokračuje v podání a žádost odešle. Po přijetí žádosti žadateli přijde e-mail s informací, že žádost byla přijata.

4.4 Finanční analýza zemědělského podniku

Posledním výstupem praktické části bakalářské práce je finanční analýza zemědělského podniku a vliv dotací na tento subjekt. Pro tento úkol byl zvolen zemědělský

podnik ZEOS Lomnice. Finanční analýza je demonstrována na vybraných ukazatelích. Data jsou čerpána z účetních výkazů, Rozvaha firmy pro analyzované roky 2019 – 2021 je součástí Přílohy č. 1.

4.4.1 Firma ZEOS Lomnice a.s.

Společnost ZEOS Lomnice byla založena v roce 1999 Zemědělsko-obchodním družstvem Lomnice nad Popelkou. Zabývá se především zemědělskou a živočišnou výrobou, ale i nezemědělskou činností jako například prodej pohonných hmot, náhradních dílů nebo hospodářských potřeb. Zajišťují také prodej a servis dojení a chlazení, opravy zemědělských, komunálních a ostatních typů strojů včetně zakázkové výroby. Od roku 2006 působí i jako regionální prodejci zemědělské techniky společnosti TOPAGRI. Základní kapitál této společnosti je 175.000.000 Kč a je tvořen akciemi, konkrétně v nominální hodnotě 5.000 Kč je to 7.400 ks a v hodnotě 50.000 Kč je to 2.760 ks. Firma je zapsána v Obchodním rejstříku v Hradci Králové. Za rok 2021 měla průměrně 96 stálých zaměstnanců.

Předmět podnikání ZEOS Lomnice:

- zemědělská výroba včetně zpracování a prodeje zemědělských výrobků za účelem jejich dalšího zpracování nebo dalšího prodeje
- lesní výroba, včetně zpracování a prodeje lesních výrobků
- pokrývačství, tesařství
- truhlářství, podlahářství
- silniční motorová doprava nákladní - vnitrostátní a mezinárodní
- činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence
- opravy ostatních dopravních prostředků a pracovních strojů
- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, obory činnosti:
 - provozování čerpacích stanic s palivy a mazivy
 - výroba krmných směsí pro zvířata a jejich prodej
 - koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej v rámci živnosti volné

Společnost se zaměřuje primárně na výrobu mléka a chov zástavového, chovného a jatečného skotu. Obhospodařují 2.496 hektarů zemědělské půdy, z toho 1.670 ha je orná půda, zbytek jsou louky. ZEOS a.s. pěstuje v první řadě pšenici, dále píceiny na orné půdě, silážní kukuřici, řepku, mák a v malé míře brambory. V roce 2021 měla tato firma průměrně 842 kusů dojnic, 1.289 kusů telat do 12 měsíců a 365 jalovic a býků.

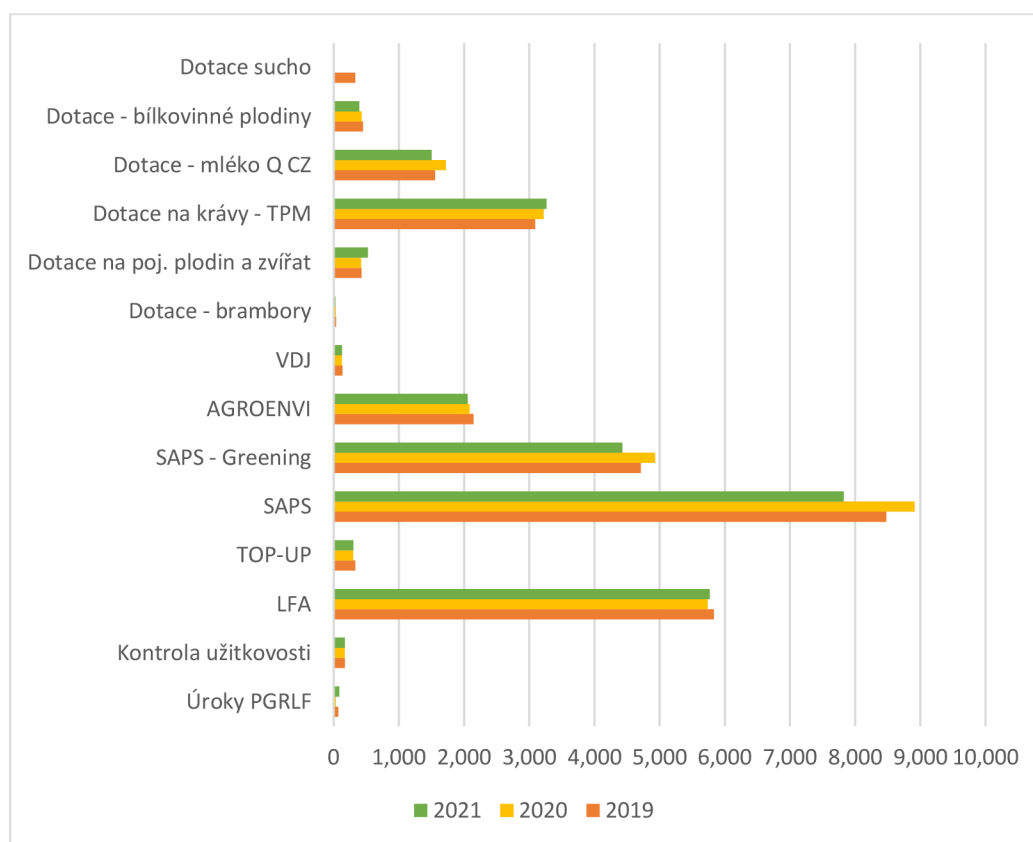
Podnik čerpá dotace z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, z Chovatelských svazů a ze Státního zemědělského intervenčního fondu, tedy od Ministerstva zemědělství ČR a z Evropské unie. Rozpis dotací za roky 2019-2021 můžeme vidět v tabulce číslo 14 a grafické rozložení těchto podpor v grafu číslo 10. Jejich výše se během zmíněných let nijak razantně nemění. Největší podíl na dotacích má Jednotná platba na plochu SAPS, dosahuje cca 30 % celkových dotací. Další výraznou platbou je podpora méně příznivých oblastí LFA a dále Greening neboli Platba na zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí. Tyto tři platby dohromady tvoří cca 70 % celkově přijatých dotací. V roce 2021 podnik čerpal 26.473.000 Kč z dotačních titulů rozepsaných v tabulce číslo 14.

Tabulka 14 - Dotace ZEOS za roky 2019-2021 v tis. Kč

	od koho	2019	2020	2021
Úroky PGRLF	PGRLF	69	29	85
Kontrola užítkovosti	chov. svazy	170	167	170
LFA	SZIF	5 834	5 739	5 771
TOP-UP	SZIF	329	298	299
SAPS	SZIF	8 476	8 910	7 825
SAPS - Greening	SZIF	4 709	4 931	4 427
AGROENVI	SZIF	2 145	2 085	2 055
VDJ	SZIF	133	122	125
Dotace - brambory	SZIF	34	31	26
Dotace na poj. plodin a zvířat	PGRLF	426	417	523
Dotace na krávy - TPM	SZIF	3 090	3 221	3 264
Dotace - mléko Q CZ	SZIF	1 557	1 720	1 503
Dotace - bílkovinné plodiny	SZIF	448	427	390
Dotace sucho	SZIF	330		
Celkem		27 750	28 097	26 473

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Výroční zprávy podniku

Graf 10 - Rozpis dotaci 2019-2021

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Výsledek hospodaření

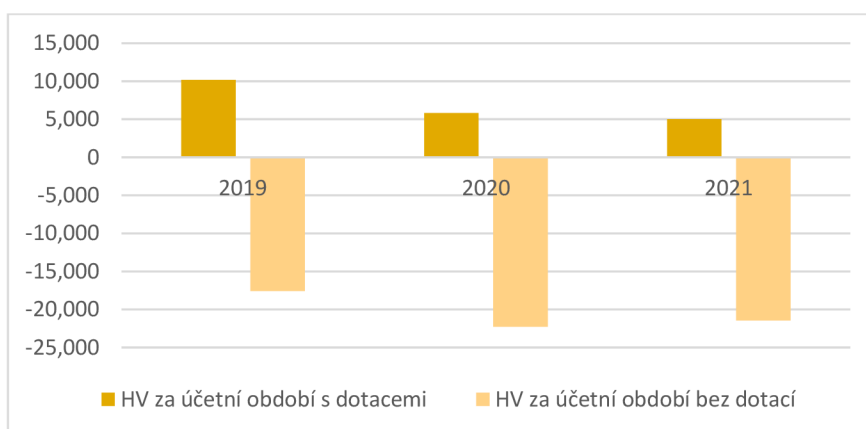
Firma hospodaří s kladným hospodářským výsledkem za všechna sledovací období, jak můžeme vidět v tabulce číslo 15. V roce 2019 měla téměř dvojnásobný hospodářský výsledek oproti následujícím rokům. Pokles zisků byl způsobený pandemií Covid, která v České republice začala v roce 2020. Zemědělská výroba měla v roce 2021 48 % podíl na celkovém výsledku hospodaření, v roce 2020 to bylo téměř 77 % a v roce 2019 pouze 37 %. Z dat v tabulce č 15 a následném grafu číslo 11 můžeme říci, že by podnik bez zemědělských dotací byl vysoce ztrátový.

Tabulka 15 - HV ZEOS s dotacemi x bez dotací v tis. Kč

	2019	2020	2021
HV za účetní období s dotacemi	10 180	5 829	5 036
HV za účetní období bez dotací	-17 570	-22 268	-21 437

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Graf 11 - HV s dotacemi a bez dotací v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

4.4.2 Absolutní ukazatele

Vertikální analýza (2.3) - analýza zkoumající složení daných položek a ukazující změny v této struktuře. Tato část bakalářské práce se zabývá pouze analýzou aktiv.

Ve všech třech sledovaných letech se stálá aktiva pohybují kolem 60 % a téměř všechna je tvoří dlouhodobý hmotný majek, dlouhodobý finanční majetek je zastoupen pouze v malé míře. Oběžná aktiva firmy dosahují téměř 40 % a největší podíl na nich mají zásoby, které se v daném sledovaném období zvyšují. Pohledávky mají naopak klesající tendenci zastoupení. Peněžní prostředky zaujímají jen nepatrné procento celkových aktiv a v roce 2021 dosahují pouze 0,14 %, jak ukazuje tabulka číslo 16.

Tabulka 16 - Vertikální analýza aktiv v %

	2019	2020	2021
AKTIVA CELKEM	100,00	100,00	100,00
STÁLÁ AKTIVA	63,73	63,96	62,31
• Dlouhodobý hmotný majetek	99,01	99,12	99,22
• Dlouhodobý finanční majetek	0,99	0,88	0,78
OBĚŽNÁ AKTIVA	36,27	36,04	37,69
• Zásoby	64,75	72,36	74,84
• Pohledávky	34,53	27,04	25,02
• Peněžní prostředky	0,72	0,60	0,14

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Horizontální analýza (2.1 a 2.2) - analýza ukazující vývoj finančních ukazatelů v závislosti na čase. Jak lze vidět v tabulce číslo 17, celková aktiva firmy ZEOS se meziročně zvyšovala. Dlouhodobý hmotný majetek lehce narůstal, kdežto dlouhodobý finanční majetek měl tendenci se rok od roku snižovat. Podnik zvedal zásoby meziročně o více než 10 %. Snížení peněžních prostředků mezi lety 2020 a 2021 o 75 % značí, že dané finance použil jiným způsobem a přeměnil je tak na investice do zásob nebo do oběžných aktiv a nenechal je nevyužité. Avšak snížil si tím okamžitou schopnost splácet a hrozí, že bude nutné při akutním moření dluhu nucen odprodat část svých zásob.

Tabulka 17 - Horizontální analýza aktiv

	Změna	2019/2020	2020/2021
Aktiva celkem	absolutní*	9 481	16 500
	relativní	2,69 %	4,55 %
Stálá aktiva	absolutní	6 854	4 307
	relativní	3,05 %	1,86 %
Dlouhodobý hmotný majetek	absolutní	7 054	4 507
	relativní	3,17 %	1,96 %
Dlouhodobý finanční majetek	absolutní	-200	-200
	relativní	-8,97 %	-9,85 %
Oběžná aktiva	absolutní	2 627	12 193
	relativní	2,05 %	9,33 %
Zásoby	absolutní	11 638	12 370
	relativní	14,04 %	13,09 %
Pohledávky	absolutní	-8 870	410
	relativní	-20,07 %	1,16 %
Peněžní prostředky	absolutní	-141	-587
	relativní	-15,31 %	-75,26 %

* absolutní hodnota je vyjádřena v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

4.4.3 Rozdílové ukazatele

Mezi nejpoužívanější rozdílové ukazatele patří **čistý pracovní kapitál (2.4.)** neboli provozní kapitál. Podnik musí mít dostatečnou výši relativně volného kapitálu, aby byl likvidní.

Tabulka 18 - Čistý pracovní kapitál v tis. Kč

	2019	2020	2021
Oběžná aktiva	128 000	130 627	142 820
Krátkodobé závazky	99 080	94 096	107 146
Čistý pracovní kapitál	28 920	36 531	35 674

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Čistý pracovní kapitál (ČPK) tohoto podniku je kladný (jak ukazuje tabulka číslo 18), což znamená, že krátkodobé závazky firmy jsou nižší než krátkodobý majetek, z kterého se dané závazky platí. Společnost má tedy k dispozici dostatečný „finanční polštář“. V případě, že by nastala nějaká nenadálá situace, kdy by bylo potřeba čerpat finanční prostředky, firma by měla být schopná dostat svým závazkům, aniž by to ohrozilo její existenci. V roce 2021 dosahovala hodnota ČPK 35.674.000 Kč.

4.4.4 Poměrové ukazatele

Poměrové ukazatele jsou základním nástrojem finanční analýzy. Jsou nejvíce využívány, protože dávají rychlou představu o finanční situaci v podniku. Vychází z položek z rozvahy, výkazu zisku a ztráty, případně cash flow, tedy ze základních účetních výkazů, které jsou veřejně dostupné.

Ukazatele zadluženosti

Ukazatele zadluženosti slouží jako ukazatele rizika. Čím vyšší procento zadluženosti podnik má, tím vyšší je riziko, že nebude schopen splácet své závazky.

Tabulka 19 - Celková zadluženost

	2019	2020	2021
Cizí kapitál *	128 171	133 045	146 202
Aktiva *	352 937	362 418	378 918
Celková zadluženost	36,32%	36,71%	38,58%

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

V podniku ZEOS Lomnice se **celková zadluženost** (2.6) pohybuje kolem 37 % a během let se nijak razantně nemění, firma si tedy většinu aktiv financuje z vlastních zdrojů. Tato hodnota zadluženosti je pro podnik ideální, protože cizí kapitál je levnější než vlastní, avšak daná výše nijak neohrožuje podnik v jeho schopnosti splácet. Proti hovoří snížené riziko výnosnosti kapitálu. Doporučená hodnota tohoto ukazatele se udává jako 30 % - 60 % a podnik je tedy na spodní hranici.

Tabulka 20 - Míra zadluženosti

	2019	2020	2021
Cizí kapitál *	128 171	133 045	146 202
Vlastní kapitál *	224 766	229 373	232 717
Míra zadluženosti	0,57	0,58	0,63

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Tabulka číslo 20 nám ukazuje **míru zadluženosti** (2.7) vlastního kapitálu. Na 1 Kč vlastního kapitálu připadá v roce 2021 0,63 Kč cizího kapitálu. Pokud by míra zadluženosti byla vyšší než 1, značilo by to, že vlastní kapitál by nestačil na úhradu dluhů. Jak je patrné, tato hodnota v čase stoupá, podnik se tedy stává rizikovější.

Ukazatele likvidity

Ukazatele likvidity říkají o podniku, jak je schopen hradit své krátkodobé závazky. **Běžná likvidita** (2.8), která je znázorněna v tabulce číslo 21, nám říká, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky podniku nebo také jinak řečeno, jak by byl podnik schopen uspokojit své věřitele, kdyby veškerá svá oběžná aktiva proměnil na hotovost. Doporučená hodnota tohoto ukazatele se pohybuje v rozmezí 1,5 – 2,5. U našeho podniku je však hodnota nižší, značí to tedy nižší solventnost a možnost omezení platební schopnosti podniku.

Tabulka 21 - Běžná likvidita

	2019	2020	2021
Oběžná aktiva *	128 000	130 627	142 820
Krátkodobé závazky *	99 080	94 096	107 146
Běžná likvidita	1,29	1,39	1,33

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Pohotovává likvidita (2.9), která je znázorněna v tabulce číslo 22, je o něco přísnější, než běžná likvidita a z oběžných aktiv vyřazuje zásoby. Doporučené hodnoty jsou 0,5 – 1,5, ideální hodnota je však 1, která by značila, že podnik je schopen vypořádat všechny své závazky, aniž by musel prodávat zásoby. Firma ZEOS má však hodnoty ještě nižší, než je kritická hranice a ve sledovaném čase dokonce klesají. Vypovídá to o omezené likviditě podniku a nadměrných zásobách. Pro potenciální věřitele tedy není společnost příliš atraktivní a aby byla schopná platit své závazky, musí prodat část svých zásob.

Tabulka 22 - Pohotovává likvidita

	2019	2020	2021
Oběžná aktiva *	128 000	130 627	142 820
Zásoby *	82 885	94 523	106 893
Krátkodobá pasiva *	99 080	94 096	107 146
Pohotovává likvidita	0,46	0,38	0,34

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Ukazatele rentability

Ukazatele rentability nám dávají obraz výnosnosti vloženého kapitálu, tedy jakou schopnost má podnik proměnit investovaný kapitál v zisk a vytvořit tak nové zdroje. **Rentabilita tržeb (ROS)** (2.12), která je znázorněna v následující tabulce číslo 23 a v grafu číslo 12, ukazuje schopnost podniku dosahovat zisk vzhledem k tržbám. Jak je vidět, rentabilita tržeb ve sledovaných letech klesá, a to pro podnik není příliš dobré.

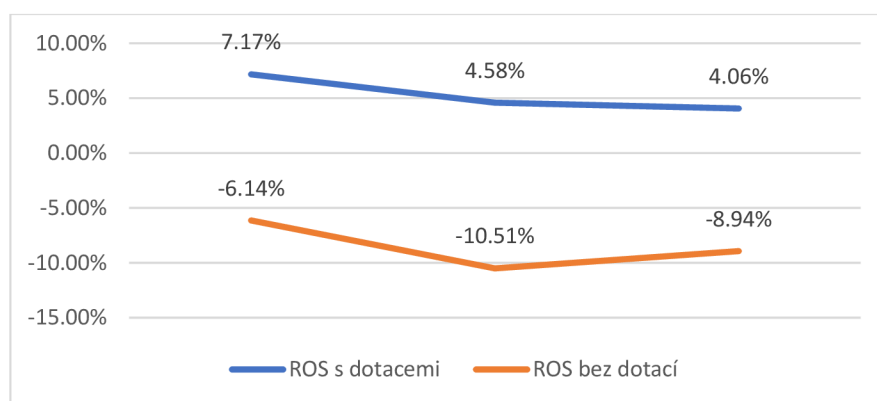
Značí to nižší schopnost vytvářet zisk, což je v realitě skutečně vidět, v letech 2019-2021 se zisk opravdu snižuje. Pokud by podnik nepřijímal zemědělské dotace, byla by rentabilita tržeb záporná a podnik by tedy byl ztrátový.

Tabulka 23 - Rentabilita tržeb, v tis. Kč

	2019	2020	2021
EBIT	14 945	8 531	8 260
Tržby	208 478	186 167	203 653
ROS s dotacemi	7,17%	4,58%	4,06%
ROS bez dotací	-6,14%	-10,51%	-8,94%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Graf 12 - Rentabilita tržeb

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

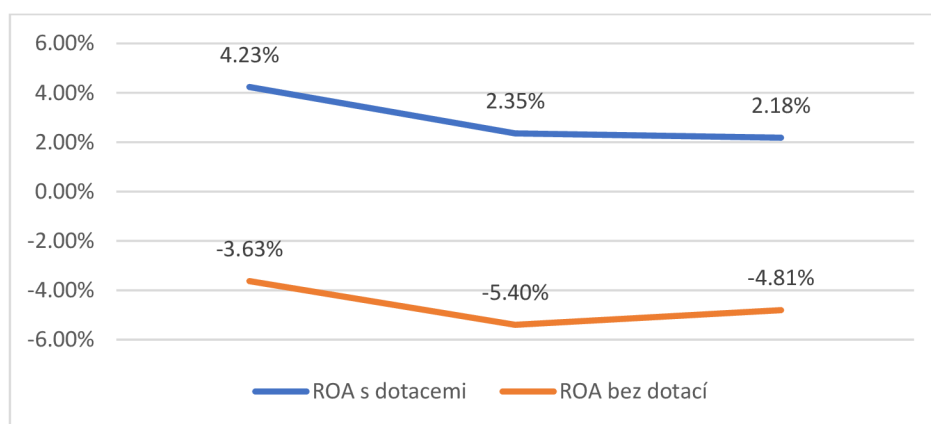
Ukazatel **rentability celkového kapitálu (ROA)** (2.13), který vidíme v tabulce číslo 24 a grafu číslo 13, nám říká, jak je firma efektivní a výdělečná. Bohužel i v tomto případě se výsledná hodnota ukazatele snižuje. Firma byla v roce 2021 méně efektivní než v předchozích dvou letech. Pokud by měl podnik hospodařit bez dotací, byla by výsledná hodnota záporná a firma by byla velice neefektivní a ztrátová.

Tabulka 24 - Rentabilita celkového kapitálu, v tis. Kč

	2019	2020	2021
EBIT	14 945	8 531	8 260
Aktiva	352 937	362 418	378 918
ROA s dotacemi	4,23%	2,35%	2,18%
ROA bez dotací	-3,63%	-5,40%	-4,81%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Graf 13 - Rentabilita celkového kapitálu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

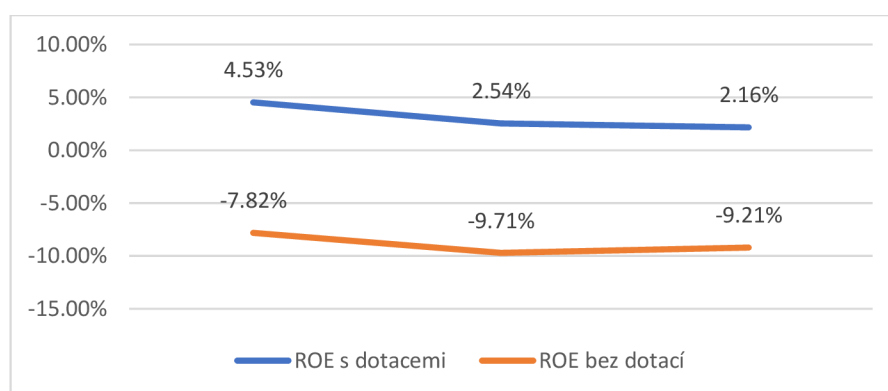
Dalším ukazatelem je **rentabilita vlastního kapitálu (ROE)** (2.14). Jedná se o výnosnost vlastního kapitálu a tento ukazatel je důležitý pro akcionáře, společníky a další investory k posouzení, zda jimi investované peníze vytváří dostatečný výnos. Výsledná hodnota by měla být vyšší než úroky, které by akcionář obdržel při jiném investování. Jak vidíme v tabulce číslo 25 a následném grafu číslo 14, rentabilita vlastního kapitálu se opět snižuje a hodnota není nikterak výrazná. Pro investory tedy tento podnik ve sledovaných letech není atraktivní pro investování. V případě, že by podnik nepobíral dotace, i u tohoto ukazatele by byly hodnoty minusové a podnik by nedokázal vlastní kapitál proměnit ve výnos.

Tabulka 25 - Rentabilita vlastního kapitálu, v tis. Kč

	2019	2020	2021
EAT	10 180	5 829	5 036
Vlastní kapitál	224 766	229 373	232 717
ROE s dotacemi	4,53%	2,54%	2,16%
ROE bez dotací	-7,82%	-9,71%	-9,21%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Graf 14 - Rentabilita vlastního kapitálu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Rentabilita investovaného kapitálu (ROI) (2.15) nám měří výnosnost dlouhodobého kapitálu ve firmě. Někdy je tento ukazatel nazýván jako Rentabilita dlouhodobého kapitálu (ROCE). V tabulce číslo 26 máme možnost posoudit tuto rentabilitu. V roce 2019 firma ze 100 Kč investovaného dlouhodobého kapitálu dosáhla 5,97 Kč zisku, v roce 2021 už to bylo pouze 3,08 Kč. Pokud by byl výsledek hospodaření očištěn o dotace, žádných zisků by firma nedosahovala a byla by ztrátová.

Tabulka 26 - Rentabilita investovaného kapitálu, v tis. Kč

	2019	2020	2021
EBIT	14 945	8 531	8 260
Dlouhodobý kapitál	250 257	264 559	268 098
ROI s dotacemi	5,97%	3,22%	3,08%
ROI bez dotací	-5,12%	-7,40%	-6,79%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Následující tabulka číslo 27 nám udává **nákladovost (ROC)** (2.17), tedy kolik finančních prostředků bylo vynaloženo na tvorbu 1 Kč tržeb. Jako u ostatních ukazatelů i tady platí, že rok 2019 byl nejúspěšnější. Aby firma získala 1 Kč tržeb, bylo v tomto roce potřeba vložit do podnikání 0,93 Kč, kdežto v roce 2021 už to bylo 0,96 Kč. I tak je to ale poměrně vysoká částka a značí to vysoké náklady firmy. V případě, že by firma hospodařila bez dotací, na 1 Kč tržeb by potřebovala více než 1 Kč kapitálu a byla by tedy neefektivní.

Tabulka 27 - Nákladovost

	2019	2020	2021
EBIT *	14 945	8 531	8 260
tržby *	208 478	186 167	203 653
ROC s dotacemi	0,93	0,95	0,96
ROC bez dotací	1,06	1,11	1,09

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Posledním počítaným ukazatelem rentability je **rentabilita nákladů** (2.18). Tato hodnota nám říká, kolik zisku přinesla 1 Kč vynaložených prostředků. V tabulce číslo 28 vidíme, že v roce 2019 to bylo 0,11 Kč zisku, v roce 2020 0,07 Kč zisku a v roce 2021 už jen 0,06 Kč zisku. Zisk, který byl vytvořen z jedné koruny, ve sledovaném období klesá. Při hospodaření podniku ZEOS bez dotací, by 1 Kč žádný zisk nepřinesla, naopak by se podnik dostal do ztráty.

Tabulka 28 – Rentabilita nákladů

	2019	2020	2021
EBIT *	14 945	8 531	8 260
Náklady *	135 757	129 996	148 334
Rentabilita nákladů s dotacemi	0,11	0,07	0,06
Rentabilita nákladů bez dotací	-0,09	-0,15	-0,12

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity nám dávají přehled o efektivnosti využívání vložených prostředků, jak firma efektivně hospodaří se svými aktivy a jestli jsou v rovnováze, protože nadměrné množství aktiv znamená pro firmu větší náklady a menší zisk. Pokud jich má nedostatek, přichází o výnosy, které by mohla získat, kdyby investovala.

Ukazatel, který nám dává informaci o intenzitě využívání aktiv k dosažení tržeb se nazývá **vázanost celkových aktiv** (2.19) a jeho hodnoty jsou v tabulce číslo 29. Čím nižší hodnoty, tím lépe. V roce 2019 firma ZEOS použila nejméně aktiv k dosažení tržeb, v roce 2020 se tato hodnota zvedla a následující rok mírně klesla, změny v ukazateli ale nejsou nikterak razantní.

Tabulka 29 – Vázanost celkových aktiv

	2019	2020	2021
Aktiva *	352 937	362 418	378 918
Roční tržby *	208 478	186 167	203 653
Vázanost celkových aktiv	1,69	1,95	1,86

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Ukazatel **obrat celkových aktiv** (2.20) nám říká, kolikrát se aktiva obrátí za rok. Čím vyšší hodnota tohoto ukazatele vyjde, tím lépe. Minimální doporučená hodnota je 1. Jak vidíme v tabulce číslo 30, podnik ZEOS Lomnice tuto minimální hranici nespĺňuje. Nejvyšší hodnota za sledované období je 0,59 – tedy že aktiva se v tomto podniku otočí 0,59x za rok. Bylo by dobré hodnotu aktiv snížit, nebo zvýšit tržby.

Tabulka 30 - Obrat celkových aktiv

	2019	2020	2021
Roční tržby *	208 478	186 167	203 653
Aktiva *	352 937	362 418	378 918
Obrat celkových aktiv	0,59	0,51	0,54

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Dalším ukazatelem je **obrat zásob** (2.21). Má stejnou funkci jako předešlý ukazatel, ale věnuje se zásobám v podniku. Vypovídá o intenzitě využití zásob, výsledná hodnota značí, kolikrát se daná položka za rok prodá a kolikrát je znovu naskladněna. Nejlépe na tom byl podnik v roce 2019, kdy se zásoby obrátily 2,52x, za následující dva roky se doba obratu snížila na 1,91x. Z tabulky číslo 31 lze vyčíst, že při porovnání roku 2019 a 2021 se roční tržby nezvýšily, ale podnik měl v držení více zásob. Pro podnik by bylo vhodné odprodat část zásob, nebo se pokusit zvýšit tržby.

Tabulka 31 - Obrat zásob

	2019	2020	2021
Roční tržby *	208 478	186 167	203 653
Zásoby *	82 885	94 523	106 893
Obrat zásob	2,52	1,97	1,91

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Ukazatel **doba obratu zásob** (2.22) udává počet dnů, kdy jsou zásoby vázány v podnikání do doby jejich spotřeby nebo prodeje. Z tabulky číslo 32 můžeme vyčíst, že v roce 2019 byly zásoby v podniku průměrně 137 dnů, kdežto v následujících letech se hodnota zvyšuje až na 178 dnů. Pokud by počet dnů byl nižší, zásoby by se častěji točily a tím by došlo k většímu tvoření zisku.

Tabulka 32 - Doba obratu zásob

	2019	2020	2021
Průměrná zásoba *	79 402	88 704	100 708
Denní spotřeba *	579	517	566
Doba obratu zásob (ve dnech)	137	172	178

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Následující ukazatel se nazývá **doba obratu pohledávek** (2.24) a věnuje pozornost pohledávkám. Jedná se o průměrnou dobu splatnosti pohledávek. Ta se u podniku ZEOS Lomnice pohybuje v daném období od 26 dnů do 39 dnů, jak je patrné z tabulky číslo 33.

Dlužníci tedy platí své dluhy průměrně do 32 dnů. Tento ukazatel je vhodné porovnat s ukazatelem následujícím – doba obratu závazků.

Tabulka 33 - Doba obratu pohledávek

	2019	2020	2021
Obchodní pohledávky *	18 922	20 220	14 521
Denní tržby na fakturu *	579	517	566
Doba obratu pohledávek (ve dnech)	33	39	26

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

Posledním ukazatelem je **doba obratu závazků** (2.25). Tedy za jak dlouho firma uhradí své závazky. Tabulka číslo 34 nám ukazuje, že v roce 2019 firma hradila své dluhy průměrně do 72 dnů, kdežto v roce 2020 museli věřitelé čekat průměrně 97 dní, v roce 2021 se pak tato doba snížila na 92 dní. Pokud tento ukazatel porovnáme s dobou obratu pohledávek, vidíme, že firma je ve výhodné situaci, protože své závazky plní více než dvakrát pomaleji, než jí dlužníci splácí dluhy. Může tedy zadržené peníze využívat k jiným účelům. Ovšem o platební morálce podniku tato čísla hovoří negativně.

Tabulka 34 - Doba obratu závazků

	2019	2020	2021
Závazky vůči dodavatelům *	41 524	50 231	52 106
Denní tržby na fakturu *	579	517	566
Doba obratu závazků (ve dnech)	72	97	92

* Hodnoty jsou uvedeny v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě účetních výkazů

5 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce byl rozbor nástrojů Společné zemědělské politiky aplikované v prostředí České republiky se zaměřením na dotační systém. Cíle bylo dosaženo pomocí těchto dílčích cílů:

- charakteristika základních principů Společné zemědělské politiky EU
- rozbor nástrojů dotačního systému SZP
- identifikace systémových změn při přechodu do programovacího období 2023-27
- hodnocení vlivu Zelené dohody pro Evropu na SZP
- analýza vybraného zemědělského podniku

Je zřejmé, že **Společná zemědělská politika** je nejdůležitější politikou Evropské unie. Jejimi hlavními cíli vždy bylo zvýšit produktivitu práce v zemědělství, posílit atraktivitu tohoto odvětví a tím do něho přilákat více lidí (primárně mladých) a zabezpečit jim dobrou životní úroveň. Zároveň tak zajistit dostatečnou dodávku potravin pro spotřebitele za rozumné ceny. Postupem času se mezi hlavní cíle dostala i péče o životní prostředí, ochrana nejen krajiny a biologické rozmanitosti, ale i kvality potravin a zdraví a zlepšování kvality života ve venkovských oblastech. Mezi přední cíle patří zvyšování konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví a k tomu potřebná inovace.

Ke splnění svých cílů používá Společná zemědělská politika řadu **nástrojů**. Tím nejdůležitějším nástrojem jsou Přímé platby (první pilíř), které jsou vypláceny z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF), tedy zcela z Evropské unie. Do přímých plateb patří například Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS), známá z minulých let jako Jednotná platba na plochu (SAPS), která se vyplácí na plochu zemědělské půdy. Další zajímavou platbou je Platba pro malé zemědělce, která je poskytována formou roční platby na hektar a má stabilizovat příjmy nejmenších podniků. Velkou kategorií jsou Ekoschéματα, ty nahrazují platbu Greening a mají motivovat zemědělce k vyšší péči o životní prostředí a klima. Druhým pilířem je Rozvoj venkova, který je hrazený částečně z Evropského fondu EZFRV (neboli EAFRD) a částečně z národních zdrojů. Mezi tyto intervence řadíme například

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO), Ekologické zemědělství, Dobré životní podmínky zvířat a jiné. Pro období 2021-2027 bylo pro Českou republiku alokováno 7,87 mld. EUR, na předchozí období to bylo 8,3 mld. EUR, rozpočet se tedy snížil.

Při **komparaci dotačních programů**, které byly účinné pro období 2014-2020 (prodlouženo do roku 2022) a nového Strategického plánu pro roky 2023-2027 bylo zjištěno, že pro malou rodinnou farmu, která obhospodařuje 20 hektarů zemědělské půdy a chová cca 20 kusů dobytka, je nová Společná zemědělská politika výhodnější. Původní výše podpory pro rok 2021 byla necelých 215.000 Kč, kdežto v nových dotačních podmínkách by farma měla nárok na 260.000 Kč, což je o 20 % více. Vzhledem k inflaci, kterou v České republice máme momentálně skutečně vysokou (průměrná míra inflace v lednu 2023 dosáhla 15,7 %) a zvýšeným cenám ve společnosti, je to dostatečná „záplata“ a podnik by tak neměl být ztrátový. Myšlenka této nové Zemědělské politiky, že podpora je zaměřena hlavně pro malé a střední zemědělce, které chce tímto více podporovat a motivovat, je tedy v tomto případě splněna.

Na následujících řádcích jsou autorem vybrány nejdůležitější nebo nejzajímavější změny ve Společné zemědělské politice, které jsou z komparace těchto dvou dotačních období patrné.

Změny se dočkal program Mladý zemědělec, který má podporovat mladé začínající zemědělce. V roce 2022 sazba pro tuto intervenci činila 1.606,95 Kč/ha, kdežto v roce 2023 už je její výše 3.436,90 Kč/ha. To by mohlo být pro začínající zemědělské subjekty značnou motivací. Alternativou je program pro malé zemědělce, který je v letošním roce novinkou. Je určen pro nejmenší podniky a žadatel o tuto intervenci může získat téměř 8 tisíc korun na hektar zemědělské půdy. Maximálně však na 4 hektary. Nahrazuje všechny ostatní přímé platby a je tak pro zemědělce ulehčením. Další novinkou, kterou uvítají hlavně menší a střední zemědělci, je Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS), která je určena na prvních 150 hektarů zemědělské půdy a podporuje tak právě menší podnikatele.

Proměnou prošel také program „Greening“, dnes zvaný jako Ekoschéματα neboli Režimy pro klima a životní prostředí. Je to nově zaváděná přímá platba bez vazby na produkci a pro zemědělce je dobrovolná. Tato intervence představuje navýšené podmínky v oblasti životního prostředí a klimatu a je plně v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu.

Má Zelená dohoda pro Evropu vliv na Společnou zemědělskou politiku? To byla otázka položená v dalším dílčí cíli této bakalářské práce. Na základě analýzy a syntézy obou problematik, jak Zelené dohody pro Evropu, tak Společné zemědělské politiky, můžeme tvrdit, že Zelená dohoda je do SZP přímo zakomponována. Nástroje SZP jsou technikou, jak cílů Zelené dohody dosáhnout.

Z dotačních programů nového období se Zelené dohody dotýkají nejvíce intervence zvané Ekoschéματα, která mají být motivací pro zemědělce k vyšší péči o životní prostředí a klima. Také Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) jsou v souladu se Zelenou dohodou. Jejich cílem je podpořit využití zemědělské půdy způsobem, který je v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny. Jinak tomu není ani u programu Ekologické zemědělství, tedy zemědělství, které je šetrné k životnímu prostředí. U všech těchto titulů je kladen důraz na přísné dodržování požadavků na hnojiva a přípravky na ochranu rostlin. Se Zelenou dohodou je v souladu také opatření Dobré životní podmínky zvířat, nebo Zalesňování zemědělské půdy a další programy. Je tedy více než jasné, že tyto dvě problematiky spolu úzce souvisí a Zelená dohoda tak má významný vliv na Společnou zemědělskou politiku.

Při **finanční analýze** zemědělského podniku ZEOS Lomnice bylo zjištěno, že podnik má dostatečný finanční polštář pro plnění svých závazků, avšak nízký objem okamžitých prostředků a z hlediska likvidity není pro potenciální věřitele příliš solventní. Má nadměrné množství zásob a v případě nenadálé finanční situace hrozí, že bude muset část svých zásob odprodat, aby byl schopen hradit své závazky. Podnik nevyužívá k financování příliš vysoký podíl dluhů. Pro vlastníky je to spíše negativní zjištění, protože tak snižují výnosnost kapitálu, avšak pro věřitele jsou hodnoty pozitivní, neboť vysoký podíl cizího kapitálu signalizuje vyšší riziko podnikání.

Při výpočtech ukazatelů rentability, nebo také jinak řečeno výnosnosti, bylo zjištěno, že podnik má prostory ke zvýšení zisku. Schopnost podniku dosahovat zisk se rok od roku snižuje, firma se stává méně efektivní a pro případné investory ne tolik atraktivní. Podnik má vysoké náklady, které kdyby snížil, mohl by tak dosáhnout vyšších zisků. Nejdůležitějším zjištěním finanční analýzy je fakt, že bez dotační politiky by firma byla ve všech ohledech ztrátová, nedokázala by vytvořit zisk, a to by vedlo k likvidaci podniku. Výsledek hospodaření v posledním sledovaném období, tedy v roce 2021, činil 5.036.000 Kč, pokud by podnik nepobíral dotace na zemědělství, jeho výsledek hospodaření by se dostal do záporných čísel. Dosahoval by -21.437.000 Kč a firma by tak byla velice ztrátová a dlouhodobě by nebyla schopná se udržet na trhu.

V oblasti hospodaření se svými aktivy nevykazují vypočítané hodnoty nikterak alarmujících výsledků. Pro firmu by bylo vhodné svá aktiva snižovat, nebo se pokusit dosáhnout vyšších zisků. Odběratelé plní své závazky průměrně do 32 dnů, kdežto dodavatelé čekají na své pohledávky průměrně 87 dnů, což nehovoří a solventnosti firmy, avšak pro firmu samotnou je to pozitivní výsledek, držené peníze může delší časový prostor využívat k jiným účelům.

Každý z nás je součástí přírody a jsme na ní plně závislí, vždyť jen díky ní jsme živí, dává nám potraviny, vodu a vzduch, tři nejdůležitější věci, bez kterých se žít nedá. A právě zemědělství je obor, který může dát přírodě nejvíce. Měla by se mu tedy věnovat zvýšená pozornost. Příroda je věčná, my lidé jsme tu jen na krátký časový úsek, je nezbytné chránit životní prostředí, zachovat krajinu a biodiverzitu pro další generace, dbát na kvalitu potravin a na naše zdraví, a to vše zaštiťuje právě agrární politika. Plní tedy nelehký úkol a díky dotační politice se ho může se ctí zhostit.

6 Citovaná literatura

1. **Agrární komora ČR. 2022.** Souhrnný zemědělský účet - předběžné výsledky - 2021 | Agrární komora České republiky | akcr.cz. *Agrární komora ČR*. [Online] 2022. [Citace: 10. 10. 2022.] <https://www.akcr.cz/txt/souhrnny-zemedelsky-ucet-predbezne-vysledky-2021>.
2. **Balíková, Marie. 2003.** KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy. *Národní knihovna ČR*. [Online] 2003. [Citace: 25. 08. 2022.] https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001586&local_base=KTD.
3. **Buckwell, Allan E., a další. 2019.** *The costs of the common agricultural policy*. New York : Routledge , 2019. 978-0-429-29316-0.
4. **Directorate-General for Agriculture. 2022.** Klíčové politické cíle nové SZP. *European Commission*. [Online] 2022. [Citace: 30. 12. 2022.] https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27/key-policy-objectives-new-cap_en.
5. **Directorate-General for Communication 1. 2023.** Evropská zelená dohoda. *European Commission*. [Online] 2023. [Citace: 11. 1. 2023.] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
6. **Directorate-General for Communication 2. 2023.** Zemědělství a Zelená dohoda. *European Commission*. [Online] 2023. [Citace: 11. 1. 2023.] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal_en.
7. **Dočkal, Vít, a další. 2006.** *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. 80-210-4076-9.

8. **eAgri. 2022.** Program rozvoje venkova na období 2014–2020. *eAgri*. [Online] 2022. [Citace: 20. 10. 2022.] <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>.
9. **EU 1. 2022.** Statistika VDB. *Český statistický úřad*. [Online] 2022. [Citace: 06. 10. 2022.] <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30840>.
10. **EU 2. 2022.** Trh práce v ČR - časové řady - 1993–2021 | ČSÚ. *Český statistický úřad*. [Online] 2022. [Citace: 06. 10. 2022.] <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-v-cr-casove-rady-1993-2021>.
11. **EU 3. 2022.** Zemědělství - časové řady | ČSÚ. *Český statistický úřad*. [Online] 2022. [Citace: 06. 10. 2022.] https://www.czso.cz/csu/czso/zem_cr.
12. **Eurostat 1. 2022.** Statistics | Eurostat. *Eurostat*. [Online] 10. 06 2022. [Citace: 16. 02.2023.] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_AIR_GGE__custom_4974077/default/table?lang=en.
13. **Eurostat 2. 2022.** Statistics | Eurostat. *Eurostat*. [Online] 10. 06 2022. [Citace: 16. 02.2023.] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_AIR_GGE__custom_4977396/default/table?lang=en.
14. **Evropská komise. 2017.** Evropská komise, Generální ředitelství pro komunikaci. *Zemědělství : partnerství mezi Evropou a zemědělci*. [Online] 2017. [Citace: 29. 9. 2022.] <https://data.europa.eu/doi/10.2775/10400>.
15. **Evropská unie. 2022.** Od zemědělce ke spotřebiteli - Consilium. *Consilium, Europa EU*. [Online] 17. 11 2022. [Citace: 15. 02. 2023.] <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/from-farm-to-fork/>.
16. **Evropský parlament. 2022.** Financování společné zemědělské politiky. *Evropský parlament - Fakta a čísla o Evropské unii*. [Online] 2022. [Citace: 21. 10. 2022.] <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/106/financovani-spolecne-zemedelske-politiky>.

17. **Fojtíková, Lenka a Lebieczik, Marian. 2008.** *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku.* 1. vydání . Praha : C. H. Beck, 2008. 978-80-7179-939-9.
18. **Kalouda, František. 2019.** *Finanční a cost-benefit analýza podniku.* Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2019. 978-80-7380-778-8.
19. **Knápková, Adriana, a další. 2017.** *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady.* 3. kompletně aktualizované vydání. Praha : Grada Publishing, 2017. 978-80-271-0563-2.
20. **Kohoutek, Rudolf. 2005-2023.** Slovník cizích slov. *SCS.ABZ.CZ.* [Online] 2005-2023. [Citace: 24. 8. 2022.] <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sekundarni-analyza>.
21. **König, Petr a Lacina, Lubor. 2004.** *Rozpočet a politiky Evropské unie.* Praha : C. H. Beck, 2004. 80-7179-846-0.
22. **Kubíčková, Dana a Jindřichovská, Irena. 2015.** *Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firmy.* Praha : C. H. Beck, 2015. 978-80-7400-538-1.
23. **Lacina, Lubor, Strejček, Petr a Blížkovský, Petr. 2016.** *Učebnice evropské integrace.* 4. přepracované a aktualizované vydání. Brno : Barrister & Principal, 2016. 978-80-7485-104-9.
24. **Ministerstvo financí ČR. 2021.** Programové období 2014-2020. *Ministerstvo financí ČR.* [Online] 2021. [Citace: 22. 10. 2022.] <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/prostredky-alokovane-pro-cr/programove-obdobi-2014-2020>.
25. **Ministerstvo zemědělství 1. 2009-2022.** Informační brožury k obsahu Strategického plánu SZP (Dotace, eAGRI). *eAgri.* [Online] 2009-2022. [Citace: 31. 12. 2022.] <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/zakladni-informace/informacni-brozury-k-obsahu.html>.

26. **Ministerstvo zemědělství 2. 2019.** *Kontrola podmíněnosti, průvodce zemědělce Kontrolou podmíněnosti, platný pro rok 2019.* Praha : Ministerstvo zemědělství, 2019. 978-80-7437-510-4.
27. **Ministerstvo zemědělství 3. 2015.** Metodická příručka k novým podmínkám poskytování přímých plateb v roce 2015 v České republice (Dotace, eAGRI). *eAgri.* [Online] 22. 4. 2015. [Citace: 4. 1. 2023.] <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/index-1.html>.
28. **Ministerstvo zemědělství 4. 2009-2022.** Nový Strategický plán společné zemědělské politiky: 200 miliard na ekologii, pestřejší zemědělství a udržitelný rozvoj odvětví (eAGRI). *eAgri.* [Online] 2009-2022. [Citace: 30. 12. 2022.] https://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2022_novy-strategicky-plan-spolecne.html.
29. **Ministerstvo zemědělství 5. 2009-2023.** Opatření (Dotace, eAGRI). *eAgri.* [Online] 2009-2023. [Citace: 6. 1. 2023.] <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/>.
30. **Ministerstvo zemědělství 6. 2021.** Publikace Zemědělství. *Ministerstvo zemědělství.* [Online] 2021. [Citace: 06. 10. 2022.] <https://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnoticí-zpravy/publikace-zemedelstvi/>.
31. **Ministerstvo zemědělství 7. 2009-2023.** Spotřeba v jednotlivých letech (ÚKZÚZ). *ÚKZÚZ.* [Online] 2009-2023. [Citace: 16. 02. 2023.] <https://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/ucinne-latky-v-por-statistika-spotreba/spotreba-pripravku-na-or/spotreba-v-jednotlivych-letech>.
32. **Ministerstvo zemědělství 8. 2009-2022.** SZP pro období 2023–2027 (Dotace, eAGRI). *eAgri.* [Online] 2009-2022. [Citace: 30. 12. 2022.] <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/>.

33. **Ministerstvo zemědělství 9. 2009-2022.** Vláda schválila Strategický plán SZP na období 2023–2027 (Dotace, eAGRI). *eAgri*. [Online] 2009-2022. [Citace: 30. 12. 2022.] <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/zakladni-informace/vlada-schvalila-strategicky-plan-szp-na.html>.
34. **Ministerstvo zemědělství 10. 2000.** Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. *eAgri*. [Online] 2000. [Citace: 24. 9. 2022.] https://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/ostatni/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2000-218-rozpocetovapravidla.html.
35. **Ministerstvo zemědělství 11. 2022.** *Zemědělství 2021*. Praha : Ministerstvo zemědělství, 2022. 978-80-7434-660-6.
36. **Pe'er, Guy a at., al. 2019.** *A greener path for the EU Common Agricultural Policy*. místo neznámé : Science, 2019. stránky 449-451. 365.6452.
37. **Plchová, Božena, Abrhám, Josef a Helísek, Mojmír. 2010.** *Česká republika a EU. Ekonomika - Měna, Hospodářská politika*. 1. vydání. Praha : KRIGL, 2010. 978-80-86912-39-4.
38. **Růčková, Petra. 2014.** *Finanční analýza*. [Elektronická kniha] Karvinná : Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2014. 978-80-7510-024-5.
39. **Růčková, Petra. 2019.** *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. aktualizované vydání. Praha : Grada Publishing a.s., 2019. str. 160. ISBN 978-80-271-2028-4.
40. **Sedláček, Jaroslav. 2011.** *Finanční analýza podniku*. 2. aktualizované vydání. Brno : Computer press, a.s., 2011. 978-80-251-3386-6.
41. **Sorrentino, Alessandro, Henke, Roberto a Severini, Simone. 2016.** *The Common Agricultural Policy after the Fischler Reform: National Implementations*,

- Impact Assessment and the Agenda for Future Reforms*. New York : Routledge, 2016. str. 544. 9781409421948.
42. **Strnadová, Zuzana. 2019.** *Co by měl vědět příjemce dotace*. 1. vydání. Praha : Grada publishing, a.s., 2019. 978-80-247-3076-9.
43. **Synek, Miloslav a kol. 2006.** *Podniková ekonomika*. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. 80-7179-892-4.
44. **SZIF 1. 2013.** Opatření - Státní zemědělský intervenční fond. *SZIF*. [Online] 2013. [Citace: 6. 1. 2023.] <https://www.szif.cz/cs/prv2014-opatreni#>.
45. **SZIF 2. 2022.** Program rozvoje venkova 2014-2020. *SZIF*. [Online] 2022. [Citace: 22. 10. 2022.] <https://www.szif.cz/cs/prv2014>.
46. **SZIF 3. 2022.** Základní informace - Státní zemědělský intervenční fond. *SZIF*. [Online] 2022. [Citace: 20. 10. 2022.] https://www.szif.cz/cs/prv2014-zakladni_informace.
47. **SZIF 4. 2022.** Zemědělské dotace v ČR - Auditní šetření EK - Státní zemědělský intervenční fond. *Státní zemědělský intervenční fond*. [Online] 2. 8. 2022. [Citace: 31. 10. 2022.] <https://www.szif.cz/cs/auditni-setreni-ek>.
48. **Šejvl, Michal a kolektiv. 2009.** *Aplikace práva EU v České republice. Vybrané problémy*. Praha : Ústav státu a práva AV ČR, 2009. 978-80-904024-3-0.
49. **Široký, Jan. 2011.** *Tvoříme a publikujeme odborné texty*. Brno : Computer Press, 2011. str. 208. 978-80-251-3510-5.
50. **Tomšík, Karel. 2009.** *Vývoj a perspektivy evropského venkova*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. str. 208. 978-80-7357-495-6.
51. **Ústav zemědělské ekonomiky a informací. 2022.** Kalkulačka provozních podpor | Agronavigátor. *AGRONavigátor*. [Online] 2022. [Citace: 13. 1. 2023.] <https://agronavigator.cz/dotace/kalkulacka>.

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Struktura zemědělských dotací v ČR.....	26
Obrázek 2 - Cíle Společné zemědělské politiky v ČR 2023-2027.....	47
Obrázek 3 - Spolufinancování AEKO a ANC	63
Obrázek 4 - Nové podání Jednotné žádosti I	71
Obrázek 5 - Nové podání Jednotné žádosti II.....	71
Obrázek 6 - Nové podání Jednotné žádosti III.....	72

7.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Zaměstnanost v zemědělství.....	28
Tabulka 2 - Zemědělství v České republice v roce 2021	29
Tabulka 3 - Počty kusů hospodářských zvířat chovaných v ČR v daných letech.....	31
Tabulka 4 - Alokace finanční pomoci v rámci Programu rozvoje venkova v ČR v letech 2007-2013	38
Tabulka 5 - Výdaje na zemědělství z EU na období 2014-2020	39
Tabulka 6 - Alokace plateb pro zemědělský sektor pro ČR v letech 2014-2020.....	39
Tabulka 7 – Alokace plateb z EU do ČR.....	48
Tabulka 8 - Sazby pro jednotlivé tituly AEKO.....	55
Tabulka 9 - Sazby pro jednotlivé tituly EZ.....	56
Tabulka 10 - Výše dotace podpory ANC v EUR/ha.....	58
Tabulka 11 - Dotace pro zemědělskou jednotku za rok 2021.....	62
Tabulka 12 - Očekávané dotace pro rok 2023	63
Tabulka 13 - Porovnání dotací 2021 x 2023	64
Tabulka 14 - Dotace ZEOS za roky 2019-2021 v tis. Kč	74
Tabulka 15 - HV ZEOS s dotacemi x bez dotací v tis. Kč	75
Tabulka 16 - Vertikální analýza aktiv v %	76
Tabulka 17 - Horizontální analýza aktiv.....	77

Tabulka 18 - Čistý pracovní kapitál v tis. Kč	78
Tabulka 19 - Celková zadluženost.....	78
Tabulka 20 - Míra zadluženosti	79
Tabulka 21 - Běžná likvidita.....	80
Tabulka 22 - Pohotová likvidita.....	80
Tabulka 23 - Rentabilita tržeb, v tis. Kč	81
Tabulka 24 - Rentabilita celkového kapitálu, v tis. Kč.....	82
Tabulka 25 - Rentabilita vlastního kapitálu, v tis. Kč	83
Tabulka 26 - Rentabilita investovaného kapitálu, v tis. Kč	83
Tabulka 27 - Nákladovost.....	84
Tabulka 28 – Rentabilita nákladů	84
Tabulka 29 – Vázanost celkových aktiv	85
Tabulka 30 - Obrat celkových aktiv	85
Tabulka 31 - Obrat zásob.....	86
Tabulka 32 - Doba obratu zásob	86
Tabulka 33 - Doba obratu pohledávek.....	87
Tabulka 34 - Doba obratu závazků	87
Tabulka 35 - Rozvaha ZEOS Lomnice v plném rozsahu v tis. Kč.....	102

7.3 Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj zisku v zemědělství v závislosti na dotacích.....	29
Graf 2 - Osevní plochy v ČR v roce 2022	30
Graf 3 - Celková struktura produkce zemědělského odvětví v ČR za rok 2021	31
Graf 4 - Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí (2014-2020).....	43
Graf 5 - Emise skleníkových plynů v EU 1990-2019 v mil. tun	66
Graf 6 - Emise skleníkových plynů v ČR 1990-2020 v mil. tun	66
Graf 7 - Podíl emisí ze zemědělství na celkových emisích ČR v mil. tun.....	67
Graf 8 - Podíl jednotlivých odvětví na emisích skleníkových plynů.....	67
Graf 9 - Spotřeba přípravků na ochranu rostlin v kg	68
Graf 10 - Rozpis dotaci 2019-2021.....	75
Graf 11 - HV s dotacemi a bez dotací v tis. Kč	76

Graf 12 - Rentabilita tržeb	81
Graf 13 - Rentabilita celkového kapitálu	82
Graf 14 - Rentabilita vlastního kapitálu	83

7.4 Seznam použitých zkratk

AEKO – Agroenvironmentálně–klimatická opatření
AMR – Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací
ANC – Areas with Natural Constraints = Oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními opatřeními
BISS – Základní podpora příjmu pro udržitelnost
CC – Cross–Compliance = Pravidla podmíněnosti
CIS – Podpora příjmu vázaná na produkci
CRISS – Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost
ČPK – Čistý pracovní kapitál
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
DŽPZ – Dobré životní podmínky zvířat
EAFRD – European Agriculture Fund for Rural Development = Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAT – Earnings after taxes = Čistý zisk po zdanění
EBIT – Earnings before interests and taxes = Zisk před zdaněním a nákladovými úroky
EBT – Earnings before taxes = Zisk před zdaněním
EFA – Plochy ekologického zájmu
EU – Evropská Unie
EZ – Ekologické zemědělství
EZFRV – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EZZF – Evropský zemědělský záruční fond
FO – Fyzická osoba
Ha – hektar
HDP – Hrubý domácí produkt
CHKO – Chráněná krajinná oblast

IZR – Integrovaný zemědělský registr
JŽ – Jednotná žádost
Kč – Korun českých
LEADER – Liaison Entrée Actions de Développement de l'Économie Rurale = Propojení rozvojových aktivit a venkovské ekonomiky
LFA – Less Favoured Areas = Méně příznivé oblasti
LPIS – Land Parcel Identification System = Registr půdy
Mil. – Million
Mld. – Miliarda
MZe – Ministerstvo zemědělství
NP – Národní park
PGRLF – Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s.
PO – Právnícká osoba
PRV – Program rozvoje venkova
PVP – Přejícné vnitrostátní podpory
ROA – Return on assets = Rentabilita aktiv
ROC – Return on costs = Rentabilita nákladů
ROCE – Return on capital employed = Rentabilita celkového investovaného kapitálu
ROE – Return on equity = Rentabilita vlastního kapitálu
ROI – Return on investments = Rentabilita investovaného kapitálu
ROS – Return on sales – Rentabilita tržeb
RP – Redistributivní platba
SAPS – Single Area Payment Scheme = Jednotná platba na plochu
SZIF – Státní zemědělský intervenční fond
SZP – Společná zemědělská politika
Tis. – Tisíc
TTP – Trvalý travní porost
VCS – Dobrovolná podpora vázaná na produkci
VDJ – Velká dobytčí jednotka
VH – Výsledek hospodaření
ZCHÚ – Zvláště chráněná území

8 Příloha 1 Rozvaha ZEOS Lomnice 2019-2021

Tabulka 35 - Rozvaha ZEOS Lomnice v plném rozsahu, v tis. Kč

označ	AKTIVA	2019	2020	2021
	AKTIVA CELKEM	352 937	362 418	378 918
A	Pohledávky za upsaný základní kapitál	0	0	0
B	Stálá aktiva	224 937	231 791	236 098
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
B. I. 1	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	0	0	0
2	Ocenitelná práva	0	0	0
	B.I.2.1. Software	0	0	0
	B.I.2.2. Ostatní ocenitelná práva	0	0	0
3	Goodwill	0	0	0
4	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek a nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
	B.I.5.1. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
	B.I.5.2. Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	0	0	0
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek	222 707	229 761	234 268
B. II. 1	Pozemky a stavby	175 443	172 803	179 358
	B.II.1.1. Pozemky	47 921	51 190	54 890
	B.II.1.2. Stavby	127 522	121 613	124 468
2	Hmotné movité věci a soubory movitých věcí	26 862	25 583	30 087
3	Oceňovací rozdíl k nabytému majetku	0	0	0
4	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	18 956	21 817	23 424
	B.II.4.1. Pěstitelské celky trvalých porostů			
	B.II.4.2. Dospělá zvířata a jejich skupiny	18 956	21 817	23 424
	B.II.4.3. Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	0	0	0
	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek a nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	1 436	9 558	1 399
	B.II.5.1. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	100	80	123
	B.II.5.2. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	1 336	9 478	1 276
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek	2230	2 030	1 830
B. III. 1	Podíly - ovládaná nebo ovládající osoba	0	0	0
2	Zápůjčka a úvěry - ovládaná nebo ovládající osoby	0	0	0
3	Podíly - podstatný vliv	0	0	0
4	Zápůjčka a úvěry - podstatný vliv	2 200	2 000	1 800
5	Ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly	30	30	30
6	Zápůjčky a úvěry - ostatní	0	0	0
7	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	0	0	0
	B.III.7.1. Jiný dlouhodobý finanční majetek	0	0	0
	B.III.7.2. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek	0	0	0
C.	Oběžná aktiva	128 000	130 627	142 820
C. I.	Zásoby	82 885	94 523	106 893
C. I. 1	Materiál	10 441	9 797	12 549
2	Nedokončená výroba a polotovary	14 701	14 353	17 779
3	Výrobky a zboží	31 381	43 751	49 099
	C.I.3.1. Výrobky	25 433	37 101	40 806
	C.I.3.2. Zboží	5 948	6 650	8 293
4	Mladá a ostatní zvířata a jejich skupiny	26 362	26 622	27 466
5	Poskytnuté zálohy na zásoby			
C. II.	Pohledávky	44 194	35 324	35 734

C. II. 1	Dlouhodobé pohledávky	0	0	0
	<i>C.II.1.1. Pohledávky z obchodních vztahů</i>	0	0	0
	C.II.1.2. Pohledávky - ovládaná nebo ovládající osoba	0	0	0
	C.II.1.3. Pohledávky - podstatný vliv	0	0	0
	C.II.1.4. Odložená daňová pohledávka	0	0	0
	C.II.1.5. Pohledávky - ostatní	0	0	0
	C.II.1.5.1. Pohledávky za společníky	0	0	0
	C.II.1.5.2. Dlouhodobé poskytnuté zálohy	0	0	0
	C.II.1.5.3. Dohadné účty aktivní	0	0	0
	C.II.1.5.4. Jiné pohledávky	0	0	0
2	Krátkodobé pohledávky	35 360	20 028	16 994
	C.II.2.1. Pohledávky z obchodních vztahů	20 410	15 858	13 184
	C.II.2.2. Pohledávky - ovládaná nebo ovládající osoba	0	0	0
	C.II.2.3. Pohledávky - podstatný vliv	0	0	0
	C.II.2.4. Pohledávky - ostatní	14 850	4 170	3 810
	C.II.2.4.1. Pohledávky za společníky	0	0	0
	C.II.2.4.2. Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	0	0	0
	C.II.2.4.3. Stát - daňové pohledávky	3 560	2 487	2 125
	C.II.2.4.4. Krátkodobé poskytnuté zálohy	799	879	715
	C.II.2.4.5. Dohadné účty aktivní	529		522
	C.II.2.4.6. Jiné pohledávky	10 062	806	448
C. III.	Krátkodobý finanční majetek	0	0	0
C. III. 1	Podíly - ovládaná nebo ovládající osoba	0	0	0
2	Ostatní krátkodobý finanční majetek	0	0	0
C. IV.	Peněžní prostředky	921	780	780
C. IV. 1	Peněžní prostředky v pokladně	299	113	113
2	Peněžní prostředky na účtech	622	667	667
D. I.	Časové rozlišení aktiv	8 834	15 294	18 740
D. I. 1	Náklady příštích období	477	357	468
2	Komplexní náklady příštích období	0	0	0
3	Příjmy příštích období	8 357	14 937	14 937

	PASIVA CELKEM	352 937	362 418	378 918
A	Vlastní kapitál	224 766	229 373	232 716
A. I.	Základní kapitál	175 000	175 000	174 537
	1 Základní kapitál	175 000	175 000	175 000
	2 Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly (-)	0	0	-463
	3 Změny základního kapitálu	0	0	0
A. II.	Ážio	-362	-329	-287
A. II. 1	Ážio	0	0	0
	2 Kapitálové fondy	-362	-329	-287
	A.II.2.1. Ostatní kapitálové fondy	388	421	463
	A.II.2.2. Ocenovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	-750	-750	-750
	A.II.2.3. Ocenovací rozdíly z přecenění při přeměnách obchodních korporací	0	0	0
	A.II.2.4. Rozdíly z přeměn obchodních korporací	0	0	0
	A.II.2.5. Rozdíly z ocenění při přeměnách obchodních korporací	0	0	0
A. III.	Fondy ze zisku	3 109	3 156	3 086
A. III. 1	Ostatní rezervní fondy	2 800	2 800	2 800
2	Statutární a ostatní fondy	309	356	286

A. IV.	Výsledek hospodaření minulých let	36 839	45 717	50 344
A. IV. 1	Nerozdělený zisk minulých let	36 839	45 717	50 344
2	Neuhrazená ztráta minulých let	0	0	0
3	Jiný výsledek hospodaření minulých let	0	0	0
A. V.	Výsledek hospodaření běžného účetního období (+/-)	10 180	5 829	5 036
A. VI.	Rozhodnuto o zálohové výplatě podílu na zisku	0	0	0
B. + C.	Cizí zdroje	128 171	133 045	146 202
B. I.	Rezervy	3 000	3 000	3 000
B. I. 1	Rezerva na důchody a podobné závazky	3 000	3 000	3 000
2	Rezerva na daň z příjmů	0	0	0
3	Rezervy podle zvláštních právních předpisů	0	0	0
4	Ostatní rezervy	0	0	0
C.	Závazky	125 171	130 045	143 202
C. I.	Dlouhodobé závazky	25 491	35 166	35 381
C. I. 1	Vydané dluhopisy	0	0	0
C.I.1.1.	Výměnitelné dluhopisy	0	0	0
C.I.1.2.	Ostatní dluhopisy	0	0	0
2	Závazky k úvěrovým institucím	16 759	26 718	26 706
3	Dlouhodobé přijaté zálohy	0	0	0
4	Závazky z obchodních vztahů	0	0	0
5	Dlouhodobé směnky k úhradě	0	0	0
6	Závazky - ovládaná nebo ovládající osoba	0	0	0
7	Závazky - podstatný vliv	0	0	0
8	Odložený daňový závazek	7 990	8 468	8 675
9	Závazky - ostatní	742	0	0
C.I.9.1.	Závazky ke společníkům	0	0	0
C.I.9.2.	Dohadné účty pasivní	0	0	0
C.I.9.3.	Jiné závazky	742	0	0
C. II.	Krátkodobé závazky	99 080	94 095	107 146
C. II. 1	Vydané dluhopisy	0	0	0
C.II.1.1.	Výměnitelné dluhopisy	0	0	0
C.II.1.2.	Ostatní dluhopisy	0	0	0
2	Závazky k úvěrovým institucím	37 942	31 139	44 372
3	Krátkodobé přijaté zálohy	2 845	4 458	1 895
4	Závazky z obchodních vztahů	50 857	49 605	54 606
5	Krátkodobé směnky k úhradě	0	0	0
6	Závazky - ovládaná nebo ovládající osoba	0	0	0
7	Závazky - podstatný vliv	0	0	0
8	Závazky ostatní	7 436	8 895	6 273
C.II.8.1.	Závazky ke společníkům	308	281	288
C.II.8.2.	Krátkodobé finanční výpomoci	0	0	0
C.II.8.3.	Závazky k zaměstnancům	2 554	2 635	2 769
C.II.8.4.	Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	1 495	1 522	1 535
C.II.8.5.	Stát - daňové závazky a dotace	1 800	2 528	1 411
C.II.8.6.	Dohadné účty pasivní	113	587	176
C.II.8.7.	Jiné závazky	1 165	1 342	94
D. I.	Časové rozlišení (ř. 142 + 143)	600	763	675
D. I. 1	Výdaje příštích období	600	763	675
2	Výnosy příštích období	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů ze ZEOS Lomnice a. s.